

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE GÖRÜLEN İNTERNET
BAĞIMLILIĞI İLE ALGILANAN ANNE BABA TUTUMU VE
İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Fikri PEKEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE GÖRÜLEN İNTERNET
BAĞIMLILIĞI İLE ALGILANAN ANNE BABA TUTUMU VE
İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Fikri PEKEL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Birsal AYBEK
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Songül TÜMKAYA
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Serkan ASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Birsal AYBEK
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Songül TÜMKAYA

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Serkan ASLAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / / 2019

Fikri PEKEL

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE GÖRÜLEN İNTERNET BAĞIMLILIĞININ ALGILANAN ANNE BABA TUTUMU VE İLETİŞİM BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fikri PEKEL

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Birsal AYBEK

Temmuz 2019, 100 sayfa

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup, araştırmaya Adana ili merkez ilçelerinden Çukurova, Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullar arasından seçkisiz tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen altı okul dahil edilmiştir. 2016-2017 eğitim - öğretim yılında araştırmaya dahil edilen okullardan 612 öğrenci seçilerek çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada veri toplamak için "Kişisel Bilgi Formu", "İnternet Bağımlılığı Ölçeği", "Anne Baba Tutum Ölçeği" ve "İletişim Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler; bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizleri kullanılarak yorumlanmıştır. "İnternet Bağımlılığı Ölçeği"ne göre öğrenciler; "İnternet Bağımlısı", "Sınırlı Semptom Gösteren" ve "Semptom Göstermeyen" olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Elde edilen analiz sonuçlarına göre; katılımcılar arasında internet bağımlısı öğrenci tespit edilmemiş olup sınırlı semptom gösteren öğrencilerin oranı %7,68'dir. Çalışmada öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarının cinsiyet, sınıf, günlük internet kullanım süresi, internet kullanım geçmişi ve oynadıkları dijital oyunların yaş sınırı ile anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin internet bağımlılık puanlarıyla demokratik, ihmalkar ve müsamahakar ebeveyn tutumu ve iletişim becerileri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: İnternet bağımlılığı, anne baba tutumu, iletişim becerileri

ABSTRACT**ANALYSING THE INTERNET ADDICTION OF MIDDLE SCHOOL
STUDENTS ACCORDING TO MANNERS OF PARENTS AND
COMMUNICATION SKILLS****Fikri PEKEL****Master Thesis, Department of Educational Programs and Teaching****Supervisor: Asst. Prof. Birsal AYBEK****July 2019, 100 pages**

The aim of this study is to investigate the relationship between internet addiction and perceived parental attitudes and communication skills in secondary school students. In this study, correlational research method was used. Six schools were selected by random stratified sampling method among secondary schools of the Ministry of National Education in Çukurova, Seyhan and Yüreğir districts of Adana central districts. The sample of the study consisted of 612 students who attended the 5th, 6th, 7th and 8th grades in the 2016-2017 academic year.

In this study, "Personal Information Form", "Internet Addiction Scale", "Parenting Attitude Scale" and "Communication Skills Scale" were used to collect data. The datas collected from the measurement tools have been analyzed with independent samples t-test, one way anova and correlation analysis. According to scores of "Internet Addiction Scale"; the students have been separated into three groups which named "Patological Internet User", "The Ones Showing Restricted Symptom" and "The Group Not Showing Symptom".

According to the results of the analysis; no internet addicts were detected among the participants and the rate of students with limited symptoms was 7.68%.

In the study, it was determined that the students' internet addiction scores differ significantly with gender, class, daily internet usage time, internet usage history and the age limit of the digital games they play. In the study; a significant correlation was found between the levels of internet addiction, manners of parents and communication skills.

Keywords: Internet addiction, manners of parents, communication skills

ÖN SÖZ

Ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığının öğrencilerin kişisel bilgileri, internet kullanımları ve oynadıkları oyunlara ilişkin verilerin yanında anne baba tutumları ve iletişim becerileri açısından incelenmesi amacıyla yaptığım bu tez çalışmasının anne babalar, eğitimciler ve eğitimi yönetenlere fikir vereceği inancındayım. Teknolojinin kullanılmasında ortaya çıkabilecek aksaklıkları en aza indirme konusunda vereceğimiz küçük bir destek; çocuklarımızın geleceğine yönelik olası tehditleri bertaraf edebilecektir.

Bu çalışmanın tamamlanmasında güler yüzünü, sabrını ve desteğini esirgemeyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Birsal AYBEK'e, tez jürimde yer alıp yapıcı eleştirileriyle bana yol gösteren değerli hocalarım Prof. Dr. Songül TÜMKAYA ve Dr. Öğr. Üyesi Serkan ASLAN'a, tezin analiz sürecinde bilgisinden ve desteğinden faydalandığım çok kıymetli arkadaşım Fatma DEVECİ'ye, yüksek lisans eğitimimin ders aşamasında beni hiç kırmayıp manevi desteğini sürekli hissettiğim Doç. Dr. Özgecan TAŞTAN KIRIK'a, araştırmamın veri toplama aşamasında çalışmaya destek olan tüm öğretmen arkadaşlarıma, araştırmaya katılan öğrencilere, beni bu yaşa getiren değerli anne ve babama, üzerimde emeği olan tüm öğretmenlere ve son olarak sabır ve güvenle hep yanımda olan sevgili eşim Meltem'e en samimi duygularıyla teşekkür ederim.

Fikri PEKEL

Adana / 2019

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	İV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ	VI
KISALTMALAR	XI
TABLolar LİSTESİ	XII
EKLER LİSTESİ.....	XIV

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar.....	9

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. İnternet Kullanımı.....	10
2.1.1. İnternet Bağımlılığı:.....	12
2.1.2. İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri	16
2.1.3. İletişim İhtiyacının İnternet Bağımlılığındaki Rolü	16
2.2. İletişim Becerisi	17
2.3. Anne-Baba Tutumları Ve Aile.....	18
2.3.1. En Sık Görülen Anne-Baba Tutumları	19
2.3.1.1. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu	19
2.3.1.2. Demokratik Anne Baba Tutumu	20
2.3.1.3. Otoriter Anne Baba Tutumu.....	20
2.3.1.4. İlgisiz Ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu	21

2.3.1.5. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu	21
2.3.1.6. Tutarsız Ve Kararsız Anne Baba Tutumu	22
2.4. İnternet Bağımlılığı Konusunda Yapılan Bazı Araştırmalar	23
2.4.1. İnternet Bağımlılığı Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar ...	23
2.4.2. İnternet Bağımlılığı Konusunda Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar	25
2.5. İletişim Becerileri Konusunda Yapılmış Araştırmalar	28
2.5.1. İletişim Becerileri Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar	28
2.5.2. İletişim Becerileri Konusunda Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar.....	30
2.6. Anne Baba Tutumları İle İlgili Araştırmalar	32
2.6.1. Anne Baba Tutumları Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar	32
2.6.2. Anne Baba Tutumları Konusunda Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar...	34

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	39
3.2. Evren Ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Araçları	41
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	41
3.3.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği	42
3.3.3. Anne-Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ).....	43
3.3.4. İletişim Becerileri Ölçeği.....	44
3.4. Verilerin Toplanması	45
3.5. Verilerin Analizi	45

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular	48
4.1.1. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	49
4.1.2. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	49

4.1.3. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	50
4.1.4. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	52
4.1.5. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	53
4.1.6. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların İnternetin Kullanıldığı Mekan Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular ..	54
4.1.7. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	56
4.1.8. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Öğrencilerin Geçmiş İnternet Kullanım Yılına Göre Bulguları	57
4.1.9. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Alınan Puanların İnternet Kullanım Amaçlarına Göre Değişip Değişmediğine Yönelik Bulgular	59
4.1.10. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanların Oynadıkları Oyunların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	59
4.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum Düzeyleri İle İlişkili Olup Olmadığına Yönelik Bulgular	61
4.3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden Aldıkları Puanların İletişim Beceri Düzeyleri İle İlişkili Olup Olmadığına Yönelik Bulgular	63

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerine İlişkin Bulguların Tartışılması	65
5.2. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Alınan Puanlara Göre Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	66
5.3. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Yönelik Sınıf Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	66

5.4. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Anne - Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	67
5.5. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	68
5.6. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre İnternetin Kullanıldığı Mekan Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	68
5.7. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	69
5.8. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Öğrencilerin Geçmiş İnternet Kullanım Yılına İlişkin Bulguların Tartışılması	70
5.9. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Puanların İnterneti Kullanma Amaçlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tartışma Ve Yorum	70
5.10. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Oynadıkları Dijital Oyunların Yaş Gruplarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	71
5.11. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Anne Baba Tutum Değişkeni İle İlişkisine Dair Bulguların Tartışılması.....	72
5.12. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre İletişim Becerileri Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	72

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar	74
6.2. Öneriler	75
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	75
6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	76
KAYNAKÇA.....	78
EKLER	92
ÖZGEÇMİŞ	100

KISALTMALAR

ARPA: Advanced Research Projects Agency (Gelişmiş Savunma Araştırmaları Projeleri Birimi)

ARPANET: Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı

DSM-IV: DSM-IV: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: Psikiyatride Hastalıkların Tanımlanması ve Sınıflandırılması El Kitabı'nın Yeniden Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskısı

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (Statistical Package for Social Sciences)

TURNET : (TTnet) Türk Telekom internet servis sağlayıcısı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Örneklemdaki Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı.....	40
Tablo 2. Örneklemdaki Öğrencilerin Cinsiyet Ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları.....	41
Tablo 3. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Alınan Puanların Dağılımı.....	48
Tablo 4. Öğrencilerin Ölçekten Aldıkları Puanlara Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Dağılımı	48
Tablo 5. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T-Test Sonuçları.....	49
Tablo 6. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sınıf Seviyesine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	50
Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Verileri.....	51
Tablo 8. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	51
Tablo 9. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Verileri.....	52
Tablo 10. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Seviyelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	53
Tablo 11. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Verileri	53
Tablo 12. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Gelir Düzeyi Seviyelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 13. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternetin Kullanıldığı Mekan Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Verileri	55
Tablo 14. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternete Bağlanıldığı Yere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	55

Tablo 15. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Günde Ortalama İnternet Kullanım Süresine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	56
Tablo 16. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Geçmiş İnternet Kullanım Yılına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	58
Tablo 17. Öğrencilerin İnternet Kullanım Amaçlarının İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Dağılımları	59
Tablo 18. Öğrencilerin En Çok Oynadıkları Oyunların Frekans Ve Yüzdeleri	60
Tablo 19. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Oynadıkları Oyunların Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H-Testi Sonuçları	61
Tablo 20. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Ebeveyn Tutumu Puanlarına Göre Ortalama Ve Standart Sapma Verileri.....	62
Tablo 21. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanları İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki (N=612).....	62
Tablo 22. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İletişim Becerileri Puanlarına Göre Ortalama Ve Standart Sapma Verileri.....	63
Tablo 23. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanları İle İletişim Becerileri Puanları Arasındaki İlişki (N=612)	64

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	92
Ek 2. İnternet Bağımlılık Ölçeği	93
Ek 3. Anne Baba Tutum Ölçeği	94
Ek 4. İletişim Becerileri Ölçeği.....	95
Ek 5. Çalışmada Kullanılan İletişim Becerileri Ölçeği	96
Ek 6. Ölçek Kullanma İzinleri.....	97
Ek 7. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı	99

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnternet teknolojisi, hayatımıza girdikten sonra neredeyse her yaştan insanın vazgeçilmezi olmuştur. Eskiden, çok fazla uğraş ve vaktimizi alan iş ve işlemleri bugün internet üzerinden yapmak mümkün hale gelmiştir. İnternetin en önemli avantajlarından birisi şüphesiz, iletişimi kolaylaştırmasıdır. Günümüzde insanlar arası mesafeler ne kadar uzak olursa olsun, internet sayesinde iletişim kurulabilmektedir. İnternette ve dolaylı olarak insanlar arası etkileşimde artan hız beraberinde çeşitliliği de getirmiştir. Bugün sayısız internet sitesi ve uygulama insanların ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Karşılıklı anlık yazışma, dosya paylaşımı, duygu ve düşüncelerin yazı, resim ve videolarla paylaşılması, gezilip görülen yerlerin fotoğraflarının paylaşılması, etkileşimli oyun oynamak, müzik dinlemek ve film izlemek internetin en önemli getirilerinden birkaçıdır.

1.1. Problem Durumu

İnternet; sunduğu hizmetlerle insanların hayatında vazgeçilmez bir yer edinmiş, eskiden pahalı, zaman alıcı ve yorucu olan bir çok uğraş teknolojik dönüşüme uğrayarak daha pratik hale gelmiştir. Bu dönüşüm insanların sosyal yaşantılarını da değiştirmiş, bireylerde yeni alışkanlıkların oluşmasına sebep olmuştur. Hemen her yaştan insana içerik sunabilen internet sayesinde bireyler zamanlarının önemli bir bölümünü söz konusu internet kullanım alışkanlıkları için harcamaya başlamıştır.

Oldukça zengin imkanlar sunan internetin süre sınırı olmadan ve denetimsiz kullanımı beraberinde bazı sorunları getirmiştir. Psikologlar, internette geçirilen sürenin her geçen gün artmasıyla birlikte insanların internet kullanım alışkanlıklarına bağlı olarak bu iletişim ortamının bireyler üzerindeki etkisini incelemiş ve yapılan araştırmalara göre bazı kullanıcıların interneti gerektiği kadar kullandığı, bazılarının ise kendini kısıtlayamadığı ve dolayısıyla iş ve sosyal yaşamlarında zarar gördükleri anlaşılmıştır. Benzer durum ülkemizde de yaşanmaya başlamış, kişisel ve sosyal ilişkilerinde sorunlar yaşayan insanların varlığı yeni bir tür bağımlılığın, bazılarının göre ise ruhsal bozukluğun geliştiğinin habercisi olmuştur (Işık, 2007).

Pek çok yaklaşıma göre; interneti diğer kitlesel araçlardan farklı ve özel kılan, karmaşanın ve denetimsizliğin özgürlük getiren yanısıdır (İnan, 2010). Bu özgürlük

özellikle çocuklar için kontrol edilmelidir. Çocukların hem okul başarısını hem de kişiler arası etkileşimini negatif yönde etkileyen bilgisayar ya da internetin aşırı derecede kullanımı; onların fiziksel ve ruhsal gelişimlerini de olumsuz etkilemekte, bireyi bağımlılığa sürüklemektedir (Cengizhan, 2005). Young (2007) internet bağımlılığını; bireyin internet kullanımını kontrol edememesi sonucu kişiler arası ilişkilerinde, mesleki ve sosyal yaşamında problemler yaşaması şeklinde tanımlamıştır.

İlk olarak Ivan Goldberg adında bir psikiyatrist tarafından isimlendirilen internet bağımlılığı, Goldberg'in meslektaşlarından "netkolik" olduklarını ifade edip yardım isteyen e-postalar almasıyla ortaya çıkmıştır. Goldberg, çoğalan talep nedeniyle "İnternet Bağımlılık Destek Grubu"nu kurmuştur. "İnternet kullanımından dolayı sosyal veya mesleki faaliyetlerde ciddi derecede azalma", "internet fantezi ve rüyaları" ve "istemli yada istemsiz parmak hareketleri" şeklinde belirtiler sayan Goldberg bu hastalığa "İnternet Bağımlılığı Bozukluğu" ismini vermiştir (Cömert, 2007). İnternet Bağımlılığı; internet kullanımına sınırlama getirememe, sosyal veya akademik zararlarına rağmen kullanıma devam etme ve internete ulaşımın kısıtlandığı durumlarda anksiyete duyma gibi belirtilerle kendini gösteren bir problemdir (Esen, 2010). Her yaşta rastlanabilen internet bağımlılığının en çok risk taşıyan yaş aralığı 12 ila 18 yaş arasındaki gençlerdir (Bayhan, 2011). Bazı araştırmalar; ergenlerin yoğun bir şekilde internet kullanımları sonucunda, onların günlük hayatlarında yerine getirebilecekleri bazı psikolojik gereksinimlerini internet üzerinden karşılama yolunu seçtiklerini göstermiştir (Shen, Liu ve Wang, 2013). Psikolojik gereksinimlerin yerine getirilmesi sürecindeki yoğun internet kullanımı ergenleri önce bağımlılığa sürüklemekte ardından ise ebeveyn ve arkadaş ilişkilerine zarar verebilmektedir (Şahin ve Kesici, 2009). Bu zararı en aza indirmek için anne babalara önemli görevler düşmektedir.

Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken göstermiş olduğu tutum ve davranışlar çocukların gelişimlerini çok yönlü olarak etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurmuş olduğu iletişim biçimi, çocuklarına verdiği tepkiler; çocuğun kendisi ile barışık ve mutlu olmasında, çevresiyle olumlu ilişkiler kurup özgüven geliştirmesinde, kendisini beğenmesinde, yeteneklerini fark etmesinde ve buna benzer kazanımlar elde etmesinde önemli bir role sahiptir(Yücel, 2013). Karşılıklı birebir etkileşimin yüksek olduğu ailelerdeki iletişim, çocukların kişisel ve duygusal gelişimlerinde etkilidir. (Özgüven, 2001). Ebeveyn fonksiyonunun yetersiz olduğu ailelerde anne - baba ile çocuklar arasındaki çatışmanın daha fazla olduğu, aile tipinin ergenlerde görülen bağımlılık davranışlarında etkisinin olduğu ortaya koyulmuştur (Yen, Yen, Chen ve Ko,

2007). İnternet bağımlılık düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin anne ve babalarından algıladıkları tutumun farklılaştığını bulan Canoğulları (2014); internet bağımlılık düzeyi yüksek olan ergenlerin anne ve babalarını, bağımlılık düzeyi düşük olanlara göre daha kontrolcü algıladıkları; internet bağımlılık düzeyi düşük olan ergenlerin ise bağımlılık düzeyi yüksek olanlara göre anne ve babalarını daha ilgili algıladıklarını göstermiştir.

Çocuğun sahip olduğu aile tipinin internet bağımlılığı üzerinde etkili olduğuna dair başka çalışmalar da yapılmıştır. Örneğin; Önay (2014), lise öğrencilerinin internet bağımlılık seviyeleri ile demokratik, koruyucu istekçi ve otoriter ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişki tespit etmiştir. Baykan (2014) da anne baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı ilişkiler tespit etmiş; koruyucu ve otoriter anne baba tutumlarının internet bağımlılık düzeyini yükselttiğini, demokratik anne baba tutumunun ise yükseldikçe internet bağımlılığının yaşama etki düzeyinin düştüğünü açıklamıştır.

Anne babaları boşanmış ergen ve gençlerde internet erişimi ve internet bağımlılığı seviyelerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu duruma otorite eksikliğinin yanında anne veya babadan birinin eksikliği sonucunda oluşan psikolojik ve sosyal ihtiyaçların internet ile giderilmesi sebep olmaktadır (Bayhan, 2011). Aile içi iletişimin, sevgi ve güvenin olmadığı, cezalandırma ve baskının yoğun olduğu evlerde ergenlerin internet bağımlılığı riski yüksek olmakta, çocukların özgüven sorunları da artmaktadır. Özgüven ve kendini ifade etme sorunu yaşayan ergenlerin zamanla kişiler arası ortamlardan uzaklaşarak iletişim kurabileceği başka yollara yani çevrimiçi yollara başvurduğu görülmektedir (High & Caplan, 2009). Problemlerli internet kullanımı yada internet bağımlılığı, giderilmemiş psikolojik gereksinimlerle, negatif ebeveyn tutumlarıyla ve sosyal anksiyeteye yakından bağlantılıdır (Canoğulları, 2014).

Yapılan araştırmalara göre; sosyal anksiyeteye sahip bireyler, interneti sosyal çevrelerden bir kaçış olarak görmekte ve internet bağımlılığı sonucunda da sosyal anksiyete bozukluğu oluşmaktadır (Ko, Yen, Yen, Chen ve Chen, 2012). İletişim problemi yaşayan öğrencilerin içine kapanık, iletişim kurmayan ve yalnız kalmak isteyen kişiler olduğu söylenebilir. İnternet bağımlılığı oluşan bir çocukta ebeveyn ve arkadaş desteğinin bağımlılık oluşmadan önce ve bağımlılık durumunda olumlu yönde katkısı olmaktadır. Yaşadığı sorunları kişiler arası iletişim kurarak çözmek yerine çevrimiçi ortamlarda çözüm arayan ergenlerin sosyal destek ihtiyacı karşılanırsa güven duygularının da artacağı söylenebilir (Taçyıldız, 2010). Türkiye'deki araştırmalar; ülkemizdeki internet bağımlılarının %50'sinin farklı psikiyatrik bozukluklarının

olduğunu göstermiştir. En çok karşılaşılan problemler; Depresyon, kaygı bozukluğu, madde kullanımı ve duygu durum bozukluğu şeklindedir (Odabaşıoğlu, Öztürk, Genç ve Pektaş, 2007). Sanders, Field, Diego ve Kaplan'ın (2000) yurt dışında yaptığı araştırmaya göre gençlerdeki aşırı düzeydeki internet kullanımı, zayıf sosyal ilişkilerle bağlantılıdır. Nitekim, Köse'nin (2013) yaptığı çalışmada 13-14 yaş grubu çocuklardan bazılarının bilgisayar oyunları sebebiyle yüz yüze iletişimden uzaklaştığı, yaklaşık yarısının ailesine zaman ayıramadığı ve sosyalleşemedikleri açıklanmıştır.

Burak ve Ahmetoğlu (2015) 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yaptıkları araştırmada şiddet içeren dijital oyun oynadığını belirten katılımcıların, şiddet içerikli bilgisayar oyunu oynamadığını belirtenlere göre saldırganlık, fiziksel ve sözel öfke, düşmanlık ile dolaylı saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu açıklamış, bu durumun öğrencinin devamlı şiddet görüntülerine maruz kalmasından kaynaklanabileceğini açıklamıştır. Akçay ve Özcebe'nin (2012) araştırmasına göre, ebeveynler çocuklarının şiddet içeren bilgisayar oyunu oynamalarını engellemede yetersiz kalmaktadır. İşçibaşı (2011) ise ailelerin birçoğunun çocuklarına karşı uyguladıkları bütün yaptırımlara rağmen bir sonuç alamadığından şikâyet ettiklerini ifade etmiştir.

Öğrencilerin sahip olduğu iletişim beceri düzeyleri ve internet kullanımı üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır; Başerer'in (2014) yaptığı araştırmaya göre; öğrencilerin interneti film izlemek ya da oyun oynamak amaçlı kullanmalarına göre iletişim beceri seviyelerinin anlamlı olarak farklılaştığı görülmüş, interneti daha çok film ya da oyun amaçlı kullanan öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin diğerlerinden daha düşük olduğu görülmüştür. Can Bilgin (2015) ise yaptığı çalışmada; bilgisayar oyun bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin negatif yönlü ve anlamlı olduğunu bulmuş, bilgisayar oyun bağımlılığının iletişim beceri puanlarını yordama gücünün % 6 olduğunu açıklamıştır. Karagöz (2017) yaptığı çalışmada; 6. ve 7. sınıf öğrencilerinde bilgisayar oyun bağımlılığı yaygınlığının % 3, riskli grup ise %72,7 bulmuş olup, internet kullanma ve bilgisayar oyunu oynama özelliklerinden bazılarının bağımlılık konusunda yordayıcı olabileceğini söylemiştir.

İnternet bağımlılığı konusunda yapılan araştırmalar bireylerin demografik özelliklerinin internet bağımlılık seviyelerini etkilediğini göstermiştir. (Döner, 2011); internet bağımlılığını yordayan en önemli değişkenin “haftalık internet kullanım sıklığı” olduğunu söylemiş, internet bağımlılığı ile günlük kullanım saati ve yaş değişkenleri arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğunu açıklamıştır. Soydan'ın (2015) çalışmasına göre, cinsiyet, akademik ortalama, yalnızlık hissi, sigara

kullanımı, alkol kullanımı, günlük internet kullanım süresi, internete bağlanılan cihaz ve interneti kullanım amaçları ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Eftekin (2015); yaptığı çalışmada öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği fakat sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nereden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Tetik (2015); internet bağımlılığının öğrencilerin kişisel özellikleri, cinsiyet, evinde internet bağlantısı olma durumu, lise türü, yerleşim yeri, anne-baba eğitim seviyesi gibi etmenlerle ilişkili olduğunu açıklamıştır. Kısa (2018); yaptığı araştırmada cinsiyet, yaş, sınıf, anne baba ile birlikte yaşayıp yaşamama, akademik başarı, sosyal paylaşım sitelerine üyelik, günlük internet kullanım süresi, kendisine ait cep telefonu olup olmaması ve internete ulaşma imkanı gibi değişkenlerin internet bağımlılık puanlarıyla anlamlı farklılaştığını bulmuştur. Okeke (2007); internet kullanımının genç yaşlarda daha çok arttığını, internet bağımlılığının haftalık kullanma süresiyle ilişkili olduğunu açıklamıştır. (Xin, Xing, Pengfeia, Hourua, Mengchenga ve Hong, 2018), yaptıkları çalışmada; internet bağımlılığının erkeklerde daha sık olduğunu, öğrencilerin yaşları arttıkça internet bağımlılığı oranının da arttığını, öğrencilerin en çok sosyal medya ile ilgilendiğini, internet bağımlılığı oranlarının cinsiyet, sınıf, ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi ve öğrencinin okuldaki durumu faktörleriyle ilgili olduğunu bildirmiştir.

Alanyazın incelendiğinde ülkemizde internet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunlukla lise ve üniversite öğrencileri arasında yapıldığı, ortaokul öğrencileriyle yapılan çalışmaların da sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Ülkemizde ortaokul öğrencilerinin tüm sınıf seviyelerini kapsayan ve öğrencilerde görülen internet bağımlılığı ile anne baba tutumları ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmanın eksikliğinden dolayı bu araştırma yapılmıştır. Bu noktadan hareketle çalışmanın problem cümlesi aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

"Ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasında anlamlı ilişki var mıdır?"

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi genel amacı ile yapılmış, bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı seviyeleri ne düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeğinden elde ettikleri puanlar;
 - Cinsiyete,
 - Sınıf seviyesine,
 - Anne - baba eğitim düzeyine,
 - Ailenin aylık gelirine,
 - İnternete nereden bağlandığına,
 - Günlük internet kullanım süresine,
 - Geçmiş internet kullanım yılına,
 - İnternet kullanım amacına ve
 - İnternette en çok oynadıkları oyunların yaş grubuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin elde ettikleri internet bağımlılık puanları ile algılanan anne baba tutumları arasında ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin elde ettikleri internet bağımlılık puanları ile iletişim becerileri arasında ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

En önemli gereksinimlerinden biri iletişim kurmak olan insan; sosyal bir varlıktır. İnsanın gerçekleştirdiği sosyal etkileşimler niceliksel ve niteliksel olarak ikiye ayrılır. Sosyal etkileşimin nicelikselliği sosyal ilişkilerin sayısını ve yoğunluğunu, nitelikselliği ise kişilerin etkileşimden elde ettiği doyumu ifade eder. Kişi çok sayıda iletişim gerçekleştirebilir ama bu iletişimlerden yeterli doyumu elde edemeyebilir. Bunun tersi de geçerlidir; kişi az sayıda iletişim kurup yeterli doyuma ulaşabilir. Bireyler arasında değişik sebeplerden ötürü kişiler arası ilişkilerinde niceliksel ve niteliksel problemler yaşanabilmekte ve bunun sonucunda kişinin sosyal ilişkilerinde azalma, doyumsuzluk ve yalnızlık oluşabilmektedir (Kaya, 2005).

İnsanlar iletişim yeteneklerini geliştirmek ve iletişim gereksinimlerini gidermek için teknolojiye yaklaşabilmektedir. Şekli ve fonksiyonu farklılaşsa da ilişki ve iletişim yaşamımızın bütün alanlarında gerçekleşir. Kişiler arası gerçek ilişkileri çıkmaza soksa bile teknolojiyi kullanmak da bir iletişim şeklidir (Yiğit, 2015). Caplan'ın sosyal yeteneklerin eksikliği teorisine göre, eğer bir birey sosyal becerilerinin eksik olduğunu

düşünüyorsa kendisini sunmak için çok daha esnek olan teknolojik ortamda gerçekleştirilen iletişim şeklini tercih etmektedir. Çünkü birey kendisindeki olumsuzlukları saklayıp, olumlu olan bilgileriye değiştirip abartabilmektedir. Bunun sonucunda teknolojik ortam bazı insanlar için diğerlerinin düşüncelerini yönetebildiği daha risksiz ve daha heyecanlı bir alana dönüştürülebilmektedir (Caplan, 2006).

İnternetin cazibesi şüphesiz bazı ciddi sorunları da beraberinde getirmiştir. İnternet ortamında harcanan vakit çoğaldıkça, ergen ve çocuklarda bazı duygu ve davranış problemleri görülmüştür. Bu kişilerde saldırganlık, sosyal izolasyon ve yalnızlığın daha çok rastlandığı, ayrıca genel sağlık seviyelerinin düşüp, depresyon belirtileriyle karşılaşma sıklığının arttığı yapılan çalışmalarla gösterilmiştir (Kelleci, 2008). İnsanlar günümüzde sanal ortamlar vasıtasıyla yüz yüze iletişimi terk edip sanal dostluklar kurmaya başlamaktadırlar (Başerer, 2014). Bir diğer çalışmada ise problemleri internet kullanım puanları arttıkça kişinin öfke kontrolünün azaldığı gösterilmiştir (Ata, Akpınar ve Kelleci, 2011). Problemleri internet kullanıcıları ya da internet bağımlılıkları internete ulaşamadıkları durumlarda tütün ve alkol bağımlılıklarındaki gibi aşırı düzeyde asabiyet, gerginlik ve huzursuzluk belirtileri gösterebilmektedir (Tanrıverdi, 2012). Bu çalışma; bireylerin kendilerini ifade edip sosyalleşmesinde önemli bir yere sahip olan iletişim becerilerinin internet bağımlılık puanları ile ne ölçüde ilişkili olduğunu açıklaması açısından önemlidir.

İnsanoğlu meraklıdır ve merakını en kısa sürede gidermek ister. İnternet ise bu merakı giderebilecek en cazip yolların başında gelir. Bazen internette arama kutusuna yazılan bir kelimenin açıklamasını metin, resim ve video türünde bulabilirsiniz. Bu basit ayrıcalık bile insanlar için özgürlüktür ancak, söz konusu çocuklar ve ergenler olduğunda sınırsız özgürlük sakıncalıdır. Bu durumda ailelere büyük iş düşmektedir. Ebeveynler çocuklarının maruz kalabileceği internetin olumsuz içerikleri konusunda bilgili ve dikkatli olmalıdır. Baykan'a (2014) göre koruyucu ve otoriter anne baba tutumları öğrencilerin internet bağımlılık düzeyini yükseltirken, demokratik anne baba tutumunun yükselmesi internet bağımlılığının yaşama etki düzeyini düşürmektedir. Bu araştırmada, çocukların kişiliğinin geliştiği ailedeki anne baba tutumlarının, internet bağımlılık düzeyleri ile ilişkisini açıklaması açısından önem taşımaktadır.

Ergenlerin aniden karşılaşılabilecekleri bağlantı ve istenmeyen görseller, belki de yalnızca haberleşme ve ödev amaçlı masum bir başlangıcı yeni ve farklı bir tarafa yönltebilmektedir. Eğlence yelpazesinin genişliği ve heyecan arayışı kişileri açık birer hedef haline getirmektedir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013). Şüphesiz, bu geniş eğlence

yelpazesinin önemli bir parçası da dijital oyunlardır. Horzum, (2011)' a göre eskiden oyunlar sokakta oynanırken artık kafe yada evlerde oynanan oyunlar revaçtadır. Çocukların bilgisayarlarla küçük yaşlarda tanışıp kontrolsüzce kullanıyor olması, ergenlerin henüz karar verme becerilerinin tam olarak gelişmemiş olması sonucunda karşılaşılabilecekleri riskleri doğru şekilde değerlendirme yeteneklerinin sınırlı olması, onların bilgisayar oyun bağımlısı olmalarına sebep olabilmektedir (Can Bilgin, 2015). (Kelleci, Güler, Sezer ve Gölbaşı, 2009) yaptıkları çalışmada internet ve bilgisayar oyunları ile vakit harcayan çocukların sosyal gelişimlerinin ciddi seviyede gerilediği ve öz güvenlerinin düşük, sosyal kaygı ve saldırganlık davranışlarının ise yüksek olduğu açıklanmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin oynadıkları oyunların yaş kategorisi belirlenmiş, katılımcıların kendi yaş gruplarının üzerinde oyunlar oynayıp oynamadıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla, bu araştırma oyunların yaş kategorileri ile internet bağımlılık seviyelerinin incelenmesi yönünden önemlidir.

Esen'e (2010) göre insanların ruhsal ve fiziksel sağlıklarına yönelik negatif etkileri hesap edildiğinde internet bağımlılığının erken yaşlarda tespit edilmesi ve soruna engel olma çalışmalarının planlanması çok önemlidir. Bu çalışmada öğrencilerin internet bağımlılık puanlarıyla ilişkili olduğu düşünülen demografik özellikler birlikte incelenerek, elde edilen sonuçlar doğrultusunda geleceğe yönelik önlem alma noktasında fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde öğrencilerin kişisel bilgilerinin yanında, iletişim becerileri, anne baba tutumları ve internet bağımlılığı düzeylerinin ortaokullar düzeyinde incelendiği bir çalışmanın bulunmadığı, dolayısıyla literatüre bu noktada katkı sağlayacağı planlanmıştır.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin, veri toplama aracındaki sorulara samimiyetle ve doğru cevap verdikleri kabul edilmiştir.
2. Araştırmada kullanılan ölçme araçları ölçmek istenilen özellikleri ölçecek şekilde, geçerli ve güvenilirlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Bu çalışma Adana ilindeki farklı sosyoekonomik düzeylerde Seyhan, Çukurova ve Yüreğir ilçelerinde belirlenmiş 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda

okuyup araştırmaya katılan ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır. Elde edilen bulgular benzer özelliklere sahip öğrencilere genellenebilir.

3. Çalışmanın değişkenleri olan internet bağımlılığı, anne baba tutumu ve iletişim becerileri, araştırmada kullanılan ölçeklerin özellikleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmamızdaki temel kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Ortaokul: (4+4+4) olarak adlandırılan yeni eğitim sistemindeki 5, 6, 7 ve 8. sınıfların olduğu, 10-15 yaş aralığındaki öğrencilerin oluşturduğu eğitim seviyesidir (MEB Ortaokul Mevzuat, 2012,s.125)

İnternet: İki ya da daha fazla bilgisayarın aralarında bağlantı kurmasıyla oluşan internet, kendi aralarında tekrar bağlantı kuran bilgisayar ağlarının dünya çapında yaygın bir ağ oluşturmaya dayalı bir iletişim sistemidir (İçel, 1998,s.23).

İnternet bağımlılığı: Patolojik kumar gibi, madde kullanımına değil de dürtü-kontrol bozukluğuna bağlı olarak tanımlanabilen bağımlılık çeşididir (Young, 1996b, s.68; Akt: Biçer, 2014).

Anne-Baba Tutumu: Anne-baba tutumu, ebeveynlerin çocukları ile iletişim tarzlarını, stillerini ve onlara sağladıkları duygusal ortam içerisindeki davranışlarını içermektedir (Darling ve Steinberg, 1993, s.76; Akt: Canoğulları, 2014).

İletişim Becerileri: Etkili iletişim için gerekli beceriler olup en genel anlamıyla, dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerileridir. Ayrıca iletişime belli bir düzen verme, sözcüklerin yan anlamlarını anlama, karşısındakinin sözsüz davranışlarını yorumlayabilme becerilerini de gerektirir (Budak, 2003; Akt: Yiğit, 2015).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, bağımlılık kavramı çeşitli yaklaşımlara göre verilmiş olup; internet bağımlılığının tanımı, kimlerin internete bağımlılık geliştirebildiği, sağlıklı ve bağımlı internet kullanımı, internet bağımlılığının insanlar üzerindeki etkileri, anne baba tutumları, öğrencilerin iletişim becerileri, ülkemizde ve yurt dışında internet kullanım durumu, internet bağımlılığı, anne baba tutumları ve iletişim becerileri ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. İnternet Kullanımı

İnternet sözcüğü Interconnected Networks'ün (kendi içinde bağlantılı olan ağlar) inter ve net kelimelerini kullanarak oluşturulmuş olup, milyonlarca insanın kendi amaçlarına göre ve bilgisayarları kullanarak iletişim kurup bilgi alışverişinde bulunabildiği bir sistemdir (Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007). İnternet sayesinde insanların bilgiye ulaşım iletişim kurması daha hızlı ve kolay olmuş, böylece çoğu insanın en önemli ihtiyaçlarından biri haline gelmiştir.

İnternet, Amerika Birleşik Devletleri federal hükümeti tarafından kurulmuş ve bilgisel sitelerin elektronik olarak birbiri ile karşılıklı bağlantısıdır. Dünyada milyonlarca araştırmacı, öğrenci ve günlük kullanıcı internet üzerinden kapsamlı bilgilere rahatlıkla ulaşabilmektedir. İlk olarak 1960'lı yıllarda oluşturulan Savunma İleri Araştırma Projeleri Acentesi-Ağı (Defense Advanced Research Projects Agency-Network, DARPA-Net) daha sonra internet olarak adlandırılmıştır (Gwinnell ve Adamec, 2006; Akt: Şahin, 2011).

İnternetin ülkemizdeki gelişimi 1990'lı yıllarda başlamıştır. Türkiye internete ilk olarak Nisan 1993'te bağlanmıştır. İlk internet bağlantısı Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) sağlanmıştır. İnternet öncelikle üniversiteler gibi akademik ortamlarda yaygınlaşmaya başlamıştır. İnternet'in Türkiye'de geniş kitlelere ulaşması ise 1996 yılında TURNET Projesi ile mümkün olmuştur. 2000'li yıllarda ticari ağlarda değişiklikler meydana gelerek TURNET'in yerini TNet almıştır. Ticari kullanıcılar TNet üzerinden, akademik kuruluşlar ve ilgili birimler ise ULAKNET üzerinden internete erişmeye başlamıştır (Canan, 2010).

İstatistiklere göre 1993'ten bu yana Türkiye'de internet oldukça hızlı bir yayılma ve gelişme göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2018 yılı

Ağustos ayı içerisinde yapılan Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre hanelerin % 83,8'i internet erişim imkânına sahiptir. Bu oran 2017 yılının aynı ayında % 80,7 olarak bulunmuştur. 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanım oranı % 72,9'dur. Son 10 yıldaki internet erişimi karşılaştırıldığında 2009 yılında hanelerin internete erişim oranı %30 civarında iken, 2018 yılında ise bu oran %80'in üzerindedir (TÜİK, 2018).

Bütün bu gelişim süreci ele alındığında erişimin hızlı ve ucuz olması; GSM (Global System for Mobile Communications: Mobil İletişim İçin Küresel Sistem) operatörlerinin de cep telefonu vasıtasıyla internet hizmetini vermeleri ve bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte cebe kadar giren teknolojiler de dikkate alındığında günümüz Türkiye'sinde internet kullanıcıları artık on milyonlarla ifade edilmektedir (İnan, 2010).

Günümüzde sadece sabit bilgisayarlarla değil, mobil cihazlar olan cep telefonu ve tabletler kullanarak bağlanabildiğimiz internet, neredeyse herkesin ulaşabildiği gündelik bir araca dönüşmüştür. Bu sayede özellikle internet teknolojilerinin insan davranışındaki etkisi psikolojide bir uzmanlık sahası haline gelmektedir. İletişim fırsatları ve bilgiye erişimin yaygınlaşmasıyla, çocuk ve gençlerin teknolojik gelişmelerle birlikte, algı ve ilişkilerini öncekinden farklı olarak nasıl kurguladıkları konusu ise özellikle dikkat çekicidir (Yiğit, 2015).

Zamanının azımsanmayacak bir kısmını internette geçiren milyonlarca insanın internet ortamında nasıl iletişim kurdukları ve bu iletişim ortamının özelliklerine değinmek gerekir. Zaman sınırlamasının olmadığı internette insanlar istedikleri saatte iletişim kurabilirler. İnternet ortamından iletişim kurduğunuz kişinin kim olduğunu tam olarak bilemeyebilirsiniz. Dolayısıyla kendi kimliğinizi de gizleyebilirsiniz. Gerçek hayatımızda söz ve davranışlarımızdan dolayı sorumluyuz fakat internette bu sorumluluk azalmakta ve kişiyi daha cesaretli kılmaktadır. İnternet ortamında mekan sınırlaması yoktur. Farklı şehirlerde yada ülkelerde insanlar birbiriyle iletişim kurabilir. Normal hayatta bir araya gelemeyecek olan ve aynı ilgi alanlarına sahip insanlar internet sayesinde birbiriyle iletişime geçebilmektedir. İnternet bağlantısı ucuzdur, daha az zaman ve para harcayarak herhangi bir yerde insanlar bilgiye ulaşabilir. İnternet ortamında kişilerin görünüm, ses ve kimlikleri gizli kalabilir; bu durum interneti gizemli kılar. İnsanları eğlendirebilecek ve ulaşılması kolay bilgisayar oyunları en çok ilgi çeken uygulamalardan birisidir. İnternet insanları daha özgür kılmasının yanında

kendilerine güven ve farklı olma duygularını da yaşatır. İnternet ortamında insanlar cinsiyet, ırk, din ve maddi imkanlar açısından eşittir (Kaypakoğlu, 2004).

İnternet üzerinde insanların vakitlerini en çok harcadıkları uygulamalar şüphesiz, sohbet (chat), e-posta, internette gezinme (sörf yapma) ve oyun oynamaktır. Bunun yanında internet üzerinden alışveriş, rezervasyon ve bankacılık işlemlerinin son zamanlarda insanların iş yoğunluğunu azalttığı söylenebilir. Davis (2001), sağlıklı internet kullanımını belli bir amaç için makul bir zaman diliminde bilişsel ya da davranışsal rahatsızlık duymadan kullanmak olarak açıklar. Sağlıklı bireyler hayatlarında gerçek ve sanal iletişimi ayırt edip interneti sadece bir araç olarak görebilirler.

Hayatımızın neredeyse vazgeçilmez bir parçası olan internet, kontrolsüzce ve süre kısıtlaması olmadan kullanılırsa bazı istenmeyen sonuçları da beraberinde getirmektedir. Cengizhan (2005)'e göre okul çağındaki gençlerde sık sık görülen, bedensel, psikolojik ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyip onların okul başarılarını da düşüren internet / bilgisayarın normalden fazla miktarlarda kullanımı, öğrencilerin kişisel ve akademik gelişimine zarar vermekte ve onları bağımlı yapmaktadır.

2.1.1. İnternet Bağımlılığı

Bağımlılık, insanın bir davranış veya bir maddeyi bırakamaması ya da kontrol edememesidir (Egger ve Rauterberg, 1996; Akt: Odabaşoğlu, Öztürk, Genç ve Pektaş, 2007). Bu kavram yurt dışı literatürde “addiction” yada “dependence” olarak kullanılır. Bağımlılık kavramı denince alkol ve sigara gibi madde bağımlılıklarından ziyade, yeme içme, oyun oynama, bilgisayar, televizyon, alışveriş bağımlılıkları gibi davranış temelli bağımlılıklar da anlaşılmaktadır (Greenfield, 1999; Kim & Kim, 2002; Akt: Günüş ve Kayri, 2010). Yukarıdaki iki tip bağımlılıkta da söz konusu davranışı kontrol edememe, kişiyi olumsuz etkilemesine rağmen sürekli hale gelmiş olması bağımlılığın ortak özelliğidir (Henderson, 2001; Akt: Günüş ve Kayri, 2010). İnternet bağımlılığı, sarhoşluk veren madde içermeyen dürtü-kontrol bozukluğu şeklinde tanımlanmakta olup internet bağımlısı olan bireyler, tatmin olmak için interneti gittikçe daha fazla sürelerde kullanmakta, internet kullanımını kontrol etmede başarısız olmakta, internet kullanımını azaltmaya çalıştığında rahatsızlık, depresyon, ruh halinde değişkenlik ve huzursuzluk hissetmektedir (Young, 1998: 237-244; Akt: Günüş ve Kayri, 2010).

Bayraktutan (2005)'a göre İnternet bağımlılığı olan kişinin tespitinde sadece harcanan süre yeterli değildir. Bu sürenin hangi amaçla harcandığı önemlidir. İnternet

kullanan insanların göreceği fayda veya zarar onu ne amaçla kullandığı ile ilgilidir. İnternet bağımlıları daha çok, film-müzik siteleri, oyun siteleri, sohbet odaları, pornografik siteler ve topluluk sitelerinde (Murali ve George, 2007) vakit geçirirken, bağımlı olmayan bireylerin haber, alış-veriş ve eğitim sitelerinde zaman harcadığı tespit edilmiştir (Kim ve Kim, 2002). Ergenler üzerinde yapılan bir çalışmanın sonucuna göre kullanıcıların oyun ve sohbet programlarına erişimlerinin kısıtlanması durumunda interneti bilgi ve haber amaçlı kullanmaya başladıkları görülmüştür (Günüç ve Kayri, 2008). Bu durumda bireylerin internet bağımlılıklarının başlıca sebeplerinden birinin denetimsizlik, dolayısıyla ilgisizlik olduğu düşünülebilir. Ayrıca, kontrol mekanizmasının yetersiz olması, internet erişiminin kolay, hızlı ve ucuz olması internet bağımlılığını tetikleyerek dolaylı olarak bağımlılık riskini arttırmaktadır (Greenfield 1999).

İnternet bağımlılığını etkilediği düşünülen faktörlerden bir tanesi de insanların sosyalleşme ihtiyaçlarıdır (Bayraktutan, 2005; Grohol, 1999). Eğer bireyin bu sosyalleşme ihtiyacı yüz yüze iletişimde giderilemezse sanal ortamda giderilmek istenecektir. Bireylerin sosyalleşmesini sağlayacak sanal uygulamalardan en önemlileri; elektronik posta, sohbet, tartışma ve oyun siteleridir (Grohol, 1999). İletişim için interneti tercih eden bireyler yüz yüze iletişimden uzak durmaktadır (Caplan, 2002). Bu şekilde yüz yüze iletişimden uzak duran bireyin internette sosyal destek araması kişinin kendini toplumdan izole etmesine sebep olmaktadır (Thatcher ve Goolam, 2005).

Problemli internet kullanımı için bireyin aşağıdaki ölçütlerden en az birini göstermesi gerektiğini ve internet kullanımıyla ilgili yoğun zihinsel uğraşın gerekliliğini savunan (Shapira, Lessig, Goldsmith, Szabo, Lazoritz, Gold ve Stein, 2003) tanı ölçütlerini şu şekilde açıklamıştır:

- İnternet kullanımını denetim altına alma çabalarının sonuçsuz kalması
- Planlandığından daha uzun süre internet kullanımı

Ayrıca bağımlılık gösteren bireylerdeki aşırı zihinsel uğraşın; iş ve sosyal hayat gibi alanlarda klinik belirtilere ve fonksiyon kaybına yol açtığını belirtmişlerdir.

DSM-IV'ün patolojik kumar oynama tanı ölçütleri temelinde internet bağımlılığını tanımlayan Young'a göre oluşturduğu 8 ölçütten 5 tanesinin karşılanması

durumunda kişi “internet bağımlısı” olarak tanımlanmaktadır. Young'ın internet bağımlılığı için önerdiği ölçütler aşağıdadır:

1. İnternet konusunda aşırı zihinsel uğraş
2. Bir öncekinden daha fazla oranda internet kullanma gereksinimi
3. İnternet kullanımını durduramama ya da kontrol edememe
4. İnternet kullanımının azaltılması durumunda huzursuz, depresif ve karamsar olma
5. Planlanandan daha uzun süre internette kalma
6. Aşırı internet kullanımı sebebiyle çevresindekilerle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme
7. Başkalarına internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme
8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan uzaklaşıp rahatlamak için kullanma şeklindedir (Young, 1996).

Kandell, 1998 yılındaki çalışmasında internet bağımlılığını internete karşı psikolojik bir bağıllık olarak tanımlamış ve teşhis edebilmek için dört temel parametre ileri sürmüştür;

1. Kullanıcı, internet ile alakalı uygulamalara daha fazla yatırım yapmaktadır,
2. Kullanıcı internete bağılı olmadığında kaygı, depresyon, boşluk hissi gibi olumsuz duygulara kapılmaktadır,
3. Kullanıcı internetteyken çevrimiçi olmanın oluşturduğu etkilere karşı daha toleranslı davranmaktadır,
4. Kullanıcı sahip olduğu problemleri davranışları kabul etmemektedir (Kandell, 1998).

Yukarıda verilen araştırmacıların internet bağımlılığı tanı kriterlerine ilave olarak internet bağımlılarının içinde bulundukları durumu açıklayan Griffiths'e (1999) göre bağımlılığın internet kullanımıyla ilgili altı temel bileşeni vardır. Bunlar:

Dikkati çekme (Salience): Bağımlı olunan eylem bireyin hayatında en önemli şey haline geldiye ortaya çıkar. Bilişsel olarak zihni meşgul eder, duygusal olarak

davranışa karşı şiddetli bir arzu vardır, son olarak davranışlarda değişiklik meydana getirir.

Duygu durum değişikliği (Mood modification): Kişi bağımlı olduğu davranışla meşgul olduğunda duygu değişimi yaşar.

Tolerans: Bağımlı olunan davranışa karşı git gide artan ölçüde ihtiyaç duymadır. Örneğin kişinin aynı zevki alabilmesi için öncekinden daha fazla internet başında vakit geçirmesi gerekir.

Geriçekilme Belirtileri (Withdrawal symptoms): Kişinin bağımlı olduğu nesne yada davranış elinden alındığında olumsuz duygusal veya fiziksel tepkiler vermesi.

Çatışma (Conflict): Bireyin kendi içindeki çatışmalarının yanında çevresindeki kişilerle çatışma halinde olmasıdır.

Nüksetme (Relapse): Belli bir davranış yada nesneye karşı bireyin hayatının önceki dönemlerinde yaşadığı bağımlılığın, kişinin kaçınmasına rağmen tekrar ortaya çıkmasıdır.

İnsanlar interneti farklı amaçlar için kullandıkları gibi, internet bağımlıları da farklı amaçlar için bağımlı olmaktadır. Young (1999), internet bağımlılığını beş özel alt başlıkta sınıflandırmıştır. Bunlar:

- Siberseksüel bağımlılık: siber seks ve siber porno web sitelerini kullanma.
- Siber ilişkili bağımlılık: Sohbet odalarındaki arkadaşlıklar.
- İnternet tutkusu: Sürekli bir şekilde günlük ticaret, alışveriş ve çevrimiçi kumar oyunları sitelerini kullanma.
- Aşırı bilgi yüklenmesi bağımlılığı: İnternette sürekli dolaşmak.
- Bilgisayar bağımlılığı: Takıntılı bilgisayar oyunu oynamadır.

Mottram ve Fleming (2009)'e göre interneti sadece kullanım saatlerine göre değil, bireyin interneti ve bilgisayarı kullanmadaki motivasyon biçimlerine göre değerlendirilmeli. Teknoloji kullanımını dışlayıp, internet bağımlılığı konusunda önyargıya düşmemek önemlidir. İnterneti mesleki amaçla kullananlar, kullanmayanlara göre daha az problemlili kullanım göstermiştir.

2.1.2. İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri

Sanal bilgi ve iletişim erişiminin bireysel gelişim ve sosyalleşme ihtiyacı için kıyaslanamayacak kadar yüklü bir kaynak olması, kullanıcılar için kendiliğinden bir ikilem getirmektedir. Yaşam kalitemizi besleme, bilgi erişimi ihtiyacımızı karşılama için yöneldiğimiz kullanışlı da olabilecek bu kaynak, bizi beslemek yerine şartlarımızı, zamanımızı, sosyal çevremizi işgal eden bir uğraşıya da dönüşebilmektedir (Yiğit, 2015).

İnternet bağımlılığı, şüphesiz internetin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerinden en önemlileri arasındadır. Çocuklar ve gençler internet başında uzun süreler geçirmesinden dolayı fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak olumsuz etkiye maruz kalmaktadır (Odabaşı vd., 2007). Dünyada yaygınlaşan internet bağımlılığı, ülkemizde de etkisini göstermekte, bundan en çok çocuk ve ergen nüfus zarar görmektedir. İnternet bağımlılığı görülen kullanıcıların bir bölümünde sosyal fobi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite ile depresyon gibi farklı psikiyatrik bozukluklar da görülmektedir (Odabaşıoğlu vd., 2007: 46).

2.1.3. İletişim İhtiyacının İnternet Bağımlılığındaki Rolü

İnsanlar sadece iletişim becerileri ve özgüvenlerindeki eksiklikten dolayı, bu ihtiyacın gerekmediği bir ortam istedikleri için değil, aksine doğrudan iletişim becerilerini geliştirip iletişim ihtiyacını temin etme ihtiyacıyla da teknolojiye yönelebilir. Biçimi, kurgusu, işlevi değişse de ilişki, iletişim, aslında hayatın her alanında devam etmektedir. Günlük hayatımızı olumsuz etkilese de teknoloji kullanımı da bir iletişim biçimidir. Bu durumda bağımlılık tedavileri bireyi sadece teknolojiden değil, kapsayıcı sosyal bir yapıdan da uzaklaştırmak anlamına gelmektedir (Yiğit, 2015).

Bilgisayar kullanıcıları sadece iletişim ihtiyaçlarını karşılamak için teknolojiyi kullanıyorsa bu durum insan ilişkilerini olumsuz etkileyecek derecede tehlike oluşturmaz. İnsanların iletişim ihtiyaçlarını ellerinden almak ise gerçek bir risktir. Caplan'a (2006) göre; sosyal yeterlilikleri düşük olan bireyler, bilgisayar aracılığıyla sağlanan iletişim şeklini daha çok tercih etmektedir. Çünkü bilgisayar ortamındaki ilişkiler, çok daha fazla esneklik gösterir. Kişiler internet sayesinde istemediği özelliklerini gizleyip, istediği özelliklerini abartıp vurgulayarak daha heyecan verici bir iletişim kurabilir.

İnsanın iletişimden soyutlanması mümkün değildir. Kişilerin sadece yüz yüze iletişim kurduğu yada konuştuğu değil birbirini etkilediği her an bir iletişim biçimidir.

İletişimden soyutlanma mümkün olmayacağına göre bu konudaki şartlar ve kişinin yeteneği nasıl olursa olsun iletişim arayışı engellenemeyecek, en uygun araç ve ortama doğru yönlenebilecektir. En yakın erişimdeki, rahat ve kolay erişilebilir araç, günümüz şartlarında iletişimi sağlayan teknolojik aletlerdir. Problemlili internet kullanımının tek sebebinin, gelişmemiş iletişim becerilerinin hızlı telafisiyle, ihtiyaç duyulan etkileşime kavuşmak olduğunu söylemek mümkün değildir. İletişimin doğal gerekliliğini, ihtiyacın tükenmezliğini düşündüğümüzde bunun temel sebeplerden biri olabileceğini öngörebiliriz (Yiğit, 2015).

2.2. İletişim Becerisi

İletişim becerisi; "kişinin duygu, düşünce, inanç ve tutumlarını anlaşılabilir ve amacına uygun bir şekilde aktarma becerisidir." İletişim becerileri, pek çok beceri için temel oluşturmakta ve sözel olan ve sözel olmayan mesajlara duyarlılık, etkili olarak dinleme ve etkili olarak tepki verme biçiminde özetlenebilmektedir. Etkili dinleme ve etkili tepki verme becerileri, uygun soru sorma, özetleme yapma, başka sözcüklerle tekrarlama, anahtar sözcüklerle tepki verme, karşısındakinin davranışını, sözlerini ve duygularını tanımlama, uygun biçimde yansıtma, anlayıp anlamadığını sınama ve etkili geribildirim verme gibi becerileri gerektirmektedir" (Korkut, 1996; Akt: Fişne, 2009 : 49).

Kişilerarası ilişkilerde önemli olan iletişim becerileri; sözel ve sözel olmayan iletişimi birlikte kullanma, farklı bakış açılarının farkında olma, ben dili kullanarak duygu, düşünce ve davranışların sorumluluğunu alma, kendini açma, iletişimi engelleyecek tepkileri kullanmama, soru sorma ve etkili tepki verme becerileri olarak sıralanabilir" (Üstündağ; 2006: 38; Akt: Yılmaz Sarkın, 2012)

İletişim becerileri etkin olarak kullanılamadığında karşı tarafı etkili olarak dinleyememe, karşı tarafı onun değer yargıları veya dünya görüşüne göre algılayamama, sürekli ya da çok konuşma, sözsüz iletişimi doğru ve yerinde kullanamama gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Bu becerilerin herhangi birinde ya da bazılarında sorun yaşanması ise iletişimin başarılı ve sağlıklı olmasını engellemektedir (Carr, 2003; Akt: Kurtyılmaz, 2005: 38).

2.3. Anne-Baba Tutumları ve Aile

Aile, kişinin ilk öğrenmelerinin gerçekleştiği, ilk sosyal deneyimlerini kazandığı yerdir. Kişilik gelişiminin temelleri aile ortamında atılır. Ailenin çocukla etkileşimi ve sağladığı öğrenme yaşantıları, çocuktaki olumlu sosyal davranış ve değerlerin gelişmesinde önemli katkı yapar. Ailenin gelenekleri, değerleri, dini inançları ve bulunduğu toplumun kültürel yapısı, çocuk yetiştirmede takınacağı tutum üzerinde önemli bir yere sahiptir. Çocuk, aile içindeki tüm bireylerin katılımı ile oluşan bir dinamik sistem içinde büyür ve bu sistem içindeki her türlü gelişmeden etkilenir (Yücel, 2013).

Ebeveynlerin tutum ve davranışları çocukları ile aralarındaki ilişkinin temelini oluşturur. Ayrıca anne babaların tutum ve davranışları çocuklarına rol modeli olmakta, çocuklar anne-babalarının davranışlarıyla özdeşim kurmaktadır. Çocuk doğduğu günden itibaren ilk öğrenmelerini aile içinde gerçekleştirdiğine göre anne-babalara bu konuda büyük bir sorumluluk düşmektedir. Çocuğun kendine güvenmesi, potansiyelinin farkında olması, kendine hedefler koyması, çevresiyle sağlıklı iletişim kurarak uyum sağlayan bir birey olması ailenin görevlerinden bazılarıdır (Durmuş, 2006). Şu nokta unutulmamalıdır ki, çocuk edilgen değil, çevresiyle sürekli kurduğu ilişkilerden etkilenen bir varlıktır. Çocuğun yaşı kaç olursa olsun çevresindeki olumlu veya olumsuz tüm durumlardan etkilenir. Hatta çoğu zaman aynen taklit eder. Bu nedenle anne-babaların sergiledikleri tutumlara özellikle çocuklarının yaşı küçükken dikkat etmelidir (Yücel, 2013).

Çocuğun yetiştirilmesinde, sevgi önemli bir kavramdır. Bu bakış açısıyla hareket edilmesi önemlidir. Anne-babalar, çocuklara demokratik bir ortam hazırlamalı, bu ortam içerisinde, olumlu davranışlar ödüllendirilerek pekiştirilmeli, olumsuz davranışların açıklaması yapılmalı, nasıl davranılması gerektiği anlatılmalıdır. Anne babaların söylemleri ile davranışları tutarlı olmalı, çocuğun gözünde model olduklarının bilincinde hareket etmelidirler. Çocuğun kendisiyle ilgili olumlu bir benlik geliştirmesi için bağımsız davranışları desteklenmeli, başkalarıyla kıyaslanmaktan kaçınılmalı, onun ayrı bir birey olduğunun bilinciyle hareket edilmelidir. Ayrıca çocuklarının gelişim dönemlerini ve bu dönemlerin özelliklerini bilmeli, çocuklarının tüm ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmalıdırlar (Demiriz ve Öğretir, 2007).

Bu çalışmada anne baba tutumları; otoriter, müsamahakar, demokratik ve ihmalkar olarak ele alınmıştır. Aşağıda en sık görülen anne baba tutumları açıklanmıştır.

2.3.1. En Sık Görülen Anne-Baba Tutumları

Tutum; yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici veya dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel yönden hazır olma durumudur. Bir insanın her hangi bir olaya veya bireylere karşı geliştirdiği tutumlar onun kişiliği doğrultusunda şekillenmektedir. Bireyler anne-baba olduklarında da çocuk yetiştirmeye ilişkin belirgin tutumlar geliştirmektedirler (Savran ve diğerleri, 1995: 171; Akt: Yücel, 2013). Anne- baba tutumları toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir. Bu farklılığın oluşmasında, toplumun sosyo-ekonomik durumu, kültür yapısı, gelenek ve görenekleri etkili olmaktadır. Ülkemizde de bazı anne baba tutumlarının daha fazla ön plana çıktığını görmekteyiz. Ülkemizde görülen anne baba tutumlarını ele alan araştırmacılar birbirinden farklı sınıflandırmalar yapmışlardır (Yücel, 2013).

2.3.1.1. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Koruyucu tutum ülkemizde sıklıkla karşılaştığımız bir yaklaşım biçimidir. Bu tutumda, normalde çocuğun yapması gereken birçok şeyi yetişkinler yaparlar. Anne babalar iyi bir niyetle de olsa, çocukları üzülmesin, yorulmasın düşüncesiyle çocukların gelişimleri için çok önemli olan işleri kendileri üstlenmektedirler (Yücel, 2013).

Navaro'ya (1989; Akt: Sezer, 2010) göre, aşırı koruyucu tutuma sahip anne babalar, çocuklarının ne zaman, nasıl bir desteğe gereksinim duyduğuyla çok fazla ilgilenmeden, çocukların kendi kendisine yetmesine fırsat tanımadan her türlü ihtiyacını karşılar. Bu tarz ebeveynler, çocuğa gereğinden fazla kontrol, özen ve ilgi gösterirler. Hatta bu ilgi ve kontrol de o kadar ileriye giderler ki çocuğun gereksinim duymadığı durumlarda bile anne babalar çocuklarına müdahale eder. Demiriz ve Öğretir (2007); aşırı koruyucu anne babaların, çocukların genel olarak bağımsız hareket etmesini engellediğini ve kurduğu ilişkilere sınırlar koyduğunu söylemiştir.

Özyürek'e (2004) göre aşırı korunan çocuklar kendi başlarına hareket etmekte ve kararlar almakta zorlanmakta, çoğu şeyi başkalarından isterler. İstekleri gerçekleşmeyince ağlamakta ve inatçı tutumlar sergilemektedirler. Aşırı korundukları için el becerileri gelişmemiştir, bu nedenle de sakarlıklar göstermektedirler. Bu çocuklar duygusal olarak yeterli gelişimi sağlayamadığı için ilerleyen yaşlarda aşırı kızgın ve sinirli olur. Ayrıca bu çocuklar sosyal uyum sorunları da yaşamaktadırlar.

2.3.1.2. Demokratik Anne Baba Tutumu

Demokratik anne baba tutumunda, çocukların ilgi ve ihtiyaçları karşılanırken aynı zamanda çocuklar denetlenirler. Anne babalar çocuklarını destekleyen, onlara güven veren, onların ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlılık gösteren bir tutum sergilerler (Yücel, 2013).

Demokratik anne-baba tutumu; ailenin çocuğu algılayış tarzı, benimsemesi ve anne- babalık görevini bilinçli ve istekli yapmasıyla farklıdır. Bu tutuma sahip olan anne babalar çocuklarıyla yakın ilişkiler kurar, onlarla istekli bir şekilde ilgilenir, onlara yardımcı olur, gerekirse sınırlar koyar, açık ve önemseyici bir iletişim şekli oluşturur. Demokratik anne-baba çocuğunu koşulsuz kabul eder ve sever, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını önemser, ona değer verir. Çocuk bu şekilde yetiştirildiğinde düşünceleri sorulduğu için kendini değerli hisseder, kendisi ile ilgili alınacak bir kararda söz söyleme hakkı olduğu için olumlu benlik gelişimi gösterir (Yavuzer, 2000; Tola, 2003).

Demokratik ailelerde anne babalar çocuklarını sever, önemseyip benimser. Ailede sorunlar yaşansa da anne baba arasındaki uyum, anlayış, sevgi ve saygı sayesinde yaşanan sorunların üstesinden gelir. Çocuk gelişiminde çok önemli olan samimiyet ve sevgiye dayalı olan bir aile havası hakimdir. Bu tip ailede çocukların kendini ifade edip, düşüncelerini özgürce söylemelerine imkan verilir. Her bireyin katılımıyla aile içi ortak kurallar konup baskı yapmadan uygulanır. Buradaki amaç çocuğun sorumluluk duygusu kazanması ve çocukta farkındalık oluşturmaktır (Yörükoğlu, 1990).

2.3.1.3. Otoriter Anne Baba Tutumu

Geleneksel Türk aile yapısında sık rastladığımız otoriter tutumda aile aşırı baskılıdır. Çocuğun kişiliğine önem vermez. Katı disiplin uygular. Çocuklar her kurala uymak zorunda bırakılır. Anne-babaların çocuklarına otoriter yaklaşımlarında ve baskı uygulamasında, kendilerini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak görmeleri, geleneksel yapıyı devam ettirmek istemeleri yatmaktadır. Bununla birlikte otoriter ailelerin çoğunun eğitim seviyeleri düşüktür. Çocuk yetiştirme ile ilgili bilgi ve becerilerinin eksik olması, çocuklarına gerektiği gibi ilgili ve bilinçli yaklaşamamalarına neden olmaktadır (Yücel, 2013).

Otoriter anne baba tutumunun hakim olduğu ailelerde çocuklar ebeveynlerinin görev ve isteklerini onların takdirini veya onayını almak için değil, ceza almamak için yaparlar. Çocuklar sırf anne babaları istediği için hoşlarına gitmeyen ve yapmak istemedikleri pek çok iş ve davranışı yapmak durumunda kalır. Bunun sonucunda anne

babasına öfke biriktiren ve silik karakterli çocukların yetişmesine neden olmaktadır (Altinköprü, 1984).

Durmuş'a (2006) göre eşler arasındaki uyumsuzluk ve iletişimsizlik otoriter ve baskıcı aile yapısının en belirgin özelliğidir. Bu tip ailelerin çok fazla çatışma noktası vardır ve bunları çözmeyi başaramamaktadır. Bu gibi sorunlar eşler arasındaki saygı ve sevgiyi de etkilediği için dolaylı olarak çocuklara olumsuz şekilde yansımaktadır.

2.3.1.4. İlgisiz ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu

İlgisiz ve kayıtsız aile yapısında bütünlük söz konusu değildir. Anne-baba daha çok kendi işleri ile ilgilenmekte, çocukları kendi başına veya bakıcısına bırakmaktadır. Çocukların ilgi, istek ve ihtiyaçlarının farkında değildirler. Bu ilgisizlik ve kayıtsızlık kimi zaman farkında olamadan yapılmakta, kimi zaman ise çocuğun ihtiyaçlarının farkına varılamaması ile oluşmaktadır. Anne-babalar bu tutumda, hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırmaktadır. Bu aile yapısının en belirgin özelliği, çocuklara karşı duyarlılığın ve denetimin düşük olmasıdır. İlgisiz anne-babalar çocuk yetiştirme konusunda sorumluluk almaktan kaçınırlar. Çocuklarına karşı isteksiz tavırlar içerisindedirler. Ebeveynlerin çocuklarına ilgisiz ve kayıtsız kalmasında bazı sebepler bulunmaktadır. Bu sebepleri şöyle sıralayabiliriz. Ebeveynlik rollerini benimseyememe, eşler arası uyumsuzluk, kişisel işlerde sorun yaşama, erken yaşta çocuk sahibi olma, çocuk ile sorunlar yaşama, çocuğu istememe veya reddetme, çocuk yetiştirmede ciddi bilgi eksikliği yaşama (Yücel, 2013).

Dursun'a (2010) göre yapılan araştırmalar ilgisiz ve kayıtsız tutum sergileyen ailelerin çocukları uzun vadede çok fazla olumsuz etkiye maruz kalmaktadır. İhmal ve kötü muameleyle maruz kalan çocukların benlik ve kişilik gelişimleri oldukça zarar görmektedir. Bu ailelerin çocukları problemlili davranışlar, bağımlılık, suçluluk, saldırganlık, kendini değersiz hissetme, depresif tutumlar gibi istenmeyen durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir.

2.3.1.5. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu

Mükemmeliyetçi anne-baba tutumu, çocukların yaptıklarının beğenilmemesi ve daha iyisinin istenilmesini içerir. Çocuklardan her zaman her yerde ve her durumda en iyi olmaları beklenir. Bu aileler sıklıkla çocuklarını başkalarıyla kıyaslar ve çocuklarına onları geçmeleri gerektiğini öğütler. Çocuklarda mükemmeliyetçi düşünce ve duyguların gelişmesinde içinde bulundukları çevrenin ve eğitim gördükleri ortamın

etkisi bulunmaktadır. Çocukların mükemmeliyetçi bir aile yapısında büyümesi, ebeveynlerin yüksek beklentide, zor beğenen bir yapıda olması, bununla birlikte okuldaki öğretmenlerinin de titiz, eleştirel, talepkar, olması çocuklarda da benzeri tutum ve davranışların gelişmesine neden olur (Yücel, 2013).

Mükemmeliyetçi anne babaların çocuklarından beklentileri o kadar çok yüksektir ki çocuk ne yaparsa yapsın anne babasını memnun edemez. Bu beklentiler çocuğun yaş ve kapasitesinin çok üzerindedir. Ebeveynler çocuklarının bir nevi kusursuz olmalarını istemektedir (Tuzgöl, 1998). Bu tip ailede yetişen çocuklar anne babalarına karşı şartlı sevgi geliştirirler. Anne babalarını mutlu ederlerse sevilleceklerine inanırlar. Hata yapmaktan çekindikleri için çok çalışıp çevresindeki bütün işlerin eksiksiz olmasını isterler. Sosyal ilişkilerde zorluk çekerler (Öz, 2005).

2.3.1.6. Tutarsız ve Kararsız Anne Baba Tutumu

Tutarsız ve kararsız ailelerde anne ve baba arasında görüş farklılıkları ve sürekli değişen ebeveyn uygulamaları ön plana çıkar. Herhangi bir konuda ebeveynlerden biri izin verici iken diğeri yasaklayıcı tavır takınır ya da ebeveynlerin bir gün izin verdiği bir durum diğeri bir gün yasaklanabilmektedir (Ceyhan, 2008). Tutarsız ve kararsız anne baba tutumunda, ailenin çocuk eğitiminde ne yapmak istediği konusunda bir planı yoktur. Ayrıca bu konularda anne baba arasında karşılıklı fikir alış veriş de oldukça azdır (Yücel, 2013). Anne babaların çocukları ile alakalı tartışmaları onların yanında yapmaları çocukları olumsuz etkilemektedir. Söz konusu tartışmalarda çocuklar anne yada babasının eksik, hatalı yön ve fikir çatışmalarını görür. Bunun sonucunda anne yada babasına karşı olumsuz bir algı geliştirebilir, anne babanın uyumsuzluğunu kullanabilir. Ailedeki tartışmalarda ebeveynlerden birisi çocuğun tarafını tutarsa onun saldırgan, başına buyruk, uyumsuz ve söz dinlemeyen biri haline gelmesine zemin hazırlanır (Tola, 2003).

2.3.1.7. İzin Verici - Müsamahakar Anne Baba Tutumu

İzin verici - müsamahakar anne baba tutumunda, aile çocuğa karşı hoşgörölü ve boş vermiş davranmaktadır. Aile çocuğun neler yaptığını pek fazla umursamaz ve çocuk bir anlamda kendi başına kalır (Oğuz ve Öğretir Özçelik, 2018). Bu tutumda ebeveynler çocuklarının geleceğe yönelik davranışlarını şekillendirmeye, onları kurallara ve standartlara uydurmaya gerek görmezler. Nadiren çocuklarını kontrol ederler. Bu tutumla çocuk yetiştiren aileler; çocuklarını aşırı özgürlükçü ve zayıf bir disiplin

anlayışı ile yetiştirir (Johnson, 2006). İzin verici anne babalar, çocuklarına karşı aşırı özgürlükçü ve aşırı hoşgörülü olup, onları hiçbir şekilde kontrol etmezler. Diğer yandan, çocukları ile ilişkilerinde sıcak ve sevecen davranıp, çocuklarının her türlü kararlarını kendilerinin vermesi konusunda kısıtlama getirmezler. Bu tip anne babaya sahip çocuklar, yemek, uyku, televizyon izleme ve dışarı çıkma konularında kendi kararlarını verebilir (Yılmaz, 2000).

2.4. İnternet Bağımlılığı Konusunda Yapılan Bazı Araştırmalar

2.4.1. İnternet Bağımlılığı Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

(Young, 1996), internet bağımlılığı ile ilgili çalışma yapan ilk araştırmacılardandır. Patolojik kumar oynama kriterlerini kullanarak internet bağımlılığı davranışı gösteren denekleri tespit etmek için 8 maddelik bir tanı ölçeği geliştirmiştir. Bu ölçekle 396 bağımlı, 100 bağımlılık göstermeyen katılımcı tespit eden araştırmacı; interneti orta ve daha üst düzeyde kullananlarda maddi, akademik, mesleki ve sosyal ilişkilerde problemler yaşandığı sonucuna ulaşmıştır.

Caplan'ın (2002) 386 üniversite öğrencisiyle yaptığı araştırmada; patolojik internet kullanımı ile depresyon, benlik saygısı, yalnızlık, utangaçlık gibi birkaç psiko-sosyal değişken incelenmiştir. Araştırma sonucunda patolojik internet kullanımının bütün değişkenlerle ilişkili olduğu ve patolojik internet kullanıcılarının bilgisayar üzerindeki sosyal etkileşimi, yüz-yüze etkileşime tercih ettikleri açıklanmıştır.

(Shapira ve diğerleri, 2003), problemli internet kullanımının tanımlanması için ölçütler geliştirmiş ve kişinin bu ölçütlerden en az birini göstermesi gerektiğini ve bireylerde internet kullanımıyla ilgili yoğun zihinsel uğraşın gerekliliğini savunmuştur. Bu tanı ölçütleri; internet kullanımını denetim altına alma çabalarının sonuçsuz kalması ve planlandığından daha uzun süre internet kullanımı şeklindedir. Ayrıca bağımlılık gösteren bireylerdeki aşırı zihinsel uğraşın; iş ve sosyal hayat gibi alanlarda klinik belirtilere ve fonksiyon kaybına yol açtığını belirtmişlerdir.

Johansson ve Götestam (2004), Young'ın (1998) İnternet Bağımlılığı Ölçeğini kullanarak 12–18 yaş arasındaki öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre 12-15 yaş grupları ile 16-18 yaş grupları arasında internet kullanım sıklığı olarak fark bulunmamıştır. Ayrıca erkek öğrencilerin kızlara göre internet kullanım sıklığının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında tüm gün çalışanların yarım gün çalışanlara göre ve büyük şehirlerde yaşayanların ise küçük şehirde yaşayanlara oranla kullanım sıklığı daha yüksek bulunmuştur.

Kim, Ryu, Chon, Yeun, Choi, Seo ve Nam (2006), Kore'de 1573 lise öğrencisi ile yaptıkları çalışmada; öğrenciler arasında internet bağımlılığı ile depresyon ve intihar düşüncesinin ilişki olup olmadığını araştırmışlardır. Katılımcıların %1.6'sının internet bağımlısı olarak tespit edildiği araştırmada, %38'si ise olası internet bağımlısı olarak tanımlanmıştır. İnternet bağımlılığı sıklığı cinsiyetler arasında farklılık göstermezken İnternet bağımlısı olan grupta depresyon ve intihar düşüncesinin en yüksek seviyede olduğu açıklanmıştır.

Bakken(2009), yaşları 16-74 arasında değişen 3399 Norveçli yetişkin üzerinde yaptığı, internet bağımlılığının yaygınlığını ve risk faktörlerini değerlendirdiği çalışmasında; internet bağımlılığı oranının %1,0 ve riskli internet kullanıcısı oranının ise %5,5 olduğu tespit edilmiştir. Depresyon, uyku ve diğer psikolojik bozukluk gösteren bireylerin bağımlılık puanlarının da arttığını açıklanmıştır.

Park ve Kim (2013), Güney Kore'de ilköğretim öğrencileri ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığının dürtüsellik ve okul uyumuna etkilerini incelemiştir. Dürtüsellüğün yani bir şeyin sonucunu düşünmeden anlık tepki vermenin; internet bağımlılığı olan öğrenciler üzerinde yüksek olduğunu ve internet bağımlılığı olan öğrencilerin okul uyumlarının düşük olduğunu bulmuşlardır.

(Barmola, 2015), yaşları 14-16 arasında değişen 100 lise öğrencisiyle yaptığı çalışmada internet bağımlılığının öğrencilerin akıl sağlıkları ve akademik performansları üzerinde önemli etkisinin olduğunu bulmuş; internet bağımlılık oranları yüksek öğrencilerin, düşük olanlara göre akademik ve zihinsel performanslarında daha fazla zararlı etkilere sahip olduğunu açıklamıştır.

(Gomez, Harris, Barreiro, Isorma ve Rial, 2017), 255 ortaokul öğrencisiyle yaptıkları çalışmada ergenlerin problemleri internet kullanım profillerini tespit etmek amacıyla ergenleri; ebeveyn kontrolü olan, kontrolü olmayan ve ebeveyn-çocuk çatışması yaşayanlar şeklinde gruplara ayırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ebeveyn kontrolü olmayan ergenlerin internette daha çok riskli davranış sergiledikleri tespit edilmiş, ebeveyn-çocuk çatışması yaşayan ergenlerin daha çok problemleri internet kullanım davranışı ortaya koydukları görülmüştür.

Morioka vd. (2017), 1050 ergen öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada problemleri internet kullanımı ve alkol kullanım sıklığı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve son bir ay içerisinde günlük 5 saat ve üzerinde internet kullanımına sahip katılımcıların alkol

kullanım düzeylerinin de arttığını ve bu iki değişkenin aralarında ilişki olduğunu bulmuştur.

2.4.2. İnternet Bağımlılığı Konusunda Yurt içinde Yapılan Bazı Araştırmalar

Döner'in (2011) 624 ortaokul öğrencisiyle yaptığı, ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini belirleyerek farklı değişkenler açısından incelediği yüksek lisans tezine göre; ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerden hiçbirinin internet bağımlısı olmadığı, internet kullanıcılarının %10'unun sınırlı semptom gösterdiği, %90'ının ise semptom göstermediği tespit edilmiştir. İnternet Bağımlılık Ölçeği'nden alınan puanlar, cinsiyete, internet kullanım süresine, günlük kullanım sıklığı ve kullanım mekanı değişkenlerine göre farklılık göstermiştir. Çalışmaya göre; internet bağımlılığını yordayan en önemli değişken "haftalık internet kullanım sıklığı"dır. İnternet bağımlılığı ile günlük kullanım saati ve yaş değişkenleri arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İmprim'in (2012) yaşları 15-17 arasında değişen 370 lise öğrencisi ile, ergenlerin internet bağımlılığı seviyelerini ve bunun akademik performans üzerine olan etkilerini araştırdığı tez çalışmasında ayrıca internet bağımlılığı seviyeleri ile Facebook'ta harcanan zaman arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, katılımcıların yüzde 77.8'inde düşük seviyede İnternet bağımlılığı, yüzde 20.5'i orta derecede İnternet bağımlılığı ve sadece yüzde 1.6'sı yüksek seviyede İnternet bağımlılığı oranlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet farklılığı açısından bakıldığında ise erkek katılımcıların İnternet bağımlılığı düzeylerinin kadın katılımcılara oranla nispeten daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yazara göre, İnternet bağımlılığı seviyesi ve akademik performans arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Çalışmanın diğer bir sonucu ise İnternet bağımlılığı seviyesi ve Facebook'ta harcanan zaman arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmasıdır.

Allard'ın (2014) Dikkat eksikliği, hiperaktivite ve davranış bozukluğu belirtilerinin madde kullanımı ve internet bağımlılığı ile ilişkisini incelediği çalışmada üniversite öğrencisi ve yaşları 18-47 arasında değişen 530 kişi ile çalışılmıştır. Sonuç olarak, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu belirtilerinin madde kullanımı (alkol, sigara ve esrar) ve internet bağımlılığı ile, davranış bozukluğu belirtilerinin ise sigara kullanımı ile pozitif yönlü bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Biçer'in (2014) Sosyal beceri eğitiminin ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı üzerindeki etkisini incelediği deneysel çalışma; ortaokul 6. 7. ve 8.sınıfa devam eden 12'si deney, 12'si kontrol grubu öğrencisi olan toplam 24 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmada öğrencilere on haftalık sosyal beceri eğitiminden önce öntest eğitimden sonra ise sontest uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği sontest toplam puanlarının, kontrol grubundaki öğrencilerin sontest toplam puanlarından daha düşük olduğu fakat internet bağımlılığı düzeyinde gerçekleşen bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Önay'ın (2014) ergenlerde internet bağımlılığı yordayıcıları olarak ana baba tutumları, iletişim becerisi ve yalnızlık algısını incelediği çalışmaya 122öğrenci katılmış olup, internet bağımlılığını yordayan değişkenler olarak ana baba tutumları, iletişim becerisi ve yalnızlık algısının yanında bazı demografik özellikler ve internet kullanımına ilişkin veriler de seçilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda günlük internet kullanım süresi, cinsiyet ve cep telefonunun olması, aylık gelir değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını yordadığı, internet kullanım düzeyinin belirleyicisi olarak anne baba tutumları, iletişim becerisi, yalnızlık değişkenleri ile internet kullanım düzeyi ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür. Çalışmaya göre demokratik, koruyucu istekçi, otoriter anne baba tutumu ve yalnızlık ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Şahin'in (2014) ergenlik problemleri ve başa çıkma yöntemlerinin internet bağımlılığıyla ilişkisini incelediği araştırmanın örneklemini 518 lise öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin %20,1'i muhtemel bağımlı, %3,3'ü bağımlıdır. Cinsiyet, yaş ve sınıf düzeyi değişkenleri ile internet bağımlılık durumları arasında anlamlı ilişki bulunmazken, internet kullanım sıklığı arttıkça internet bağımlılık riskinin de arttığı görülmüştür. Başat internet kullanım amaçları "internet korsanlığı" olan öğrencilerin en yüksek risk grubu olduğu, oyun oynama amacının onu izlediği görülmüştür. Ergenlik problemleri ve başa çıkma yöntemleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sorunları aile ile çözme davranışı, olumsuz duyguları dışa vurma davranışı, internet kullanım amacı ve internet kullanım sıklığının birlikte internet bağımlılığının yordayıcıları olduğu bulunmuştur.

Öner'in (2015) lise öğrencisi ergenlerde depresyon, internet bağımlılığı ve ilişkili faktörleri incelemek amacı ile yaptığı çalışmaya 669 öğrenci katılmıştır. lise öğrencisi ergenlerin özellikle sosyal ilişkilerden etkilendiği fakat internet bağımlılığı ile

yalnızlığın ilişkili olmadığı, depresyon ve internet bağımlılığı ilişkisinin yüksek olduğu görülmüştür.

Budak'ın (2015) Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı, obezite prevelansı ve fiziksel aktiviteye katılım düzeylerini incelemek amacıyla yaptığı araştırmaya 1700 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; fiziksel aktivite genel toplamları ile vücut ağırlıkları arasında negatif yönde, fiziksel aktivite genel toplamları ile internet kullanma durumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bunun yanında internet bağımlılığı seviyesi ile vücut ağırlığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Soydan'ın (2015) üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile depresyon ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasına 393 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; katılımcıların %26'sının muhtemel bağımlı ve %5,3'ünün ise internet bağımlısı olarak belirlenmiş, internet bağımlılığı ile depresyon arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuş, internet bağımlılığı ile yaşam doyumu arasında ise zayıf ve negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca çalışmaya göre, cinsiyet, akademik ortalama, yalnızlık hissi, sigara kullanımı, alkol kullanımı, günlük internet kullanım süresi, internete bağlanılan cihaz ve interneti kullanım amaçları ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ailenin aylık geliri ve anne-baba tutumu ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yaş ile internet bağımlılığı arasında zayıf ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Eftekin'in (2015) ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaya liseye devam eden 343 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği fakat; sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak görülmüştür.

Lise öğrencilerinin sahip oldukları sosyal değerlerle internet bağımlılığı ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılık arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan Kılınç'ın (2015) yaptığı araştırmaya çeşitli lise türlerinden rastgele 774 öğrenci seçilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre; internet bağımlılığının öğrencilerin kişisel özellikleri, cinsiyet, evinde internet bağlantısı olma durumu, lise türü, yerleşim yeri, anne-baba

eğitim seviyesi gibi etmenlerle ilişkili olduğunu açıklamıştır. İnternet bağımlılığı ile siber zorbalığa yönelik duyarlılık arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır.

Tetik'in (2015) İstanbul'da çeşitli üniversitelerde öğrenim gören 59'u kadın, 47'si erkek olmak üzere toplam 106 öğrenci ile yaptığı araştırmada internet kullanan kişilerin, kullanım sürelerinin ve bağımlılık düzeylerinin dikkat süreçleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre internet bağımlılığı düzeyi yüksek olan katılımcıların dikkatlerini sürdürebilme becerilerinde ve dikkat süreçlerinde bozulma yaşadıkları tespit edilmiştir. Bir diğer önemli sonuç ise, katılımcıların internet kullanım süreleri arttıkça internet bağımlılık oranlarının da artış gösterdiğidir.

(Kısa, 2018), ortaokul öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkisini incelediği çalışmasında 693 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; cinsiyet, yaş, sınıf, anne baba ile birlikte yaşayıp yaşamama, akademik başarı, sosyal paylaşım sitelerine üyelik, günlük internet kullanım süresi, kendisine ait cep telefonu olup olmaması ve internete ulaşma imkanı gibi değişkenlerin internet bağımlılık puanlarıyla anlamlı farklılaştığını bulmuştur. Çalışmaya göre ayrıca, katılımcıların internet bağımlılık düzeyleri ile olumsuz sosyal beceri ve yalnızlık seviyeleri arasında pozitif yönde, olumlu sosyal beceri düzeyleri ile arasında negatif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

2.5. İletişim Becerileri Konusunda Yapılmış Araştırmalar

2.5.1. İletişim Becerileri Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Mcdowell'in (1993) bir üniversitedeki rastgele seçilen 120 öğretmen asistanıyla yaptığı araştırmaya göre; öğretmenlerin öğrencilerine karşı neşeli ve hareketli olması, baskıcı olmaması ve onlarla iletişim halinde olmasının, eğitim sürecindeki diğer etmenlerden daha olumlu bir etki bıraktığını tespit etmiştir. Araştırmada ayrıca erkek öğretmen asistanlarının öğretimde daha keskin ve baskın stiller kullandıklarını, kadın öğretmenlerin ise öğretmeye daha kararlı ve arkadaş canlısı davrandıklarını açıklamıştır.

Okeke'nin (2007) 117 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdiği araştırmasında; internet kullanımı, yalnızlık ve aralarındaki ilişkinin patolojik internet kullanımına etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; internet kullanımının genç yaşlarda daha çok arttığını, internet bağımlılığın haftalık kullanma süresiyle ilişkili olduğunu, kendini yalnız hisseden ve romantik yakın bir ilişki ihtiyacı duyan öğrencilerin

çevrimiçi flört sitelerini daha sık kullandığını, dolayısıyla yalnızlıkla internet bağımlılığının ilişkili olduğunu açıklamıştır.

Yang ve Tung (2007), 1708 lise öğrencisiyle gerçekleştirdiği çalışmada internet bağımlısı olan ve olmayan öğrenciler arasındaki farkı incelemiştir. Öğrencilerin %13.8'inin internet bağımlısı olarak tespit edildiği çalışmada; internet bağımlılığı teşhisi konan öğrencilerin bağımlı olmayanlara göre iki kat daha fazla çevrimiçi kaldıkları açıklanmıştır. İnternet bağımlısı olan öğrenciler, bağımlı olmayanlara göre ailesel ilişkiler konusunda daha fazla olumsuz etkisinin olduğu bildirilmiştir. Diğer yandan, internet bağımlılığı ile sosyal motivasyon arasında pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. İnternet bağımlısı olan katılımcılar, bağımlı olmayanlardan sosyallik ve eğlence yönünden daha fazla motivasyona sahip olduğu açıklanmıştır. Ayrıca, depresyon, utangaçlık ve özgüven eksikliği gösteren katılımcıların bağımlı olma eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Rosenthal'ın (2009) çalışmasında ise; sosyal fobi teşhisi konan kişilerin tedavisi ve internet kullanımlarının etkileri konusunda bir inceleme yapılmıştır. internet kullanımıyla sosyal fobi arasındaki ilişkinin derecesini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; 18-65 yaşları arasındaki 125 kişiyle çalışılmış ve araştırma sonucunda, internet kullanımı ile sosyal fobi arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç; sosyal fobili bireylerin sosyallikten kaçınmak için interneti kullandığını açıklamaktadır.

DeRushia (2010), rastgele seçilen 99 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmada; internet kullanımı ile depresyon, sosyal kaygı ve sosyal bağılılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; depresyon, sosyal kaygı ve yüz yüze ya da çevrimiçi sosyal ilişkilerin internette harcanan zamanı etkilemediğini göstermiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre; sosyal kaygılı öğrencilerin yüz yüze iletişimden çok, online iletişimi tercih ettikleri şeklinde önemli bir farklılık tespit edilmiştir.

Weidman, Fernandez, Levinson, Augustine, Larsen ve Rodebaugh (2012), 108 üniversite öğrencisiyle yaptıkları araştırmada; sosyal kaygı ve internet arasındaki ilişkiyi incelemiş ve yüz yüze iletişimden rahatsız olan kişilerin bu rahatsızlıklarını telafi etmek için internetten daha çok faydalanacağı hipotezini kullanmıştır. Sosyal kaygı düzeyleri yüksek kişilerin, interneti sosyal telafi edici bir mekan olması mı yoksa daha iyi hissetmek için mi kullandıklarını araştırmışlardır. Bunun için iki çalışma yapan araştırmacılar; birinci çalışmada sosyal kaygı düzeyi bireylerin, düşük kaygılı bireylere

göre çevrimiçi sosyalleştiklerinde kendilerini daha kolay açıp daha rahat hissettiklerini, yüz yüze iletişimde ise kendilerini daha az açtıklarını açıklamışlardır. İkinci çalışmada ise sürekli çevrimiçi iletişimde bulunan kişilerde sosyal kaygının düşük yaşam kalitesiyle ve yüksek depresyonla ilişkili olduğu açıklanmıştır. Araştırma sonucuna göre; sosyal kaygılı kişiler için internet kullanımının yüz yüze iletişim için bir alternatif olabileceğini göstermiştir.

2.5.2. İletişim Becerileri Konusunda Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar

Karatekin ve ark. (2012) "İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmada, 6, 7, ve 8. sınıfa devam eden 373 öğrenci ile yaptığı çalışmada; öğrencilerin iletişim becerilerini etkileyen değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda; ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri üzerinde öğrencilerin yaşadıkları ilin, cinsiyetin, okul öncesi eğitimin, anne-baba eğitim durumunun ve sınıf düzeyinin etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin, Türkçe dersinden aldıkları not, okudukları kitap sayısı, günlük kitap okuma süreleri arttıkça iletişim becerileri artarken günlük televizyon izleme ve bilgisayar kullanma süreleri arttıkça iletişim becerilerinin azaldığını bulmuştur.

Sağay'ın (2013) "Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel İletişim Araçlarını Kullanım Biçiminin Öfke Ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi" isimli çalışmasına 9, 10, 11 ve 12. sınıfa devam eden 731 öğrenci katılmış, ortaöğretim öğrencilerinin görsel iletişim araçlarını kullanım biçiminin, öğrencilerin öfke ve iletişim becerileri üzerine etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet, evinde internete sahip olup olmaması, cep telefonundan internet erişimine sahip olup olmaması, internet kullanım süresi, internette vakit geçirme yöntemi, TV de izledikleri program türü ile öfke durumlarının ve iletişim becerilerinin üzerinde anlamlı bir etkinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin evinde internete sahip olup olmamasının, elektronik ortamda oynadıkları oyun türünün ve TV izleme süresinin, onların öfke durumlarının ve iletişim becerilerinin üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını saptamıştır.

Başerer'in (2014) "Öğrencilerin İnterneti Ve Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Durumlarına Göre İletişim Becerileri Ve Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi" isimli çalışmasına rastgele seçilen 450 üniversite öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin interneti ve sosyal paylaşım sitelerini kullanma durumlarına göre iletişim becerileri ve öz yeterlik düzeylerinin incelendiği çalışmanın sonucunda; üniversite öğrencilerinin interneti daha

çok film izlemek ya da oyun oynamak amaçlı kullanmaları ile iletişim beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç interneti film izlemek ya da oyun oynamak amaçlı kullanan öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin diğerlerinden daha düşük olduğunu göstermektedir. Öte yandan internetin daha çok ders çalışmak, güncel haberleri takip etmek, sosyal paylaşım sitelerinde gezinmek ya da yeni bilgiler edinmek amaçlı kullanılması ile iletişim beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunlarla birlikte araştırmada, üniversite öğrencilerinin internetin daha çok film izlemek, ders çalışmak, güncel haberleri takip etmek, sosyal paylaşım sitelerinde gezinmek ya da yeni bilgiler edinmek amaçlı kullanmaları ile öz yeterlik düzeyleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öte yandan yapılan araştırma ile internetin daha çok oyun oynamak amaçlı kullanılması ile öz yeterlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Yiğit'in (2015), "13-18 Yaş Aralığındaki Ergenlerde, Problemlı İnternet Kullanımı, Öz Anlayış Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli çalışmasında; 13-18 yaş aralığındaki 160 öğrenci ile yaptığı araştırmada problemlı internet kullanımıyla öz anlayış ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada problemlı internet kullanımı ve iletişim becerileri değeri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öz anlayış ve problemlı bilgisayar kullanımı arasındaki ilişki ise negatif yönlü ve anlamlı bulunmuştur. Ayrıca öz anlayış ile normal bilgisayar kullanımı pozitif, problemlı bilgisayar kullanımı ise negatif ilişkili bulunmuştur.

Büyükfiliz (2016), "18-25 Yaş Arası Genç Yetişkinlerde Problemlı İnternet Kullanımı Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki" isimli çalışmasında; 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiş, 251 üniversite öğrencisiyle çalışıp cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, akademik başarı, internet kullanma amaçları, internette geçirilen süre ve iletişim becerileri ile problemlı internet kullanım puanları arasında anlamlı bir fark bulurken, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi ile problemlı internet kullanımı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmada iletişim becerileri ve problemlı internet kullanımları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş, iletişim becerileri puanları arttıkça problemlı internet kullanım puanlarının azaldığı görülmüştür.

Güneş'in (2016) "İnternet Bağımlılığının Yordanmasında Bağlanma Stilleri ve İletişim Becerileri" isimli çalışmasında; 319 lise öğrencisi araştırmaya dahil edilmiş olup, bağlanma stilleri ve iletişim becerilerinin internet bağımlılığı ile ilişkisinin ortaya

konulması amaçlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin okul türü, günlük internet kullanım süreleri ve interneti kullanma amaçları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Cinsiyet, sınıf, yaş, anne-babanın eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu ve annenin çalışıp çalışmadığı ile öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Öğrencilerin iletişim becerileri ve bağlanma stilleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Bu çalışmada çocukluk evresinin sonu ve ergenliğin öncesindeki ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık puanları yüksek olanlarının aynı zamanda iletişim becerilerinin de yetersiz olacağı beklenmektedir. Bu noktada internet bağımlılığı ve iletişim becerileri değişkenleri birbirinin sebep ve sonucu da olabilir. Kişiler iletişim becerisi eksikliğinden dolayı iletişim ihtiyacını internetten karşılayabilir ki bu durum onlar için gayet risksiz ve verimlidir. Diğer taraftan bireyin internet bağımlılığı derecesi o kadar yüksektir ki kişiyi çevresinden soyutlayabilir ve iletişim becerilerini olumsuz etkileyebilir. İnternet bağımlılığını etkileyebilecek bir diğer değişken ise anne baba tutumudur. Çocuğun hangi tür ailede yetiştiği onun kişiliğini etkilediği gibi internet bağımlılığını da etkilemesi söz konusudur. Bu üç değişkenin aralarındaki korelasyona bakılarak çalışmanın hedefi gerçekleştirilecektir.

2.6. Anne Baba Tutumları İle İlgili Araştırmalar

Anne-babaların çocuklarına karşı takındıkları tutumlar, onlarla kurdukları iletişim çocukların kişilik gelişimi üzerinde ilişkisinin olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Anne-baba tutumları, çocukların gelişiminde hayatları boyunca ilk yol gösterici olduğu için çok önemlidir. Aşağıda anne baba tutumlarının çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik araştırmalar verilmiştir.

2.6.1. Anne Baba Tutumları Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Liu, Fang, Deng ve Zhang (2012), lise öğrencilerinin patolojik internet kullanımları ile ebeveyn - çocuk iletişimi, ebeveyn internet kullanımı ve ebeveyn tutumunu kapsayan aile değerleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaya 3556 Çinli öğrenci katılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre katılımcılardan %11'inin internet bağımlısı olduğu, ebeveyn - çocuk iletişiminin ise internet bağımlılığını negatif yönde yordadığı açıklanmıştır. Çalışmada ayrıca, ebeveynlerin internete yönelik

normlarının çocuklarının internet kullanım davranışlarıyla tutarlı olduğunda, ergenlerin problemlili internet kullanım davranışlarının olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür.

Kalmus, Blinka ve Olafsson (2013), yaşları 11-16 arasında değişen 18.709 katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmada; öğrencilerin aşırı internet kullanımları ile aile ortamları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre; çocuk internet kullanımı sebebiyle zarar gördüğünde ailesi tarafından çocuğa karşı aktif bir tutum sergilenmesi ve aile tarafından kısıtlayıcı bir ortam oluşturulması düşük düzeyde internet kullanımıyla ilişkili bulunmuştur. Ebeveyn tutumu, aile internet kullanım davranışıyla tutarlı olduğunda internet bağımlılığını negatif yönde yordamış; aksine ebeveyn tutumu kendi internet kullanımıyla tutarsızsa, ebeveyn tutumu internet bağımlılığını pozitif yönde yordamıştır.

Li, Garland ve Howard (2014), ergenlerdeki patolojik internet kullanımı ile aile ilişkisini açıklamak için konuyla ilgili 42 çalışmayı incelemiştir. Çalışma sonucuna göre; internet bağımlısı olan gençlerin büyük bir kısmının bağımlı olmayanlara göre ailelerinden memnuniyetsizlik duyduğunu, bu ailelerin daha az uyumlu ve daha az düzenli olduğunu belirtmiştir. Araştırmada ayrıca, internet bağımlısı çocukların aile içi ve ebeveyn-çocuk çatışmasının daha fazla olduğunu düşündüklerini ve ailelerini daha cezalandırıcı, daha az destek ve sevgi veren bireyler olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Diğer yandan, internet bağımlısı olan gençler bağımlı olmayanlara göre daha çok ayrılmış, tek ebeveynli ve tek çocuklu ailelere sahiptirler.

Xu ve diğerleri (2014), 2114 lise öğrencisiyle gerçekleştirdiği çalışmasında; internet bağımlılığının depresyon, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB), sosyal fobi ve ebeveyn-çocuk ilişkisini incelemiştir. Anne-çocuk ilişkisinin olumsuzluğunun, baba-çocuk ilişkisinin olumsuzluğuna göre internet bağımlılığı ile daha ilişkili olduğu görülmüştür. Çalışmada ayrıca, ebeveyn-çocuk ilişki kalitesinin internet bağımlılığı ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu ve ailenin sosyo-ekonomik durumunun ergenlerin internet kullanım seviyelerinin belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir.

(Ko, Wang, Liu, Yen, Chen ve Yen, 2015), internet bağımlılığının aile faktörü üzerinde herhangi bir farklılaşma oluşturup oluşturmayacağını tespit etmek amacıyla yaptıkları araştırmada, 2293 tane 7. sınıf öğrencisiyle çalışmıştır. Bu çalışma için öğrencilerin internet bağımlılıkları, ebeveyn fonksiyonları ve aile faktörleri 1 yıllık takip süresiyle izlenmiştir. Çalışmanın sonucunda; ebeveynlerin kendi aralarında

çatışması ve kontrol edilemeyen gereksiz internet kullanımı, internet bağımlılığı riskini ortaya çıkardığı görülmüş olup, aile faktörünün ergenlerin internet bağımlılığını engellemeye yönelik etkili bir araç olduğu saptanmıştır. Ayrıca internet bağımlılığının ergenlerdeki aile fonksiyonunu bozduğu da açıklanmıştır.

(Xin, Xing, Pengfeia, Hourua, Mengchenga ve Hong, 2018), Çinli ergenlerin çevrimiçi etkinlikleri, internet bağımlılığı ve risk faktörleri isimli çalışmada; Çin'deki yerel okullardan yaşları 10-18 arası değişen 6468 öğrenci, tabakalı örneklem yöntemiyle rastgele seçilmiştir. Katılımcıların yapılandırılmış bir anket doldurduğu çalışmada hafif internet bağımlılığı oranının %26,50 ve şiddetli bağımlılık oranının ise %0,96 olduğu bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; internet bağımlılığının erkeklerde daha sık olduğu, öğrencilerin yaşları arttıkça internet bağımlılığı oranının da arttığı, öğrencilerin en çok sosyal medya ile ilgilendiği, internet bağımlılığı oranlarının cinsiyet, sınıf, ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi ve öğrencinin okuldaki durumu faktörleriyle ilgili olduğu bildirilmiştir.

2.6.2. Anne Baba Tutumları Konusunda Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar

(Haktanır ve Baran, 1998), sosyo-ekonomik düzey, algılanan anne-baba tutumları ve çocukların benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırdıkları araştırmaya alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki dört lisenin 10. sınıfına devam eden 299 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda; çocukların alt veya üst sosyo-ekonomik düzeyde olmalarının benlik saygılarını etkilemediği bulunmuştur. Araştırmacılara göre alt veya üst sosyoekonomik gruptan olmaları çocukların benlik saygısı gördükleri ebeveyn tutumlarına göre değişmektedir. Demokratik ebeveyn tutumunun hakim olduğu ailelerde çocukların benlik saygılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İlgisiz anne baba tutumlarının da incelendiği araştırmada, alt sosyo-ekonomik gruptaki çocukların benlik saygısı üzerinde çok fazla etkili değilken, üst sosyo-ekonomik gruptaki çocukların benlik saygısının düşmesinde önemli derecede etkisinin olduğu bulunmuştur.

Yılmaz'ın (2007) 6, 7 ve 8. sınıf devam eden öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarının, özerklik gelişimi ve okul başarılarına olan etkilerini incelediği çalışmasına 1006 öğrenci katılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, otoriter tutumların çocukların kişilik gelişimi üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu, çocukların akademik başarıları ve insan ilişkilerinin etkilendiği ifade edilmiştir. Ayrıca, çocuklarına karşı hem otoriter olup hem de açıklayıcı tutum sergileyen ve baskı uygulamayan ailelerde

yetişen çocukların ise, yeterlilik, başarı elde etme, sosyal gelişim ve öz-saygı açısından daha yüksek seviyelere eriştikleri açıklanmıştır.

Yücel'in (2013) 600 ortaokul öğrencisiyle yaptığı çalışmaya göre, öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumları ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Öğrencilerin benlik saygıları ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu pozitif ilişkiliyken, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumunun ise negatif ilişkili olduğu bulunmuştur. Algılanan anne-baba tutumları ile öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri arasında da anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik puanları ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu negatif olarak değişirken, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu ise pozitif ilişkilidir.

Ayas ve Horzum (2013), 407 ilköğretim öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin ailelerinin internet tutumunu belirlemek ve bu tutumlar ile internet bağımlılık puanlarının çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılığını araştırmıştır. Araştırmada öğrencilerin 214 tanesinin ihmalkar aile tutumuna, 96 tanesinin müsamahakar, 83 tanesinin demokratik ve 14 ailenin de otoriter tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucunda internet bağımlılığında, ihmalkâr internet tutumuna sahip olan ailelerin önemli rolü olduğu bulunmuştur. Ayrıca internet bağımlılığında, ihmalkar internet tutumuna sahip ailelerin önemli rolü olduğu, ailelerin internet tutumunda cinsiyet, sınıf ve internet kullanım becerisinin anlamlı farklılaşmaya sebep olduğu açıklanmıştır.

(Önay, 2014), "Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Yordayıcıları Olarak Ana Baba Tutumları, İletişim Becerisi ve Yalnızlık Algısı" isimli çalışmasında, internet bağımlılığını yordayan etkenler olarak ebeveyn tutumları, iletişim becerisi ve yalnızlık algısı ile internet kullanımını etkileyebilecek bazı demografik özellikler tespit edilmiştir. 9. sınıfta okuyan 122 lise öğrencisiyle yapılan çalışma ilişkisel tarama modeli bir yordama çalışmasıdır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; internet bağımlılığını yordayan değişkenler; günlük internet kullanım süresi, cinsiyet, cep telefonu olup olmaması ve ailenin aylık geliri şeklindedir. Ebeveyn tutumu, iletişim becerisi ve yalnızlık değişkenlerinin internet kullanım düzeyleri ile ilişkisinin zayıf olduğu, internet bağımlılığı ile demokratik, koruyucu istekçi ve otoriter ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişki tespit edildiği görülmüştür.

(Baykan, 2014), "Anne Baba Tutumları İle İnternet Bağımlılık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli çalışmasında öğrencilerin algılarına göre ebeveyn tutumları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiş, varsa öğrencilerin internet

bağımlılığı düzeylerini etkileyen ebeveyn tutumlarını ve bunları etkileyen demografik faktörlerin yanında öğrencilerin anne ile ilişkileri, baba ile ilişkileri, arkadaş grubu bulunup bulunmaması ve fiziksel özelliklerini de araştırmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmış olup, meslek lisesinde okuyan öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş 490 öğrenciye internet bağımlılığı ve anne baba tutum ölçeği uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri cinsiyet, sınıf, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne ile ilişkilerine ve baba ile ilişkilerine göre; öğrencilerin ebeveyn tutum algıları cinsiyet, okul türü, sınıf, baba eğitim düzeyi, anne ile ilişkilerine, baba ile ilişkilerine, arkadaş grubu bulunup bulunmamasına ve fiziksel özelliklerine göre farklılaşmaktadır. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin düşük tespit edildiği çalışmada internet bağımlılığı ile ebeveyn tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre; koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumları internet bağımlılığını arttırırken, demokratik ebeveyn tutumu internet bağımlılığının yaşama etki düzeyini azaltmaktadır.

(Canoğulları, 2014), "İnternet Bağımlılık Düzeyleri Farklı Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik İhtiyaçları, Sosyal Kaygıları Ve Anne Baba Tutum Algılarının İncelenmesi" isimli çalışmasında, internet bağımlılık düzeyleri düşük ve yüksek öğrencilerin cinsiyet faktörüne göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve ebeveyn tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile internet kullanımı konusundaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. 9, 10 ve 11. sınıfa devam eden 644 öğrenci ile yapılan araştırmada veri toplamak için hem ölçekler hem de yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; bağımlılık düzeyi düşük olan çocuklar ebeveynlerini kabul edici/ilgili algıarken, bağımlılık düzeyi yüksek olan çocuklar otoriter olarak algılamış, internet bağımlılık seviyesi ve cinsiyete göre öğrencilerin sosyal kaygı seviyelerinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Görüşme sonuçlarına göre; bağımlılık seviyesi yüksek öğrenciler interneti sosyal paylaşım ve oyun amaçlı kullanırken, bağımlılık seviyesi düşük ergenler ödev ve araştırma amaçlı kullanmaktadır. Bağımlılık seviyesi yüksek öğrencilerin internet kullanımı konusunda zamanlarını kısıtlamakta zorluk yaşadıkları ve davranışlarını kontrol edemedikleri, internet kullanmadıkları zaman kendilerini asabi ve sıkılmış hissettikleri görülmüştür.

(Umucu Alpoğuz, 2014), ilköğretim 2, 3, 4 ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin algıladıkları ana-baba tutumlarının, okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına olan etkilerini araştırdığı çalışma; bir alt, bir orta ve bir de üst sosyoekonomik

düzeyden okula devam eden 569 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; cinsiyet faktörünün algılanan baba tutumları üzerinde etkisi bulunurken, algılanan anne tutumları üzerinde etkisinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin sınıf seviyesi, ailenin gelir düzeyi ve eğitim seviyesinin de algılanan ana-baba tutumları açısından bazı farklılıklar oluşturduğu belirlenmiştir. Okuma tutumu ile akademik başarı üzerinde ana-baba tutumlarının etkili olduğu ve ailenin gelir durumunun, eğitim seviyesinin ayrıca öğrencilerin sınıf seviyelerinin de bazı farklılıklara neden olduğu tespit edilmiştir.

Çalışkan ve Özbay'ın (2015) 353 7. sınıf öğrencisiyle yaptıkları araştırmaya göre; öğrencilerin %73,9'u aile içi kararlara katıldığını belirtmektedir. Bunun yanında anne babalarının herhangi bir konuda %26,5'inin kendi düşüncelerini dayatmak yerine ikna etmeyi, %33,3'ünün fikirlerini dikte ettiklerini vurgulamaktadır. Araştırmacılar ailelerin demokratik bir tutum sergilemediklerini ve bu yapının çocuğun kendini ifade edebileceği, önemseneyeceği, saygı göreceği ortamlar olan akran gruplarına, sosyal medyaya yönelmelerine neden olduğunu belirtmişlerdir. Yazarlara göre, aileler çocuklarına kendilerini ifade etmelerine uygun ortamlar hazırlarlarsa çocuklar da başka arayışlara yönelmeyeceklerdir.

(Yaman, 2017), "Ergenlerde Anne Baba Algısı, Uyum Düzeyi Ve Problemlili İnternet Kullanım İlişkisinin İncelenmesi" isimli çalışmasında, 9, 10, 11 ve 12. sınıfta okuyan 400 öğrenciyle çalışmış ve internet bağımlılığı ile öğrencilerin ebeveyn algısı ve uyum düzeyi arasında anlamlı farklılık olup olmadığını araştırma amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; ebeveyn algısı değişkeninin alt boyutlarından ebeveyn katılımı, ebeveyn otonomi desteği ve ebeveyn yakınlığı azalırken, problemlili internet kullanımının arttığı görülmüş olup, ebeveyn tutumlarının da internet bağımlılığına etkisinin büyük olduğu saptanmıştır. Anne babası otoriter ve baskıcı çocuklara göre, demokratik anlayışlı ve yardımcı olan çocukların internet bağımlılığı seviyesinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

(Karaer, 2018), "Patolojik İnternet Kullanımı Olan Ergenlerde Anne Baba Tutumları, Algılanan Sosyal Destek Ve Duygu Düzenleme Becerileri" isimli çalışmasında, patolojik internet kullanımı olan ve olmayan ergenlerin ebeveyn tutumları, algılanan sosyal destek ve duygu düzenleme becerileri açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları polikliniğine başvuran ve yaşları 12-17 arasındaki 176 ergen arasından yapılan testlerde patolojik düzeyde internet kullandığı tespit edilen 40 ergen araştırma grubunu, patolojik internet kullanıcısı olmayan 40 ergen

ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre; araştırma ve kontrol grubu arasında en anlamlı farkın düzenli bir hobi uğrağı olup olmamasıyken, günlük internet kullanım sıklığı, oyun oynama oranları, internet kullanırken kimliği gizleme gibi değişkenlerin de anlamlı farklılığa sebep olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, patolojik internet kullanıcılarının ebeveynlerini daha ihmalkar algıladığı, ebeveynlerinin duygusal erişilebilirliklerini daha kısıtlı buldukları, arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteklerin ve yaşam doyumlarının daha az olduğu, duygu düzenleme güçlüğü yaşadıkları, duyguları tanıma, ifade etme ve tanıma becerilerinin yetersiz olduğu grlmştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ile analizde kullanılan veri çözümleme tekniklerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığı ile algıladıkları anne-baba tutumları ve iletişim becerileri arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik, ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmada; internet bağımlılığını etkileyen bağımlı ve bağımsız değişkenler arası ilişkiler incelendiği için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2013).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Adana ilinin Çukurova, Seyhan ve Yüreğir ilçe sınırları içinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokulların 5, 6, 7 ve 8. sınıfına devam eden öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise Adana ili merkez ilçelerinden Çukurova, Seyhan ve Yüreğir'deki ortaokullar arasından tabakalı örneklem oluşturma yoluyla belirlenmiştir. Örneklem oluşturulurken okullar seçkisiz olarak tespit edildikten sonra okulların 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencileri sınıf mevcutlarına göre seçkisiz olarak belirlenmiştir.

Araştırmamızda örneklem büyüklüğünün evreni temsil etme durumu istatistiksel güç analizi programı (Faul, Erdfelder, Lang, ve Buchner, 2007) kullanılarak 0,05 hata payı ($\alpha=0,05$) ve %5 sapma ($d=0,05$) ile örneklem büyüklüğü 580 olarak hesaplanmıştır. Olası veri kayıpları göz önüne alınarak belirlenen 6 ortaokuldan; 5, 6, 7 ve 8. sınıfa devam eden 612 öğrenci seçilmiştir.

Tabakalı örneklem toplumdaki birimlerin türdeş olmadığı, belirli kriterlere göre birimlerin önemli farklılıklara sahip olduğu durumlarda uygulanan bir yöntemdir. Toplumdaki birimler çeşitli sosyal, kültürel, sağlık, ekonomik vb. kriterler kullanılarak kendi içinde türdeş, aralarında farklı olacak şekilde tabakalara ayrılır (Özdamar, 2003:

177). Bu çalışmanın evrenindeki ilçeler; Adana'nın sosyal, kültürel ve ekonomik olarak farklı özelliklerdeki ilçeleridir. Şeker, Bakış ve Dizeci (2018), Türkiye'deki 161 ilçenin 2017 yılı itibarıyla insani gelişme endeksini (İGE-İ) araştırdıkları çalışması; yönetim, sosyal kapsama, ekonomik durum, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, çevre ve ulaşım değişkenlerini kapsayan 7 ana başlıkta 52 değişkeni ele almış ve ilçeleri gelişmişlik sıralamasına tabi tutmuştur. Endeks; 0 ile 1 arasında hesaplanmış olup, tavan skoru 0,864 iken, taban skoru 0,141 ve ortalama endeks skoru 0,490'dır. Buna göre çalışmanın örnekleme dahil edilen Adana'nın üç ilçesinin İGE-İ değerleri; Çukurova: 0.557, Seyhan: 0.500 ve Yüreğir: 0.438 şeklindedir. Bu indeks değerleri örneklemedeki ilçelerin ayrı tabakaları temsil ettiğini göstermekte olup, tabakalı örnekleme yöntemi kullanmamıza sebep teşkil etmiştir.

Araştırmada örneklem büyüklüğünün evreni temsil etme durumu, bilimsel araştırmalarda örneklem büyüklüklerini hesaplamada kullanılan G-power programı ile; 0,05 hata payı ($\alpha=0,05$) ve %5 sapma ($d=0,05$) ile örneklem büyüklüğü 580 olarak hesaplanmıştır. Olası veri kayıpları göz önüne alınarak belirlenen 6 ortaokuldan; 5, 6, 7 ve 8. sınıfa devam eden 612 öğrenci seçilmiştir.

Örneklem seçimi yapılırken öğrencilerin genel özellikleri, internet kullanma durumu ve yaşadıkları yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik düzeylerinin farklı olmasına da özen gösterilmiştir. Bu öğrencilerin okullara göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Örneklemedeki Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

OKULLAR	n	%
Okul 1	103	16,8
Okul 2	92	15
Okul 3	114	18,6
Okul 4	120	19,6
Okul 5	81	13,2
Okul 6	102	16,7
Toplam	612	100

Tablo 1'e göre araştırmaya Okul 1'den 103 (%16,8), Okul 2'den 92 (%15), Okul 3'ten 114 (%18,6), Okul 4'ten 120 (%19,6), Okul 5'ten 81 (%13,2) ve Okul 6'dan 102

(%16,7) öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Örneklemdaki Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Kadın		Erkek		Toplam	
Sınıf Düzeyi	n	%	N	%	n	%
5. Sınıf	88	14,4	85	13,9	173	28,3
6. Sınıf	67	10,9	64	10,5	131	21,4
7. Sınıf	89	14,5	63	10,3	152	24,8
8. Sınıf	100	16,3	56	9,2	156	25,5
Toplam	344	56,2	268	43,8	612	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi örneklemden kız öğrencilerin oranı % 56,2’dir. Kız öğrencilerin oranı 5. sınıflarda, % 14,4, 6.sınıflarda % 10,9, 7.sınıflarda 14,5 ve 8.sınıflarda ise %16,3’tür. Erkek öğrencilerin oranı % 43,8 olup bu öğrencilerin oranı 5.sınıflarda %13,9, 6. sınıflarda, % 10,5, 7. sınıf öğrencilerinde % 10,3 ve 8. sınıf öğrencilerinde ise % 9,2’dir. Ölçek uygulamalarında, uygulama yapılan okullarda ölçeğin uygulanacağı sınıf şubeleri okul idaresi tarafından belirlendiğinden 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci oranlarında farklılık oluşmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği, Anne Baba Tutum Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Bu veri toplama araçları aşağıda kısaca açıklanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla Döner’in (2011) oluşturduğu form kullanılmış olup ek olarak öğrencilerin oynadıkları oyunların isimlerini yazmaları istenmiştir. Çalışmada internet bağımlılığı puanları ile ilişkili olabilecek ve internet kullanım durumlarını etkileyebilecek verileri elde etmek amacıyla; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne - baba eğitim düzeyi, ailenin aylık ortalama geliri, internet kullanıp kullanmadığı, internete nereden bağlandığı, günlük ortalama internet

kullanım süresi, internet kullanım geçmişi, internet kullanım amacı ve varsa oynadıkları dijital oyunların isimleri bilgilerini elde ettiğimiz “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Yukarıda istenen bilgilerle birlikte en çok oynadıkları oyunların isimlerinin istenmesinin amacı bazen öğrenciler farkında olmadan yaşlarının çok üzerinde olan yetişkin oyunlarını oynayabilmektedir. Bu madde ile oyunlar sınıflandırılıp katılımcıların bağımlılık düzeyleri ile karşılaştırılması amaçlanmıştır.

3.3.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Patolojik internet kullanımını saptamak için Young (1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Kimberley Young (1998)’ın, DSM-IV’ün "Psikoaktif Madde Bağımlılığı" ölçütlerini uyarlayarak 20 soruluk “İnternet Bağımlılık Ölçeği” oluşturulmuştur. Altılı likert tipte bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği’nde katılımcılardan "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Arada sırada", "Çoğunlukla", "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmiştir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. Ölçekten 80 ve üzeri puan alanlar "Patolojik İnternet Kullanıcısı", 50-79 arası puan alanlar "Sınırlı Belirti Gösterenler", 50 puan ve altı alanlar "Belirti Göstermeyenler" olarak tanımlanmıştır.

Bayraktar (2001) tarafından araştırma amaçlarına göre İngilizceden Türkçeye çevrilen ölçek, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim dalındaki beş öğretim görevlisi tarafından incelenmiş ve sorular anlam bütünlüğünü bozmayacak biçimde 12-17 yaş grubu öğrencilerin anlayabileceği şekilde uyarlanmıştır. Çeviri testin standardize edilmiş alpha değeri açısından güvenilirliği .91, Spearman-Brown değeri açısından da .87 olduğu belirlenmiştir. Gencer (2017) ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada ölçekten elde ettiği Cronbach Alpha güvenirlik katsayısını .90 olarak bulmuş olup elde ettiği doğrulayıcı faktör analizi uyum indeksleri değerlerinin iyi uyum düzeyinde olduğunu gözlemiştir.

Bu çalışma için ölçeğin güvenirliği, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Ölçeğe ayrıca açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve buna göre faktör analizi anlamlı çıkmış olup KMO ve Barlett katsayısı .91 olarak bulunmuştur (KMO = .918; $X^2 = 3714,875$, $p = 0.000$). Ölçeğin tek faktörlü olduğu görülmüştür.

3.3.3. Anne-Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ)

Ana-Baba Tutum Ölçeği (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbush, 1991) tarafından geliştirilip, Yılmaz (2000) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri için kullanılabilen Anne Baba Tutum Ölçeği, Kabul-İlgi, Kontrol-Denetleme ve Psikolojik-Özerklik olmak üzere 3 faktörden ve 26 maddeden oluşmaktadır. Kabul-İlgi boyutunda 9, Kontrol-Denetleme boyutunda 8 ve Psikolojik-Özerklik boyutunda da 9 madde vardır. Kabul-İlgi boyutu, çocukların anne babalarını ne derece sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algıladıklarını, Kontrol-Denetleme boyutu ne kadar kontrollü ve denetleyici olarak algıladıklarını, Psikolojik-Özerklik boyutu ise ana-babanın ne derece demokratik tutum sergilediği ve çocuğun bireyselliğini ifade ederken, çocuğuna karşı ne kadar cesaretlendirici olduğuyla ilgili algısını içermektedir. Ölçme aracının ilköğretim öğrencileri için güvenirlik (test tekrar test) ve iç tutarlılık (Cronbach Alfa) katsayıları sırasıyla, Kabul-İlgi alt ölçeği için .74 ve .60, Kontrol-Denetleme alt ölçeği için .93 ve .75, Psikolojik-Özerklik alt ölçeği için .79 ve .67'dir (Yılmaz, 2000).

Kabul-İlgi ve Kontrol-Denetleme boyutlarının kesişmesinden dört anne-baba tutumu ayırt edilmektedir. Kabul-İlgi ve Kontrol-Denetleme boyutlarında ortancanın üzerinde puan alanların ebeveynleri “demokratik”, altında puan alanlar ise “ihmalkâr” ana-baba tutumuna sahip olduğu kabul edilmektedir. Kabul-İlgi boyutunda ortancanın altında ve “Kontrol-Denetleme” boyutlarında ortancanın üzerinde puan alanların ebeveynleri “otoriter” ana-baba tutumuna sahip olduğu kabul edilmektedir. Kabul-İlgi boyutunda ortancanın üzerinde ve Kontrol-Denetleme boyutlarında ise ortancanın altında puan alan çocukların ebeveynleri “müsamahakâr” ana-baba tutumuna sahip olduğu kabul edilmektedir. Psikolojik-özerklik boyutu, değerlendirme kategorik olarak (otoriter - müsamahakar - demokratik - ihmalkar) yapıldığı için, değerlendirmeye alınmamıştır. Eğer değerlendirme boyut bazında yapılacaksa (özerklik, kabul ve kontrol) psikolojik özerklik boyutu da değerlendirmeye dahil edilmektedir (Yılmaz, 2000). Bu çalışmada verilerin değerlendirilmesi kategorik olarak yapılmış olup, ölçeğin "Psikolojik Özerklik" boyutu değerlendirmeye alınmamıştır.

Ölçeğin Kontrol-Denetleme boyutunun ilk iki maddesi 7 dereceli olup diğer maddeleri ise 3 derecelidir. Diğer boyuttaki maddeler dörtlü likert tipindedir. Ölçeğin 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17 numaralı dokuz maddesi Kabul-İlgi boyutunu; 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18 numaralı dokuz maddesi Psikolojik-Özerlik boyutunu; 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 numaralı sekiz maddesi Kontrol-Denetleme boyutunu oluşturmaktadır.

Değerlendirmede, tek numaralı maddeler aynen alınmıştır (Kabul-İlgi boyutu), Psikolojik-Özerklik boyutu için ise değerlendirmede çift numaralı maddeler tersten puanlanmış olup, sadece 12. madde tersten puanlanmamıştır. Kontrol-Denetleme boyutuna ait ilk iki madde ‘hayır’ cevabı için 7, ‘istediğim saate kadar’ cevabı için 1 olacak şekilde, 1 ile 7 arasında puanlanırken, 21. sorudan itibaren ise “hiç çaba göstermez” cevabı için 1, “çok az çaba gösterir” cevabı için 2 ve “çok çaba gösterir” cevabı için 3 olacak şekilde puanlanmaktadır (Yılmaz, 2000).

Bu çalışmada ölçeğin güvenirlik ve geçerlik değerleri hesaplanmış olup Cronbach's alpha katsayısı .70 ve açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen KMO ve Barlett istatistiği değerleri ($KMO = .802$; $X^2 = 2509,210$; $p < .01$) şeklindedir. Alt ölçeklerden Kontrol Denetleme boyutunun Cronbach alpha katsayısı .71 olup KMO ve Barlett analizi değerleri ($KMO = .681$; $X^2 = 761,583$; $p < .01$) şeklindedir. Kabul-İlgi alt boyutunun Cronbach alpha katsayısı .701 olup KMO ve Barlett analizi değerleri ($KMO = .761$; $X^2 = 575,633$; $p < .01$) şeklindedir. Geçerlik ve güvenirlik testlerine göre elde edilen değerler ölçeğin bu çalışma için kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

3.3.4. İletişim Becerileri Ölçeği

Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen ve üç boyuttan (zihinsel, duygusal, davranışsal) oluşan toplamda 45 maddelik “İletişim Becerileri” ölçeği; üniversite öğrencilerine yönelik geliştirildiği için tekrar ilköğretim öğrencileri ile pilot bir çalışma yapılmıştır. Pilot uygulama Kırşehir ilinde 6, 7 ve 8.sınıf öğrencilerini kapsayan toplam 147 öğrenciye uygulanmış ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Güvenirlik analizi sonucunda 11 maddenin ilköğretim öğrencileri tarafından anlaşılmadığı görülmüş olup, bu 11 madde (3,4,5,9,23,24,27,32,35,37,42) ölçekten çıkarılmış ve son hali ile 34 maddeden oluşmuştur. Güvenirlik kat sayısı ise .88 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin iletişim becerileri düzeyini belirlemek amacıyla 5 kategori belirlenmiştir. Bunlar: 1 - 1,80 arası çok düşük; 1,81 - 2,60 arası düşük, 2,61 - 3,40 arası orta, 3,41 - 4,20 arası yüksek, 4,21 - 5,00 arası çok yüksek düzey olarak tespit edilmiştir (Karatekin, Sönmez ve Kuş, 2012).

Bu çalışmada öncelikle açımlayıcı faktör analizi yapılmış olup faktör yükleri .30'un altında olan 9, 12, 17, 20, 21, 24 ve 26. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Kalan maddeler ile tekrar açımlayıcı faktör analizi yapılmış olup tüm maddelerin tek bir faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçek son haliyle 27 maddeden oluşmuş ve katılımcılara sunulmuştur. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik değerleri hesaplanmış olup Cronbach's

alpha katsayısı .857 ve açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen KMO ve Barlett istatistiği değerleri (KMO = .913; $X^2 = 3667,541$; $p < .01$) şeklindedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, 2016-2017 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Adana ili merkez ilçelerinden Çukurova, Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda eğitim gören öğrencilerden elde edilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla ölçme araçlarının uygulanabilmesi için Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü aracılığıyla Valilik Makamından gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra uygulama yapılacak okul idareci ve öğretmenleri çalışmanın amacı ve veri toplama araçları hakkında bilgilendirilmiş olup, okul yöneticileri tarafından uygun görülen gün ve saatlerde veri toplama araçları öğrencilere uygulanmıştır.

Ölçekler uygulama okullarındaki sınıfların şubeleri arasında rastgele seçilerek uygulanmıştır. Sınıftaki öğrencilere araştırmanın amacı ve “Kişisel Bilgi Formu”, “İnternet Bağımlılığı Ölçeği”, “Anne Baba Tutum Ölçeği” ile “İletişim Becerileri Ölçeği” araçlarının nasıl cevaplandırılacağıyla alakalı bilgi verilir öğrenciler ölçekleri cevaplamaları konusunda motive edilmiştir. Öğrencilere verdikleri cevapların gizli kalacağı ve sadece araştırma amaçlı kullanılacağı bildirilmiş, ölçek maddelerini içtenlikle cevaplamalarının çalışmanın sonuçlarını doğrudan etkileyeceği bildirilmiştir. Ölçme araçlarının öğrencilere uygulanması araştırmacı tarafından yapılmış olup ölçeklerle ilgili sorular yanıtlanmıştır. Öğrencilere kimliklerini belirtecek herhangi bir bilgi verip vermemeleri konusunda özgür oldukları söylenmiştir. Her bir uygulama ortalama 30 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra uygulanan ölçeklere ait formların kontrolleri sağlanarak eksik ve hatalı formlar değerlendirme dışı bırakılmış olup, istatistik paket programına 683 adet veri girişi yapılmıştır. Katılımcıların ölçeklere verdikleri cevaplardan merkezi eğilim ve değişkenlik ölçüleri elde edilmiş olup dağılımların normallik varsayımlarını karşılayıp karşılamadığına bakmadan önce uç değerler veri setinden çıkarılmıştır. Veri setinden 71 tane uç değer çıkarılmış olup analizler kalan 612 veri ile yapılmıştır.

Çalışmada kullanılan değişkenlere yönelik dağılımların normalliği hesaplanmış olup, normallik varsayımının karşılandığı belirlenmiştir. Yapılan analizlerin yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Kişisel bilgi formu ve ölçeklerden elde edilen cevaplara göre çalışmadaki bağımlı değişken olan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile ölçeklerden elde edilen bağımsız değişkenlerin aralarındaki etkileşimi belirlemek için aşağıdaki analizler yapılmıştır:

1. Katılımcıların ölçeklere verdikleri cevapları değerlendirirken tanımlayıcı istatistik yöntemleri olan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır.
2. Öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için t-test kullanılmış olup, t-test için gerekli temel varsayımların karşılandığı tespit edilmiştir. Değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın etki büyüklüğünün tespitinde Cohen's d katsayısı kullanılmış olup hesaplamada kullanılan formül aşağıda verilmiştir.

$$d = \frac{t}{\sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}}$$

Cohen (1988)'e göre etki büyüklüğü $d=0.2$; küçük etkinin alt sınırıdır ve bu değer altındaki etki göz ardı edilebilir. $d=0.5$; orta etkinin alt sınırı iken $d=0.8$ ise büyük etkinin alt sınırıdır.

3. Anne-baba eğitim düzeyi, ailenin aylık geliri ve öğrencilerin internete nereden bağlandığı değişkenlerinin internet bağımlılığı değişkenine ilişkin grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılığı belirlemek için varyans analizi (ANOVA) uygulanmasına karar verilmiş ve gerekli varsayımların karşılandığı tespit edilmiştir. Anlamlı farklılaşmanın olduğu durumlarda farkın kaynağını belirlemek için Post-Hoc çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır. ANOVA analizinde grup ortalamaları arasındaki anlamlı farkın büyüklüğünü ortaya çıkarmak için etki büyüklüğü değeri olan Eta-kare (η^2) değeri hesaplanmıştır.
4. Sınıf, geçmiş internet kullanım süresi, günlük internet kullanım süresi ve oynadıkları oyunların yaş grupları değişkenleri arasında grup varyanslarının

internet bağımlılığı değişkenine ilişkin ortalamaları arasında homojen dağılmadığı için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılaşmanın olduğu durumlarda farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post-Hoc çoklu karşılaştırma testleri, ikili karşılaştırmalarda ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

5. Katılımcıların internet bağımlılığı puanları ile ebeveyn tutumu ve iletişim becerileri değişkenleri arasındaki anlamlı ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizinde Pearson Korelasyon Katsayısı "r" ve anlamlılık değerleri "p" kullanılmıştır. Kalaycı (2010) korelasyon katsayısındaki etki aralıklarını şu şekilde açıklamıştır; $0.00 \leq r \leq 0.25$: çok zayıf ilişki, $0.26 \leq r \leq 0.49$: zayıf ilişki, $0.50 \leq r \leq 0.69$: orta ilişki, $0.70 \leq r \leq 0.89$: yüksek ilişki ve $0.90 \leq r \leq 1.00$ ise; değişkenler arasında çok yüksek bir ilişki olduğunu açıklamıştır.
6. Katılımcıların internet kullanım amaçlarının internet bağımlılık düzeylerine göre dağılımını belirlemek için çapraz tablo kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda; ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı puanları ile "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak elde edilen veriler arasındaki anlamlı farklılık incelenmiş, öğrencilerin internet bağımlılık puanları ile anne-baba tutumları ve iletişim becerileri düzeyleri arasındaki ilişki ortaya konmuştur.

4.1. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Katılımcıların İnternet Bağımlılığı Ölçeği'ne verdikleri yanıtlardan aldıkları puanlar incelenmiş olup analiz sonuçları Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3.

İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Alınan Puanların Dağılımı

	Kişi Sayısı (N)	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. Sapma
Puan Değeri	612	0	79	26,17	15,76

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan 612 öğrencinin "İnternet Bağımlılık Ölçeği"nden aldıkları en düşük puan 0, en yüksek puan ise 79'dur. Ölçekten elde edilen aritmetik ortalama ise 26,17'dir. Katılımcıların ölçekten aldıkları puana göre bağımlılık düzeyi tespit edilmiş olup Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Öğrencilerin Ölçekten Aldıkları Puanlara Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Patolojik İnternet Kullanıcısı	0	0
Sınırlı Semptom Gösterenler	47	7,68
Semptom Göstermeyenler	565	92,32
Toplam	612	100

Tablo 4'te katılımcılardan hiçbirinin internet bağımlısı olmadığı görülmüş olup, katılımcılardan Sınırlı Semptom Gösterenler' in tüm katılımcılara göre oranı %7.68 (n=47), "Semptom Göstermeyenler" ise %92,32 (n=565) olduğu görülmüştür.

4.1.1. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

İnternet bağımlılığı ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için t-testi yapılmış olup sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T-test Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	T	Sd	p	D
Erkek	268	30,62	16,54	6,37	610	.034*	.519
Kadın	344	22,69	14,20				

*p< .05

Tablo 5'te görüldüğü gibi erkeklerin ölçeğe verdikleri cevapların ortalamaları, kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bunun sonucunda erkeklerin internet bağımlılığı puanları, kadınlara göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır [$t_{610}=6,37$, $p<0.05$]. Anlamlı farklılığın etki büyüklüğü Cohen (1988)'e göre orta büyüklüktedir ($d=.519$).

4.1.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden alınan puanların sınıf seviyelerine bağlı farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla varyans analizi uygulanmıştır. Ölçek puanı ile katılımcıların sınıf seviyeleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını bulmak için öncelikle varyansın homojenliği araştırılmıştır. $P<0.05$ olduğundan varyansın homojen olmadığı gerekçesiyle nonparametrik testlerden Kruskal Wallis - H testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sınıf Seviyesine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Sınıf Seviyesi	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Farklılık	r
İnternet Bağımlılığı	5.sınıf	173	268,27	3	12,221	.007*	5-7	0.143
							5-8	0.176
	6.sınıf	131	312,74					
	7.sınıf	152	318,28					
	8.sınıf	156	332,17					
	Toplam	612						

*p<.05

Tablo 6'daki elde edilen analiz sonuçlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanlar sınıf seviyeleri bakımından anlamlı olarak farklılaşmıştır [$X^2=12,221$; $p<.01$]. Yapılan Mann-Whitney U ikili karşılaştırma testlerine göre 5. sınıflar ile 7. sınıflar ($r=0.143$) ve 5. sınıflar ile 8.sınıflar arasında ($r=0.176$) anlamlı ve düşük etkili bir farklılaşma olduğu görülmüştür.

4.1.3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığına İlişkin Bulgular

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen puanların anne eğitim düzeyi değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo 7'de belirtilmiştir. Öğrenci velilerinden okuryazar olmayan ve yüksek lisans ya da doktora yapan velilerin sayısı çok az olduğundan dolayı; okuryazar olmayan 10 veli ilkokul mezunu olan velilerle birlikte, yüksek lisans ve doktora mezunu olan veliler ise üniversite mezunu olan veliler ile birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 7.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Verileri

Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	Std. Sapma
Okur yazar değil + ilkokul	130	24,05	16,40
Ortaokul	147	26,65	15,33
Lise	214	26,75	16,11
Üniversite ve üzeri	121	26,81	14,92
Toplam	612	26,17	15,76

Tablo 7'de görüldüğü gibi, 214 veli lise mezunu olup bu en yüksek değerdir. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ortalaması 26,75 bulunmuştur. Annesi ortaokul mezunu olan 147 öğrencinin internet bağımlılığı puanları ortalaması 26,65, annesi okuryazar olmayan ya da ilkokul mezunu olan 130 öğrencinin bağımlılık puanları ortalaması 24,05, annesi üniversite, yüksek lisans veya doktora mezunu olan 121 öğrencinin bağımlılık puanları ortalaması 26,17 olarak sıralanmıştır.

İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların anne eğitim durumuna bağlı farklılaşıp farklılaşmadıklarını (dağılım normal ve varyanslar eşit olduğundan) belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Var. Kay.	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	741,061	3	247,020	.994	.395
Gruplar içi	151067,634	608	248,467		
Toplam	151808,695	611			

Tablo 8'deki elde edilen analiz sonuçlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanlar anne eğitim seviyeleri bakımından anlamlı olarak farklılaşmamıştır [F (3-608)= .994, p>0.05].

4.1.4. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Baba Eğitim Durumu

Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen puanların baba eğitimi düzeyi değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo 9'da belirtilmiştir.

Tablo 9.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Verileri

Baba Eğitim			
Durumu	n	$\bar{X}$	Std. Sapma
Okuryazar değil + ilkokul	76	26,28	17,51
Ortaokul	121	24,12	14,56
Lise	223	25,85	16,26
Üniversite ve üzeri	192	17,77	15,10
Toplam	612	26,17	15,76

Tablo 9'da görüldüğü gibi, 223 veli lise mezunu olup bu en yüksek değerdir. Babası lise mezunu olan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ortalaması 25,85 bulunmuştur. Babası üniversite, yüksek lisans veya doktora mezunu olan 192 öğrencinin bağımlılık puanları ortalaması 17,77, babası ortaokul mezunu olan 121 öğrencinin internet bağımlılığı puanları ortalaması 24,12, babası okur yazar olmayan veya ilkokul mezunu olan 76 öğrencinin bağımlılık puanları ortalaması 26,28 şeklinde sıralanmıştır.

İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların baba eğitim durumuna bağlı farklılaşp farklılaşmadıklarını (dağılım normal ve varyanslar eşit olduğundan) belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Seviyelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Var. Kay.	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	1024,762	3	341,587	1.377	.249
Gruplar içi	150783,933	608	248,000		
Toplam	151808,695	611			

Tablo 10'da elde edilen analiz sonuçlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanlar baba eğitim seviyeleri bakımından anlamlı olarak farklılaşmamıştır [F (3-608)= 1.377, $p>0.05$].

4.1.5. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen puanların aile gelir düzeyi değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo 11'de belirtilmiştir.

Tablo 11.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Verileri

Aile Gelir Düzeyi	n	$\bar{X}$	Std. Sapma
0-1000 TL	47	25,00	18,21
1000 TL-1500 TL	127	25,06	14,76
1500 TL-2000 TL	134	24,61	15,41
2000 TL-3000 TL	113	26,42	17,15
3000 TL-4000 TL	75	26,20	15,12
4000 TL-5000 TL	58	28,05	14,92
5000 TL ve üzeri	58	30,70	15,07
Toplam	612	26,17	15,76

Tablo 11'de görüldüğü gibi, 134 öğrencinin velisi 1500 ila 2000 TL arası aylık gelire sahip olup bu öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 24,61' dir. Velisi 1000 TL - 1500 TL arası gelire sahip olan 127 öğrencinin

ölçekten aldıkları puan ortalaması 25,06'dır. 113 öğrenci velisinin gelir aralığı 2000 TL ile 3000 TL arası olup bu öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalaması 26,42'dir. Aile geliri 3000 TL - 4000 TL olan 75 öğrencinin ölçekten aldığı puan ortalaması 26,20, 4000 TL - 5000 TL gelire sahip ailelerin çocuklarının ölçek puanları 28,05, 5000 TL ve üzerinde geliri olan ailelerin çocuklarının puan ortalaması 30,70 ve son olarak aile geliri 0 - 1000 TL arası olan öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalaması ise 25,00 olarak sıralanmıştır.

İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların aile gelirine bağlı farklılaşp farklılaşmadıklarını (dağılım normal ve varyanslar eşit olduğundan) belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Gelir Düzeyi Seviyelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Var. Kay.	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	1948,857	6	324,809	1.311	.250
Gruplar içi	149859,838	605	247,702		
Toplam	151808,695	611			

Tablo 12'deki elde edilen analiz sonuçlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanlar aile gelir düzeyi bakımından anlamlı olarak farklılaşmamıştır [F (6-605)= 1.311, $p>0.05$].

4.1.6. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternetin Kullanıldığı Mekan Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen puanların internetin kullanıldığı mekan değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo 13'te belirtilmiştir.

Tablo 13.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternetin Kullanıldığı Mekan Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Verileri

İnternetin Bağlanıldığı Mekan	n	$\bar{X}$	Std. Sapma
Ev	365	26,82	15,85
İnternet Kafe	10	27,20	20,34
Cep Telefonu	114	25,30	15,53
Ev ve Cep Telefonu	123	24,93	15,38
Toplam	612	26,17	15,76

Tablo 13'te görüldüğü gibi, 365 öğrenci internete evden bağlanmaktadır. Hem evden hem de cep telefonundan internete bağlanan öğrencilerin sayısı 123, sadece cep telefonundan internete bağlanan öğrencilerin sayısı 114 ve internet kafeden internete bağlanan öğrencilerin sayısı ise 10 olarak belirlenmiştir.

İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların internete bağlanıldığı yere göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını (dağılım normal ve varyanslar eşit olduğundan) belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternete Bağlanıldığı Yere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Var. Kay.	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	440,898	3	146,966	.590	.622
Gruplar içi	151367,797	608	248,960		
Toplam	151808,695	611			

Tablo 14'te elde edilen analiz sonuçlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanlar internete bağlanıldığı yere göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır [F (3-608)= ,622 p>0.05].

4.1.7. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların günlük internet kullanım süresine göre farklılaşp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Ölçek puanı ile katılımcıların günlük internet kullanım süreleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını bulmak için öncelikle varyansın homojenliği araştırılmıştır. $P < 0.05$ olduğundan varyansın homojen olmadığı gerekçesiyle nonparametrik testlerden Kruskal Wallis-H testi kullanılmış ve Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Günde Ortalama İnternet Kullanım Süresine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Günde Ortalama İnternet Kullanım Süresi	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Farklılık	r
İnternet Bağımlılığı	1 saatten az	238	206,08	3	172,390	.000	1-2	-.371
							1-3	-.546
							1-4	-.512
	1 ila 3 saat	257	329,35				2-3	-.305
							2-4	-.359
	3 ila 5 saat	77	442,36				3-4	-.221
	5 saat ve üzeri	40	495,65					
	Toplam	612						

Tablo 15'teki elde edilen analiz sonuçlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanlar öğrencilerin günlük internet kullanım süresi bakımından anlamlı olarak farklılaşmaktadır [$X^2=172,390$; $p < ,01$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu bulmak için yapılan Mann-Whitney U ikili karşılaştırma testlerine göre ise bütün gruplar arasında anlamlı derecede farklılık olduğu görülmüştür. Anlamlı farklılığın etki büyüklüğünü bulmak için Mann-Whitney U testinde ikili karşılaştırmalar yapılarak etki değerleri hesaplanmıştır. Yaptığımız hesaplamalara göre günde 1 saatten az internet kullananlar ile 1 ila 3 saat arasında internet kullananların arasındaki fark orta

etkiye sahipken 3. ve 4. gruptaki öğrencilerin 1. gruptakilere göre anlamlı fark etkisi yüksektir. 2. gruptaki öğrencilerin puanları ise 3. ve 4. gruptakilerle orta düzeyde etkiyle farklılaşmakta ve 3. grup öğrenciler de 4. gruptakilerle orta düzeyde etkiyle farklılaşmaktadır. Yukarıdaki tabloda sıra ortalamaları değerlerinin internet kullanım saatine göre doğru orantılı olarak artması internet bağımlılığı testinden alınan puanların kullanım saatiyle ilişkisini desteklemektedir.

4.1.8. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Geçmiş İnternet Kullanım

Yılına İlişkin Bulguları

İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların geçmiş internet kullanım yılına göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 16'da gösterilmiştir. Ölçek puanı ile katılımcıların geçmiş internet kullanım yılları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını bulmak için öncelikle varyansın homojenliğine bakılmış, varyansın homojen olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle nonparametrik testlerden Kruskal Wallis - H testi yapılmıştır.

Tablo 16. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Geçmiş İnternet Kullanım Yılına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Kullanım Yılı	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Farklılık	r
İnternet Bağımlılığı	1 yıldan az	64	238,75	5	52,515	.000	5-6 yıl	-.288
							7-8yıl	-.363
							9 ve üzeri yıl	-.409
	1-2 yıl	127	260,17				5-6yıl	-.248
							7-8yıl	-.325
							9 ve üzeri yıl	-.321
	3-4 yıl	156	275,73				5-6yıl	-.199
							7-8yıl	-.268
							9 ve üzeri yıl	-.255
	5-6 yıl	129	345,93				1 yıldan az	.288
							1-2yıl	.248
							3-4 yıl	.199
	7-8 yıl	87	377,70				1 yıldan az	.363
							1-2yıl	.325
							3-4 yıl	.268
	9 yıl ve üzeri	49	382,80				1 yıldan az	.409
							1-2yıl	.321
							3-4 yıl	.255
Toplam		612						

Tablo 16' daki verilere göre İnternet Bağımlılığı ölçeğinden alınan puanların öğrencilerin geçmiş yıllara ait internet geçmişi ile anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür [$X^2=52,515$; $p<,01$]. Kruskal Wallis - H Testi sıra ortalamalarına bakıldığında ise öğrencilerin internet bağımlılık puanlarının, internet kullanım yıllarıyla doğru orantılı olarak arttığı görülmüştür. Yapılan Mann-Whitney U ikili karşılaştırma testlerine göre ise tablodaki ilk üç grubun son üç grup ile farklılaştığı ve elde edilen etki değerlerine göre de orta şiddette bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir.

4.1.9. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternet Kullanım Amaçlarına Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgular

Tablo 17’de internet bağımlılığı bakımından sınırlı semptom gösteren ve semptom göstermeyen öğrencilerin kullanım amaçlarının frekans ve yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 17.

Öğrencilerin İnternet Kullanım Amaçlarının İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Dağılımları

İnternet Kullanım Amaçları	Sınırlı Semptom Gösteren						Semptom Göstermeyen					
	Erkek		kadın		Toplam		Erkek		Kadın		toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Müzik	9	19,14	20	42,55	29	61,70	92	16,28	214	37,87	306	54,15
Ödev	6	12,76	16	34,04	22	46,8	161	28,49	268	47,43	429	75,92
Oyun	33	70,21	3	6,38	36	76,59	199	35,22	131	23,18	330	58,40
Araştırma	4	8,51	14	29,78	18	38,29	123	21,76	221	39,11	344	60,88
Film	7	14,89	18	38,29	25	53,19	106	18,76	154	27,25	260	46,01
İletişim	13	27,66	34	72,34	35	74,46	130	23,00	211	37,34	341	60,35

Tablo 17’de görüldüğü gibi sınırlı semptom gösteren öğrenciler interneti oyun oynama (%76,59), iletişim (%74,46), müzik dinleme (% 61,70) ve film izleme (% 53,19) amaçlı kullanılmaktadır. Ancak semptom göstermeyen öğrencilerin interneti daha çok ödev (% 75,92) ve araştırma (% 60,88) amaçlarıyla kullandığı saptanmıştır. Bu durum internet bağımlısı olmaya uzak olan grubun interneti daha doğru amaçla kullandığını destekler niteliktedir. Sınırlı semptom gösteren erkek ve kadın katılımcıları incelediğimizde ise erkeklerin oyun oynama konusunda, kadın katılımcıların ise iletişim konusundaki sayısal değerleri dikkate değerdir.

4.1.10. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Oynadıkları Oyunların Yaş Gruplarına Göre Farklaşıp Farklaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğrencilerden oynadıkları oyunların isimlerini Kişisel Bilgi Formu’nda yazmaları istenmiş ve elde edilen oyun isimleri ait oldukları yaş gruplarına göre kategorilenmiştir. Oyunların hangi yaş grubuna uygun olduğunu belirten ABD’de ESRB (Entertainment Software Rating Board), Avrupa’da ise PEGI (Pan European

Games Information) ismiyle faaliyet gösteren kuruluşlar vardır. Bu kuruluşların gruplandırmaları insanları şiddet, müstehcenlik ve bunun gibi olumsuz örnek oluşturabilecek yetişkin içeriklerinden uzak tutmaya yöneliktir. Tablo 18'de çalışmaya katılan öğrencilerin oynadıkları oyunlara örnekler verilmiştir.

Tablo 18.

Öğrencilerin En Çok Oynadıkları Oyunların Frekans ve Yüzdeleri

Oyun İsimleri	Oyunu oynayan öğrenci sayısı (n)	Oyunu oynayan öğrencilerin yüzdesi (%)	Oyunun PEGI yaş kategorisi
Counter-Strike: Global Offensive (CS:GO)	49	8,01	18
GTA-5	94	15,36	18
Zula	35	5,72	15
Wolfteam	64	10,46	15
Clash Of Clans	61	9,97	13
Clash Royal	72	11,76	13
League Of Legends	63	10,29	12
Minecraft	103	16,83	7
Agario	19	3,10	3
PES	36	5,88	3
Kafatopu	29	4,74	3
Ateş ve su	25	4,08	3

Tablo 18'de görüldüğü gibi 18 yaş grubuna dahil olup en çok oynanan oyunlar CS:GO ve GTA-5'tir. 15 yaş ve üzeri oyunlar da ortaokul öğrencilerinin seviyesinin üzerinde olup en çok tercih edilenleri Zula ve Wolfteam'dir. Diğer sık oynanan oyunlar öğrencilerin yaş sınırlarındadır.

Öğrencilerin oynadıkları oyunların yaş grupları ile internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlara bağlı farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla öncelikle varyansın homojenliği araştırılmıştır. $P < 0.05$ olduğundan varyansın homojen olmadığı gerekçesiyle nonparametrik testlerden Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanlar ile katılımcıların oynadıkları oyunların yaş grupları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını bulmak için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Oynadıkları Oyunların Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Oyunların Yaş Grupları	n	Sıra Ort.	%	Sd	X ²	p	Farklılık	r
İnternet Bağımlılığı	Oyun oynamayan	207	260,96	33,82				18+	-.354
	0-14 yaş	232	286,77	37,90		53,196	.000	18+	-.292
	14+ yaş	23	369,20	3,75					
	18+ yaş	150	390,25	24,50					
	Toplam	612		100					

Tablo 19'da görüldüğü gibi, öğrencilerin internet bağımlılığı puanları ile oynadıkları oyunların yaş grupları arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre İnternet bağımlılığı puanları [$X^2=53,196$; $p<,01$] anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Yapılan Mann-Whitney U ikili karşılaştırma testlerine göre farklılık hiç oyun oynamayan öğrenciler ile 18 yaş üstü oyun oynayanlar ve 0-14 yaş grubu oyunlar oynayanlar ile 18 yaş üstü oyun oynayan öğrenciler arasında olduğu görülmüştür. Etki büyüklüklerine bakıldığında ise oyun oynamayan öğrenciler ile 18 yaş üzeri oyun oynayanlar arasındaki etki büyüklüğünün düşük etkide ve 18+ oyun oynayanların lehine olduğu ($r=-.354$) ve 0-14 yaş grubu oyunlar oynayanlar ile 18+ yaş grubuna ait oyunlar oynayanlar arasındaki anlamlı farklılığın etki büyüklüğü de düşük etkiye sahip ve yine 18+ yaş grubu oynayanların lehine olduğu görülmüştür ($r= -.292$).

4.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum Düzeyleri İle İlişkili Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen puanların ebeveyn tutumu değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo 20'de belirtilmiştir.

Tablo 20.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Ebeveyn Tutumu Puanlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Verileri

Ebeveyn Tutumu	N	$\bar{X}$	Std. Sapma
İhmalkar	108	32,75	16,89
Otoriter	127	24,17	14,64
Müşamahakar	168	28,85	16,01
Demokratik	209	21,82	14,06
Toplam	612	26,17	15,76

Tablo 20'de görüldüğü gibi, 32,75'lik ölçek puanı ortalamasıyla ihmalkar anne-babaya sahip 108 öğrenci ölçekten en yüksek puanı almıştır. İkinci olarak 28,85 ortalama ile müşamahakar anne babaya sahip 168 öğrenci sıralanırken, 24,17'lik ortalamasıyla otoriter anne babaya sahip 127 öğrenciyi 21,82'lik ortalama ile demokratik anne babaya sahip 209 öğrenci takip etmektedir. Yukarıdaki sıralamanın ölçek puanına göre ihmalkar, müşamahakar, otoriter ve demokratik şeklinde olması manidardır.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların ebeveyn tutumu değişkeni ile arasındaki ilişkiye ait korelasyon analizi sonuçları Tablo 21'de sunulmuştur.

Tablo 21.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki (n=612)

		İnternet Bağımlılık Puanları	
		r	P
Ebeveyn Tutumu	İhmalkar	0,193**	0,000
	Otoriter	-0,065	0,109
	Müşamahakar	0,105**	0,010
	Demokratik	-0,199**	0,000

*p<0,05, **p<0,01

Tablo 21'de öğrencilerin internet bağımlılık ölçeği puanları ile ebeveyn tutumu değişkenleri karşılaştırıldığında, değişkenler arasında otoriter anne baba tutumu hariç

anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre ihmalkar ebeveyn tutumu ile internet bağımlılığı puanları arasında pozitif yönlü ve çok zayıf bir ilişki vardır ($r=.193$, $p<.01$). Ebeveynlerin ihmalkar tutumları arttıkça internet bağımlılık puanları artmaktadır. Müsamahakar ebeveyn tutumu ile internet bağımlılık puanları arasında da pozitif yönlü ve çok zayıf bir ilişki vardır ($r=.105$, $p<.01$). Demokratik anne baba tutumu ile internet bağımlılık puanları arasında ise negatif yönlü ve çok zayıf bir ilişki vardır ($r=-.199$, $p<.01$). Buna göre internet bağımlılık puanları ihmalkar ve müsamahakar ebeveyn tutumlarıyla birlikte artarken, demokratik ebeveyn tutumu ile azalmaktadır.

4.3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden Aldıkları Puanların İletişim Beceri Düzeyleri İle İlişkili Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen puanların iletişim becerileri değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma verileri Tablo 22'de belirtilmiştir.

Tablo 22.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının İletişim Becerileri Puanlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Verileri

İletişim Becerisi	N	$\bar{X}$	Std. Sapma
Zayıf	3	60,66	2,08
Orta	64	41,10	19,11
Yüksek	280	27,20	13,85
Çok yüksek	265	21,07	13,79
Toplam	612	26,17	16,76

Tablo 22'ye göre; iletişim becerisi zayıf olan 3 öğrencinin internet bağımlılık puanları ortalaması en yüksek olup 60,66'dır. İletişim becerisi orta düzeyde olan 64 öğrencinin internet bağımlılığı puan ortalaması 41,10'dur. İletişim becerisi yüksek olan 280 öğrencinin internet bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalaması 21,07 ve iletişim becerileri seviyesi çok yüksek olan 265 öğrencinin internet bağımlılığı ölçek puanı ise 26,17'dir. Tablo 22'de iletişim becerisi seviyesi ile internet bağımlılık puanlarının ters orantılı değişmesi manidardır.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar ile iletişim becerileri puanları arasındaki ilişkiye ait korelasyon analizi sonuçları Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanları İle İletişim Becerileri Puanları Arasındaki İlişki (n=612)

		İnternet Bağımlılık Puanları	
		r	p
İletişim Becerileri	Çok Zayıf	0,087*	0,032
	Zayıf	0,198**	0,000
	Orta	0,294**	0,000
	Yüksek	0,056	0,168
	Çok Yüksek	-0,292**	0,000

*p<0,05, **p<0,01

Tablo 23'e göre katılımcıların internet bağımlılık puanları ile iletişim beceri düzeyleri çok zayıf olan öğrenciler arasında çok zayıf düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r=0.087$, $p<0.05$). Öğrencilerin internet bağımlılığı puanları ile iletişim becerileri düzeyi zayıf öğrenciler arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde bir ilişki vardır ($r=0.198$, $p<0.01$). İnternet bağımlılığı puanları ile iletişim becerileri düzeyi orta öğrenciler arasında ise zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r=0.294$, $p<0.01$). Öğrencilerin orta düzeyli iletişim becerileri puanları artarken internet bağımlılığı puanları da artmaktadır. Öğrencilerin internet bağımlılığı puanları ile iletişim becerileri yüksek olan öğrenciler arasında anlamlı ilişki bulunmazken ($p>0.05$), iletişim becerileri çok yüksek öğrenciler ile zayıf düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-0.292$, $p<0.01$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sorularına dair bulgular literatürdeki ilgili çalışmalarla karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

5.1. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan analiz sonuçlarına göre katılımcılar arasında internet bağımlısı öğrenciye rastlanmamıştır. Bunun yanında örneklemimizde internet bağımlılığı puanları bakımından sınırlı semptom gösteren öğrenciler tespit edilmiştir. Bu bulgulara benzer şekilde Karagöz'ün (2017) ortaokul 6. ve 7.sınıfta okuyan 740 öğrenciyle yaptığı çalışmada elde ettiği sonuçlara göre katılımcılardan %0,2'si internet bağımlısı ve %7,3'ü ise riskli grupta yani sınırlı semptom gösteren öğrencilerdir.

Döner (2011) ve Yılmaz'ın (2008) ilköğretim 2. kademe öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmalarda bilgisayar bağımlılığı bakımından risk taşıyan kişilerin %10'un altında olduğu görülmüştür. Günüş'ün (2009) çalışmasında ise katılımcıların %10,1'inin internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir. Diğer çalışmalarda ise bu oranlar %4 (Wang, 2001), %1,1 (Bayraktar, 2001), %3,1 (Kaltiala-Heino, Lintonen ve Rimpela, 2004), %2 (Johansson ve Götestam, 2004), %20,7 (Yen ve diğerleri, 2007), %2,4 (Cao ve Su, 2007), %8 (Hardie ve Tee, 2007) ve %4,3 (Jang ve diğerleri, 2008) olarak bulunmuştur (Akt: Günüş, 2009).

Shek ve Yu'nun (2012) çalışmasına göre literatürde internet bağımlılığını ölçmek amacıyla yapılan araştırmalar daha çok lise ve üniversite öğrencilerinde yapılmış olup, bu çalışmalarda internet bağımlılığı yaygınlığı %8-26 arasında olduğunu bulmuştur.

Tsai, Cheng ve Yeh (2009); internet bağımlılığı yaygınlığı ile ilgili yapılan çalışmalarda yaygınlık oranları arasında büyük farklılıklar olmasının sebebinin, kullanılan ölçeklerin çeşitliliği, araştırma desenlerindeki farklılıklar, hedef popülasyon özellikleri ile açıklanabileceğini belirtmiştir.

Ulusal ve uluslar arası çalışmalara baktığımızda internet bağımlılığı oranının %0 ile %26 aralığında farklılık gösterdiğini görmekteyiz. Bu farklılığın sebebi öğrencilerin

farklı sosyokültürel yapılara ait olması, örneklemedeki yaş ve okul türü seçimi ile veri toplanan dönemdeki öğrencilerin okullarındaki ders yoğunlukları olabilir.

5.2. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Alınan Puanlara Göre Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmamızda katılımcılardan erkek öğrencilerin ölçeğe verdikleri cevapların ortalamaları, kadın öğrencilere göre çok daha yüksek çıkmıştır. Günümüzde hem erkek hem kadın bireylerin teknolojiye ulaşip kullanma konusunda benzer imkanlara sahip olmalarına rağmen; erkek öğrencilerin bağımlılık düzeyi, kadın öğrencilere göre daha yüksektir. Bunun sebebi bazı ailelerin erkek çocuklarına karşı belli kuralları uygulamada daha toleranslı davranıyor olması, erkeklerin daha özgürlükçü bir anlayışla yetiştiriliyor olması, dijital oyunların daha fazla erkek çocuklarına yönelik olması, erkek ve kadın bireylerin interneti farklı amaçlar için kullanması ve sonucunda bu amaçların öğrencide internet bağımlılığı oluşturma potansiyelinin farklı olması olabilir. Elde edilen bulgular daha önce yapılmış araştırmaları desteklemektedir. Buna benzer çalışmalarda da erkek öğrencilerin bağımlılık seviyeleri kadın öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır (Ceyhan 2008; Dinicola, 2004; Döner, 2011; Gencer, 2017; Günüş, 2009; Karaman ve Kurtoglu 2009; Önay, 2014).

5.3. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Yönelik Sınıf Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanların sınıf seviyelerine bağlı farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; elde edilen analiz sonuçlarına göre ölçekten alınan puanların sınıf seviyesine göre farklılaştığı görülmüştür. Bu farkın özellikle 5. sınıflar ile 7 ve 8. sınıflar arasındaki, 7 ve 8. sınıfların lehine olan anlamlı farklılıktan kaynaklandığı görülmüştür. Bunun sebebi; söz konusu öğrenciler arasındaki yaş aralığının fazla olmasıdır. Ergenlerde yaş arttıkça sosyal etkileşimin artması ve bu etkileşimin günümüzde en çok cep telefonları ile sağlanması, dijital oyunları oynama kabiliyetlerinin yaş ile doğru orantılı şekilde gelişmesi sayılabilir. Çocuklar büyüdükçe ruhsal ve fiziksel ihtiyaçları değişmiş, bilgiye ulaşma çabaları artmış, özgürleşme istekleri çoğalmıştır. Özgürleşme isteği çevrenin ve akranların etkisiyle teknoloji kullanımlarına da yansımıştır diyebiliriz. Bozkur (2013) sınıf düzeyinin artmasıyla internet bağımlılık düzeyinin artmasını, çocukların büyüdükçe anne baba denetiminin azalmasıyla ifade etmektedir. Bu sonuçlara benzer olarak; Günüş (2009) ve

Bayraktar'ın (2001) yaptığı çalışmalarda ortaöğretim kademesindeki sınıflar arasında bağımlılık durumları incelendiğinde anlamlı fark bulunmuştur. Brenner (1997) ile Chung ve Kim (2004)'ün araştırma sonuçları da sınıf düzeyinin etkili olduğunu göstermektedir.

Bunun yanında; Kısa (2018), Gencer (2017), Döner (2011)'in 6, 7, 8. sınıflarda ve Şahin (2011) 'in 7 ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmaya göre öğrencilerin bilgisayar bağımlılık eğilimlerinde yaş gruplarına göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Araştırmacı bunun sebebinin aynı sınıfta farklı yaşlardaki öğrencilerden kaynaklanabileceğini ileri sürmüştür. Ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında da Tok (2014) ve Tanrıverdi'nin (2012) çalışmalarında internet bağımlılığı ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Geliştirdiği Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği'ni üniversite öğrencileri üzerinde uygulayan Ceyhan (2008), internet kullanım düzeylerinin sınıf seviyesine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını bulmuştur. Dolayısıyla, bu konuda yapılan benzer çalışmaların sonuçlarına göre internet bağımlılığının sınıf seviyesine göre değiştiğine yönelik kesin bir bilgi olmadığı söylenebilir.

5.4. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Anne - Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Elde edilen analiz sonuçlarına göre internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanlar, öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeyleri bakımından anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Günümüzde internete erişebilmek teknolojik imkanların çoğalması, çeşitlenmesi ve ucuzlaması sayesinde bir sınıf, statü yada eğitim düzeyi göstergesi değildir. Her eğitim düzeyinden bireyin internete ihtiyaç duyup kullanabiliyor olması, yetiştirdikleri çocuklar arasında internet kullanımı bakımından benzeşme oluşturmuş olabilir.

Yukarıdaki bulgulara benzer olarak Gencer'in (2017) ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada da internet bağımlılığının anne baba eğitim durumlarına bağlı olmadığı görülmüştür. Ayrıca bu konuda yapılan farklı çalışmalar da aynı sonuçları vermiştir (Günüç, 2009; Türkoğlu, 2013; Zorbaz, 2013). Baykan (2014) meslek lisesi öğrencileriyle yaptığı araştırmada da yine anne eğitim düzeyi ile internet bağımlılık düzeyine göre değişmediğini göstermiştir. Bu sonucu Doğan'ın (2013) elde ettiği sonuçlar da desteklemektedir.

5.5. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Elde edilen analiz sonuçlarına göre; internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanların aile gelir düzeyi bakımından anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bulgu internet erişiminin günümüzde daha ucuz ve çeşitlenmiş olmasıyla açıklanabilir. Bazı mekanlarda bedava internet erişiminin bulunması, internet erişim şirketlerinin aralarındaki rekabet sonucu kullanıcılara uygun fiyatlarda internet erişimi sunması ailelerin internet kullanımı konusunda benzer özelliklere sahip olduğunu göstermiştir.

Bu çalışmayla benzer sonuçları elde eden araştırmalar vardır. Buna örnek olarak Kısa (2018) ve Gencer'in (2017) ortaokul ve Zorbaz'ın (2013) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmalarda da problemlili internet kullanımının aile gelir düzeyi ile anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Benzer şekilde Esen (2010) ile Gencer ve Koç'un (2012) çalışmaları da araştırmayı destekler niteliktedir.

Bu çalışmanın sonucundan farklı olarak; Bayhan (2011), Özgün (2011) ve Günüş (2009), ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı çalışmalarda aile geliri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir fark bulmuştur. Alanyazında internet bağımlılıklarının üst sosyoekonomik düzeydeki ailelere mensup öğrencilerde yoğunlaştığına dair sonuçlar da elde edilmiştir (Önay, 2014; Ünal, 2015). Bunun yanında internet bağımlılığı düzeylerinin orta gelire sahip ailelerde yoğunlaştığına dair sonuçlar da elde edilmiştir (Fariz, 2017; Eftekin, 2015; Kılınç, 2015). Bu sonucu (Kısa, 2018); orta gelirli ailelerin çocuklarının daha yüksek sosyal değerlere sahip olduğu şeklinde açıklanmıştır.

5.6. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre İnternetin Kullanıldığı Mekan Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Elde edilen analiz sonuçlarına göre; internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanların öğrencilerin interneti kullandıkları mekana göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Günümüzde evlerde kablosuz internet erişiminin yaygınlaşması ve bireylerin cep telefonu, tablet yada bilgisayarla evden kolaylıkla internete bağlanabiliyor olması ve cep telefonu ile ev dışından da rahatlıkla internete bağlanma imkanı bireylerin çevrimiçi olma mekanlarını değiştirmiştir. Okullarda öğretmen denetimi sebebiyle internetin özgürce kullanılamaması, okul dışı mekanların da kısıtlı olması sebebiyle internete bağlanmak için öğrencilerin en çok tercih ettikleri mekan evdir. Evin alternatifinin azalması anlamlı farklılığı engellemiş olabilir.

Araştırmanın bu sonucunu destekleyen çalışmalar yapılmıştır. Önay (2014), Çalışgan (2013) ve Günüş'ün (2009) internet bağımlılığı üzerine yaptıkları araştırmalarda evde internet bağlantısı olması ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Elde edilen sonuçların aksini gösteren çalışmalar da mevcuttur; Gencer (2017) yaptığı çalışmada, ortaokul öğrencilerinde internetin bağlanıldığı mekan değişkeninin internet bağımlılığını yordadığını göstermiştir. Karagöz'e (2017) göre evde internet bağlantısının olması internet bağımlılığını yordayan etkenler arasındadır. Ayrıca, Oğuz, Zayim, Özel ve Saka (2008) ile Balcı ve Gülnar'a (2009) göre de evde internet bağlantısı bulunması ve kendisine ait bir bilgisayar yada tablete sahip olma internet bağımlılığı puanlarını etkilemektedir. Karagöz (2017); bu durumun sebebinin ulaşım kolaylığı ve daha uzun süre kontrolsüz kullanım ile ilişkili olabileceğini söylemiştir.

5.7. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Elde edilen analiz sonuçlarına göre; internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanların öğrencilerin günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Çalışmamızda internet kullanım saatiyle internet bağımlılığı testinden alınan puanlar arasında da doğru orantı olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle internetin cezbedici dünyasında fazladan geçen her bir dakika bireye daha fazla eğlence sunmaktadır. Burada internet kullanım süresini incelerken kullanım amacıyla birlikte düşünülmelidir. Ders çalışmak yada araştırma yapmak için saatlerini harcayan öğrenciler değil, sosyal beceri yetersizliği sonucu sosyalleşme ihtiyacını gidermek yada fiziksel ve ruhsal sorunlarını örtmek için internete girerek zaman harcayan, bunun sonucunda da bağımlılık davranışı riski oluşturan öğrenciler düşünülmelidir. Sosyal paylaşım sitelerinin çeşitliliği, dijital oyunların zaman aralığının günler hatta haftalar sürse bile bitmeyecek olması, bireylerin hep daha fazla zamana ihtiyaç duymasını sağlamıştır.

Young (1996)' a göre internet bağımlılığının önemli tanı ölçütleri arasında internet kullanmayı azaltmaya çalışanlarda huzursuzluk, asabiyet ve depresyon gibi belirtilerin rastlandığını açıklamıştır. Chak ve Leung (2004)'un çalışmasında katılımcıların internet kullanımını kontrol edemedikleri ve hedeflediklerinden daha uzun süre internette kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Buna göre araştırmamızın yukarıdaki çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmüştür.

Bu sonuç Günüş'ün (2009) aktardığı sonuçlarla benzerdir. Karagöz (2017) de yaptığı çalışmada, internet kullanım saati ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık bulmuştur. Bunun yanında Balta ve Horzum'un (2008) çalışmaları da bu konuda çalışmamızı destekleyen araştırmalardan biridir.

5.8. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Göre Öğrencilerin Geçmiş İnternet Kullanım Yılına İlişkin Bulguların Tartışılması

Elde edilen analiz sonuçlarına göre; internet bağımlılığı ölçeğinden alınan puanların öğrencilerin geçmiş internet kullanım yıllarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür.

Çalışmamızda geçmiş internet kullanım yılı arttıkça öğrencilerin elde ettikleri ölçek puanlarının da arttığı gözlenmiştir. Öğrencinin internette şimdiye kadar edindiği bilgi birikimi ve deneyimi arttıkça interneti tanımak için harcadacağı zamanı bağımlılık yapan etken için harcadığı düşünülmektedir. Hangi amaçla kullanılırsa kullanılsın internet kullanım geçmişi bilgi altyapısı oluşturması sebebiyle önemli bir etkidir. İnternet kullanım yılı arttıkça öğrencilerin sınıfları da artacağından geçmiş internet kullanım yılını sınıf değişkeni yada yaş ile bağlantılı da düşünebiliriz.

Döner (2011), ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada bu çalışmadaki sonuçlara benzer olarak öğrencilerin geçmişte internet kullanım yıllarının internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlarla anlamlı olarak farklılaştığını bulmuştur.

5.9. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Puanların İnterneti Kullanma Amaçlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tartışma Ve Yorum

Çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçlara göre internet bağımlılığı açısından sınırlı semptom gösteren öğrenciler interneti en çok oyun ve iletişim amaçlı kullanırken, semptom göstermeyen öğrencilerse en çok ödev ve araştırma amaçlı kullanmaktadır. Katılımcıları cinsiyete göre ayırdığımızda ise erkeklerin oyun, kadın öğrencilerin ise interneti daha çok iletişim amaçlı kullandığı görülmüştür. Bunun sebebi cinsiyetlere göre ilgilerin ve ebeveyn denetimlerinin farklılaşması şeklinde yorumlayabiliriz. Döner (2011) çalışmasında erkek öğrencilerin daha çok interneti iletişim, oyun, ödev, müzik, araştırma ve film amaçlı kullandıklarını, kadın öğrencilerin ise ödev, iletişim, müzik, araştırma ve film izleme amaçlı kullandıklarını belirtmiştir. Karagöz (2017)'ün çalışması da araştırmamızı desteklemektedir. Benzer sonuçları elde eden (Yang 2001; Seo, Kang, & Yom, 2009) çocukların internet bağımlılığıyla ilişkili amaçları

gerçekleştirirken duydukları mutluluk ve heyecanın kendileri için pekiştireç etkisi oluşturduğunu, aynı duyguları araştırma ve ödev esnasında hissetmediklerini açıklamıştır.

5.10. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Oynadıkları Dijital Oyunların Yaş Gruplarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Elde edilen analiz sonuçlarına göre; öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanların, oynadıkları dijital oyunların ait olduğu yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların çeyreğinin 18+ oyunlar oynaması ortaokul öğrencileri için endişe vericidir. Şiddet, korku, cinsellik ve olumsuz görüntüler içeren 18+ oyunların çocuklarımızın hayatıyla bu denli iç içe olması, çocukların geleceği için düşündürücüdür. Bilgi (2005) şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının saldırganlığa etkisini ipucu kuramıyla açıklamıştır. İpucu kuramı; engellenme ortamında bulunan saldırganlık ipuçlarının saldırgan davranışların sergilenme ihtimalini artıracaklarını savunmaktadır. Savaş oyunlarında engellenme ve saldırganlığı hatırlatacak çok sayıda ipucu olduğundan bu tip dijital oyunlar saldırgan davranışların artmasına yol açacaktır. Kuss ve Griffiths (2012)'e göre bilgisayar oyun bağımlılığı; kişinin mizacı, oyuna olan motivasyonu ve oyunun özellikleri olmak üzere üç önemli risk faktörüne sahiptir. Bu çalışmada da en çok tercih edilen, kendi yaş grubunun üzerindeki ve yapısal olarak ilgi çekici şekilde tasarlanmış oyunlar; çocukların motivasyonlarını arttırmakta ve bağımlılık düzeylerini yükseltmektedir.

Karagöz (2017), Can Bilgin (2015) ve Yang (2001)'in araştırmaları erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran daha çok oyun oynadığı yönünde elde ettiğimiz sonuçları destekler niteliktedir. Bu çalışmada erkek öğrencilerin hem daha çok oyun oynadığı hem de kendi yaş gruplarının çok üzerinde olan sakıncalı tabir edilen oyunları oynadıkları tespit edilmiştir.

Kuss ve diğ. (2012) ile King, Delfabbro ve Griffiths (2010); oyunların çevrimiçi ve geliştirilebilir olmasının, yetişkin içeriklerine benzemesinin, kol-bacak kesme gibi şiddet içeriklerine sahip olmasının ve rekabet şansı içermesinin oyun bağımlılığı oluşmasında büyük etkisi olduğunu açıklamıştır. Karagöz (2017) ise oyunun gerçek hayattaki zorluklardan kaçma ve başarılı olunamayan alanların tekrar geçilme ihtimali gibi faktörlere sahip olmasının, oyundaki pekiştireçlerin değerleri ile ilgili etmenlerin, özgüven sağlamak, sosyal kabul elde etmek gibi faktörlere sahip olmak gibi durumlarla bağlantılı olabileceğini söylemiştir.

Çalışmada öğrencilerin oynadıkları dijital oyunların yaş sınırı arttıkça internet bağımlılık puanlarının da arttığı görülmüştür. Bu ilişkinin sebebinin; yetişkin oyunlarının öğrencileri daha çok motive ediyor olduğu düşünülmüştür. Kuss ve Griffiths (2012); oyun bağımlılığını etkileyen üç faktörden bahsetmiş, bunların kişisel özellikler, oyun motivasyonu ve oyunun yapısı olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmadaki oyunların yaş sınırları oyunların yapısal özellikleriyle ilgilidir. Yetişkin oyunlarını oynayan bir ortaokul öğrencisinin normalden daha çok etkilenip bağımlılık davranışı göstermesi çok normaldir.

5.11. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Anne Baba Tutum Değişkeni İle İlişkisine Dair Bulguların Tartışılması

Anne baba tutumları ile internet bağımlılık puanları arasında otoriter anne baba tutumu hariç anlamlı ilişki tespit edilmiştir. İhmalkar ve müsamahakar ebeveyn davranışı arttıkça internet bağımlılık puanlarının da arttığı, demokratik ebeveyn tutumu arttıkça internet bağımlılık seviyelerinin azaldığı görülmüştür. İhmalkar ve müsamahakar anne baba tutumunda izin verici bir tavır sergilendiğinden çocukların internet kullanımlarının yeterince denetlenemediği; demokratik ebeveyn tutumunda ise çocuk ve anne baba arasında belirli kuralların olduğu, sınırların belirlendiği ve internet kullanımlarının denetlenerek bağımlılık davranışının önüne geçildiği düşünülmektedir.

Çalışmamızın bu sonucunu destekleyen farklı çalışmalar da yapılmıştır; Önay (2014) yaptığı çalışmada demokratik anne-baba tutumunun internet bağımlılık puanlarıyla negatif ilişkili olduğunu bulmuştur. Baykan (2014) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada da anne baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunduğunu açıklamıştır. B. Çevik ve Çelikkaleli (2010) yaptıkları araştırmada "ilgisiz" olarak algılanan anne baba tutumu ile yetiştirilen öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarının "koruyucu", "otoriter" ve "demokratik" olarak algılayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. (Huang ve diğ., 2009; Akt: B.Çevik ve Çelikkaleli, 2010). Bayhan (2011) yaptığı çalışmada ailedeki otorite eksikliğinin bir nevi internet ile doldurulduğunu belirtmiştir.

5.12. İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Edilen Puanların İletişim Becerileri Değişkeni İle İlişkisine Dair Bulguların Tartışılması

Öğrencilerin iletişim becerileri puanları ile internet bağımlılık puanları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. İletişim beceri düzeyi çok yüksek olan öğrenciler ile internet

bağımlılık puanlarının negatif yönde ilişkili olması; iletişim beceri düzeyinin arttıkça internet bağımlılık puanlarının azaldığını göstermiştir. Bu ilişkinin sebebinin öğrencilerin internet kullanımı esnasında sosyalleşmenin azalması ve iletişim becerilerinin zayıflaması olarak düşünülmüştür. Önay (2014) ve Karatekin, Sönmez ve Kuş (2012) da iletişim becerileri ile internet bağımlılığı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuştur. Can Bilgin (2015) de ortaokul öğrencilerinin dijital oyunları diğer etkinliklere tercih etme oranı arttıkça iletişim beceri seviyelerinin azaldığını bildirmiştir. Köse (2013) ise bilgisayar oyunlarına çok zaman ayıran ergenlerin bireyselleştiğinden sosyalleşemediklerini, bu durumun ergenlerin sosyal ilişkilerini etkilediğini açıklamıştır.

Çalışmanın bu sonucunu destekleyen farklı araştırmalar mevcuttur; Önay (2014) 9. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin iletişim beceri puanlarının arttıkça internet kullanımlarının azaldığını açıklamıştır. Taçyıldız'ın (2010) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, bu çalışmadaki bulguların sağlamasını yapıp; internet bağımlılığının da iletişim becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara yer verilmiş olup, uygulamaya ve daha sonra yapılacak olan araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

1. Çalışmadan elde edilen analiz sonuçlarına göre; katılımcılar arasında internet bağımlısı öğrenciye rastlanmamış olup internet bağımlılığı konusunda sınırlı semptom gösteren öğrencilerin oranı %7,68 olup semptom göstermeyen öğrencilerin oranı % 92,32'dir.
2. Katılımcıların internet bağımlılığı ölçeğinden elde ettikleri puanlar cinsiyet bakımından anlamlı olarak farklılaşmıştır. Bunun sonucunda erkek öğrencilerin bağımlılık düzeyi, kız öğrencilere göre anlamlı şekilde yüksektir.
3. Sınıf seviyeleri ile internet bağımlılığı düzeyleri ele alındığında ise katılımcıların tümü söz konusu olduğunda anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu, sınıf seviyesi arttıkça internet bağımlılık puanlarının da arttığı görülmüştür.
4. Öğrencilerin internet bağımlılığı ile anne baba eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı düzeyde farklılaşmanın olmadığı görülmüştür.
5. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ve internet bağımlılığı puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.
6. Katılımcıların İnternet bağımlılığı puanları ile internetin kullanıldığı mekan değişkeni karşılaştırıldığında, internet bağımlılığı puanlarının öğrencilerin interneti kullandığı mekana göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır.
7. İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen puanlar günlük internet kullanım sürelerine göre karşılaştırıldığında, öğrencilerin elde ettiği internet bağımlılığı puanlarının internetin günlük kullanım süresine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür.

8. Öğrencilerin geçmiş internet kullanım yılları ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir.
9. İnternet kullanım amaçları ele alındığında semptom göstermeyen öğrencilerin sınırlı semptom gösterenlere göre interneti daha faydalı amaçlar için kullandığı görülmüştür. Semptom göstermeyen öğrencilerin interneti daha çok araştırma ve ödev gibi amaçlarla kullandığı gözlenirken, sınırlı semptom gösteren öğrencilerin ise interneti daha çok oyun ve iletişim gibi amaçlar için kullandığı saptanmıştır.
10. Öğrencilerin oynadıkları dijital oyunlar incelendiğinde ise oyunların ait oldukları yaş gruplarının katılımcıların tümünün elde ettiği internet bağımlılığı puanları açısından anlamlı olarak farklılaştığı gözlenmiştir.
11. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık puanlarıyla demokratik ebeveyn tutumu arasında negatif yönlü ve çok zayıf; ihmalkar ebeveyn tutumu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf; müsamahakar ebeveyn tutumu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf olmak üzere anlamlı ilişki bulunmuştur.
12. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık puanlarıyla çok zayıf iletişim becerisine sahip öğrenciler arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde; zayıf iletişim becerisine sahip öğrencilerle pozitif yönde çok zayıf düzeyde; orta iletişim becerisine sahip öğrencilerle pozitif yönde zayıf düzeyde ve çok yüksek iletişim becerisine sahip öğrencilerle negatif yönde zayıf düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarının uygulamada nasıl kullanılacağına ve bu konuda araştırma yapacak araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. İnternet bağımlılığı ile ilgili elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında, öğrencilerin bağımlılık puanlarını azaltmak için okullarda önleyici rehberlik çalışmaları kapsamında öğrencilere ve velilere yönelik bilgilendirici faaliyetler düzenlenebilir.

2. Okullarda güvenli internet kullanımı, bilgisayarı ve interneti doğru kullanma yöntemleri ve verimli internet kullanımı konularında konferans, seminer ve afiş çalışmaları yapılabilir.
3. Çocuklara bilgisayar ve internet başında sınırsız zaman verip başıboş bırakmak yerine onların tüm zamanlarını planlı geçirmeleri konularında ebeveyn denetimlerinin arttırılması sağlanabilir. Ayrıca çocukların kullandıkları cihazlara ebeveyn denetim yazılımları kurup, öğrencilerin yaşlarına uygun olmayan içeriklerden korunması sağlanabilir.
4. Çocukların internet ortamından indirip oynadığı oyunların büyük bir kısmı sadece eğlenmeye yönelik olan ticari ürünlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin çocukların hem eğlenip hem de öğrenmesini sağlayacak oyunlar üretmesi konusunda yazılım şirketlerine danışmanlık yapması sağlanabilir.
5. Ev ve internet kafelerde çocukların yaşlarının çok üzerindeki dijital oyunlara erişimleri engellenip, ebeveynlerin bu konuda bilinçlenmesi sağlanabilir.
6. Okullarda internet bağımlılığı şüphesi taşıyan ve iletişim becerisi bakımından yetersiz olduğu düşünülen öğrencilere rehberlik servisleri, öğretmenler ve velilerin işbirliği ile gerekli destek sağlanabilir.
7. Medyada ebeveyn-çocuk iletişiminin önemine vurgu yapan, demokratik anne baba tutumunu özendirici yayınların artmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Günümüzde internetle tanışma yaşı okul öncesine kadar inmiştir. Bu çalışma ortaokul öğrencilerini kapsamaktadır. Daha kapsamlı bulgulara ulaşmak için örnekleme ilave olarak ilkokul ve lise öğrencileri de eklenebilir.
2. Araştırmada öğrencilerin internet bağımlılığı durumları nicel yollarla belirlenmeye çalışılmıştır. Daha kapsamlı veriler elde etmek için çalışmaların nitel yöntemlerle desteklenmesi sağlanabilir. Bu kapsamda öğrencilerden gözlem ve görüşme teknikleriyle derinlemesine veriler elde edilerek çalışma zenginleştirilebilir.

3. Bu çalışma sadece Adana ilindeki üç merkez ilçe ile sınırlıdır. Daha kapsamlı bilgi vermesi açısından ülkemizin farklı illerinde de benzer çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi, *Çocuk Dergisi*, 12 (2), 66-71.
- Allard, S. (2014). *Dikkat eksikliği hiperaktivite ve davranış bozukluğu semptomlarının madde kullanımı ve internet bağımlılığı ile ilişkisi: Olumsuz yaşam olaylarının önemi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Altınköprü, T. (1984). *Okul öncesinde okulda sosyal yaşamda çocuğun başarısı nasıl sağlanır*. İstanbul: Altınköprü Yayınları.
- Ata, E. E., Akpınar, Ş. ve Kelleci, M. (2011). The relationship between students problematic internet usage and their anger expression manner. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(4), 473-480.
- Ayas, T. ve Horzum, B. H. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Bakken, IJ, Wenzel, HG, Gotestam, KG, Johansson, A., & Oren, A. (2009). Internet addiction among norwegian adults: A stratified probability sample study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, 121-127.
- Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı Ve İnternet Bağımlılarının Profili.
<https://dergipark.org.tr/download/article-file/177851> Erişim Tarihi: 01.06.2018
- Balta, Ö. Ç. ve Horzum, M. B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 41(1), 187-205.
- Barmola, K. C. (2015). Internet addiction, mental health and academic performance of school students/adolescents. *The International Journal of Indian Psychology*.
- Başerer, Z. (2014). *Öğrencilerin interneti ve sosyal paylaşım sitelerini kullanma durumlarına göre iletişim becerileri ve öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bayhan, V. (2011). Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (Malatya uygulaması). *Akademik Bilişim'II - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. İnönü Üniversitesi. Malatya.

- Baykan, N. (2014). *Anne-baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sultanbeyli ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniveristesi, İstanbul.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Bayraktutan, F. (2005). *Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Biçer, U. (2014). *Sosyal beceri eğitiminin ortaokul öğrencilerindeki internet bağımlılığı düzeyine etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Bilgi, A. (2005). *Bilgisayar oyunu oynayan ve oynamayan ilköğretim öğrencilerinin saldırganlık, depresyon ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Brenner, V. (1997), *Psychology of computer use: XLVII, parameters of internet use, abuse and addiction: The first 90 days of the internet usage survey*. Psychol Rep. 80, 879- 882.
- Budak, C. (2015). *Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı, obezite prevelansı ve fiziksel aktivite katılım düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Burak. Y. ve Ahmetoğlu, E. (2015). Bilgisayar oyunlarının çocukların saldırganlık düzeylerine etkisinin incelenmesi.
<https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/6SyDb.pdf>
 Erişim Tarihi: 01.06.2018
- Büyükfiliz, B. (2016). *18-25 yaş arası genç yetişkinlerde problemli internet kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Can Bilgin, H.(2015). *Ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyun bağımlılık düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Canan, F. (2010). Evaluation of psychometric properties of the internet addiction scale in a sample of turkish high school students. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*. Volume 13, Number 3
- Canoğulları, Ö. (2014). *İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Cao, F. & Su, L. (2007). Internet addiction among chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child: Care, Health & Development*, 33(3), 275-281.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitivebehavioural measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553–575.
- Caplan, S. E. (2006). Relations among loneliness, social anxiety, and problematic internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 10(2), 234 242.
- Cengizhan, C. (2005). *Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut:bağımlılık*.http://mimoza.marmara.edu.tr/~cahit/Yayin/bildiri/PDR2005Bi/ PDR2005_Bildiri.pdf
- Erişim Tarihi: 28 Haziran 2016 tarihinde alınmıştır.
- Ceyhan, E. (Ed.). (2008). *Aile psikolojisi ve eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Chak, K. & Leung, L. (2004). Shyness and locus of control as predictors of internet addiction and internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 7(5), 559-570.
- Chung, H. K. & Kim, K. H. (2004), *Internet addiction, social support and psychological factors in adolescents*, Korean Journal Child Health Nursing, 10(4): 406- 412.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillside, NJ: Erlbaum.
- Cömert, I. T. (2007). *İstanbul'da yaşayan 12-18 yaş arası üniversite öğrencilerinin internet ve madde kullanımlarının ilişkilendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Çalışgan, H.(2013). *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Davis, R.A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behaviour*, 17, 187-195.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A.D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- DeRushia, K. D. (2010). *Internet usage among college students and its impact on depression, social anxiety, and social engagement*. Doctoral dissertation, Indiana University, Pennsylvania.
- Doğan, A. (2013), *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Döner, C. (2011) *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının farklı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Eftekin, P. (2015) *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Ersanlı, K. ve Balcı, S. (1998), İletişim becerileri envanterinin geliştirilmesi. geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10(2), s.7-12.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Fariz, S. (2017). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin sosyal destek ve akademik başarı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.G. & Buchner, A. (2007). G*Power 3: a flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39, 175-191.
- Fişne, M. (2009). *Fiziksel aktivitelere katılım düzeyinin üniversite öğrencilerinin akademik başarıları iletişim becerileri ve yaşam tatminleri üzerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Gencer, H. (2017). *Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Gencer, S. L. ve Koç, M. (2012). İnternet abuse among teenagers and its relations to internet usage patterns and demographics. *Journal Of Educational Technology & Society*, 15(2), 25-36.
- Gomez, P., Harris, S.K., Barreiro, C., Isorma, M., & Rial, A., (2017). Profiles of Internet use and parental involvement, and rates of online risks and problematic

- Internet use among Spanish adolescents. *Computers in Human Behavior*, 75(1) 826e833.
- Greenfield, D. N. (1999). *Virtual addiction: Sometimes new technology can create new problems*.
https://virtual-addiction.com/wpcontent/pdf/nature_internet_addiction.pdf
 Erişim tarihi 23.03.2018
- Griffiths, M. D. (1999). Internet addiction: fact or fiction?. *The Psychologist*, 12(5), 246-250.
- Grohol, J. (1999). *Internet addiction guide*. <http://psychcentral.com/netaddiction>
 Erişim tarihi 29.06.2016
- Güneş, Y. (2016). *İnternet bağımlılığının yordanmasında bağlanma stilleri ve iletişim becerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2008). Sayısal uçurum ve internet bağımlılığı paradigmasının lojistik regresyon ile açıklanması. *Ege Üniversitesi, Uluslararası II. BÖTE Sempozyumu*, Kuşadası.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). Türkiye’de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik - güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220-232.
- Haktanır, G. ve G. Baran.(1998). Gençlerin benlik saygısı düzeyleri ile anne baba tutumlarını algılamalarının incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*: 5(3), 134-141.
- High, A.C. & Caplan, S.E. (2009). Social anxiety and computer-mediated communication during initial interactions: Implications for the hyperpersonal perspective. *Computers in Human Behavior*, 25, 475-482.
- Horzum, M.B., Ayas, T. ve Çakır, Ö. (2011). Üniversite öğrencilerinin internet ve oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44(2), 95-117.
- İçel, K. (1998). *Kitle haberleşme hukuku*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- İmraim, S. (2012). *İnternet bağımlılığı, facebook kullanımı ve akademik performans arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi, İstanbul.

- İnan, A. (2010) *İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- İşçibaş, Y. (2011). Bilgisayar, internet ve video oyunları arasında çocuklar. *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(1), 122-130.
- Johansson, A., & Götestam, G. K. (2004). Internet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12–18 years). *Scandinavian Journal Of Psycholog.* 45, 223–229
- Johnson, A. K. (2006). Physical and psychological aggression and the use of parenting styles: a comparison of african - american and caucasian families. Unpublished master thesis. USA: University of Maryland.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T., & Rimpela, A. (2004). Internet addiction? Potentially problematic use of the internet in a population of 12–18 year-old adolescents. *Addiction Research and Theory*, 12(1), 89–96.
- Kalkan, M. ve Kaygusuz, C. (2013). *İnternet bağımlılığı sorunlar ve çözümler* (1.Basım). Anı Yayıncılık.
- Kalmus, V., Blinka, V. & Olafsson, K. (2013). Does it matter what mama says: Evaluating the role of parental mediation in European adolescents' excessive internet use. *Children & Society*. doi:10.1111/chso.12020.
- Kandell, J.J. (1998). Internet addiction on campus: the vulnerability of college students. *Cyberpsychology & Behavior*, 1, 11–17.
- Karaer, Y. (2018). *Patolojik internet kullanımı olan ergenlerde anne baba tutumları, algılanan sosyal destek ve duygu düzenleme becerileri*. Uzmanlık tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Karagöz, D.B. (2017). *İnternet bağımlılığı ve bilgisayar oyun bağımlılığı yaygınlığının, ilişkili etkenlerin incelenmesi*. Doktora uzmanlık tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25. bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatekin, K., Sönmez Ö. F., ve Kuş, Z. (2012). İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7/3, 1695-1708, Ankara.
- Kaypakoğlu, S. (2004). *Küresel medya ve kültürel değişim*. İstanbul: Naos Yayınları.

- Kaya, A. (2005). Çocuklar için yalnızlık ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19: 220-237.
- Kelleci, M. (2008). The effects of internet use, cell phones and computer games on mental health of children and adolescents. *TAF-Preventive Medicine Bulletin*, 7(3), 253.
- Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H. ve Gölbaşı, Z. (2009). Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. *TAF Prev Med Bull*, 8(3): 223-230.
- Kılınç, İ. (2015). *Lise öğrencilerinin siber duyarlılık, internet bağımlılığı ve sosyal değerlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kısa, Ö. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli.
- Kim, S. & Kim, R. (2002). A study of internet addiction: status, causes, and remedies-focusing on the alienation factor - *International Journal of Human Ecology* , 3(1), 1-19.
- Kim, K., Ryu, E., Chon, M. Y., Yeun, E. J., Choi, S. Y., Seo, J. S. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 43, 185–192.
- King D, Delfabbro P, & Griffiths M. (2010). The convergence of gambling and digital media: implications for gambling in young people. *J Gambl Stud.* 26, 175–187.
- Ko, C.H., Yen, J.Y., Yen, C.F., Chen, C.S. & Chen, C.C. (2012). The association between internet addiction and psychiatric disorder: A review of the literature. *European Psychiatry*, 27, 1–8.
- Ko, C., Wang, P., Liu, T., Yen, C., Chen, C., & Yen, J. (2014). Bidirectional associations between family factors and Internet addiction among adolescents in a prospective investigation. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 69, 192–200
- Köse, Z. (2013). *13-14 yaş grubu ergenlerin bilgisayar oyunlarını oynama alışkanlıklarının ve sosyalleşme durumlarının araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Kütahya.

- Kurtyılmaz, Y. (2005). *Öğretmen adaylarının saldırganlık düzeyleri ile akademik başarıları iletişim ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler (Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kuss, D. J. & Griffiths, M. D. (2012). Internet gaming addiction: a systematic review of empirical research. *Int J Ment Health Addict.* 10, 278–296.
- Kuss, D. J., Louws, J., & Wiers, R. W. W. (2012). Online gaming addiction? Motives predict addictive play behavior in massively multiplayer online role-playing games. *Cyberpsychol Behav Soc Netw.* 15, 480–485.
- Liu, Q. X., Fang, X.Y, Deng, L.Y. & Zhang, J.T.(2012). Parent–adolescent communication, parental Internet use and Internet-specific norms and pathological internet use among Chinese adolescents. *Computers in Human Behavior*, 28, 1269–1275.
- Li, W., Garland, E. L. & Howard, M.O. (2014). Family factors in internet addiction among Chinese youth: A review of English- and Chinese-language studies. *Computers in Human Behavior*, 31, 393–411.
- Mcdowell, E. (1993). An explatory study of gtas attitudes tword aspects of teaching style, *Paper presented at the Annual Meeting Of The Speech Communication Association*, 179(1), 18-21.
- Morioka, H., Itani, O., Osaki, Y., Higuchi, S., Jike, M., Yoshitaka, K., Kanda, H., Nakagome, S., & Ohida, T., (2017). The association between alcohol use and 170 problematic internet use: A large-scale nationwide cross-sectional study of adolescents in Japan. *Journal of Epidemiology*, 27(1), 107e111.
- Mottram, A. J. & Fleming, M. J. (2009). Extraversion, impulsivity, and online group membership as predictors of problematic Internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 12(3), 319-321.
- Murali, V. & George, S. (2007). Lost online: an overview of internet addiction. *Advances in Psychiatric Treatment*, 13(1), 24–30.
- Odabaşı, H.F., Kabakçı, I. & Çoklar, A.N. (2007). *İnternet, çocuk ve aile*, (2.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Odabaşıoğlu, G., Öztürk, O., Genç, Y. ve Pektaş, O. (2007). On olguluk bir seri ile internet bağımlılığı klinik görünümleri, *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), s:49.
- Oğuz, B., Zayim, N., Özel, D. ve Saka, O. (2008). *Tıp öğrencilerinin internette bilişsel durumları*.

https://www.researchgate.net/profile/Osman_Saka2/publication/266874963_Tip_Ogrencilerinin_Internette_Bilissel_Durumlari/links/54a2642a0cf256bf8baf858c/Tip-Ogrencilerinin-Internette-Bilissel-Durumlari.pdf

Erişim tarihi: 01.06.2018

- Oğuz, F. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2018). Ergenlerde algılanan anne baba tutumu ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(58), 535-543.
- Okeke, A. O. (2007). *Pathological internet use and its relationship to ettitudes towards internet use among undergraduate college students at a public university in Connecticut*. Master's thesis, Southern Connecticut State University, United State of America.
- Önay, N. (2014). *Ergenlerde internet bağımlılığı yordayıcıları olarak ana baba tutumları, iletişim becerisi ve yalnızlık algısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Öz, İ. (2005). *Anne-baba olma sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Özdamar, K. (2003). *Modern bilimsel araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özgün, F. (2011). *İnternet bağımlısı olan ve olmayan ergenlerde mizaç özellikleri ve psikiyatrik semptomların karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi SBE.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayıncılık.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Park, W., & Kim, C. (2013). The effect of internet addiction of elemantay school student on impulsiveness and school adjustment. *Computers in Human Behavior*, 29, 1734-1758.
- Rosenthal, J. (2009). *The effect of internet use and treatment sought in individuals diagnosed with social phobia*. Doctoral dissertation, Walden University, United State of America.
- Sağay, F. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin görsel iletişim araçlarını kullanım biçiminin öfke ve iletişim becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

- Sanders, C. E., Field, T. M., Diego, M., & Kaplan, M. (2000). The relationship of internet to depression and social isolation among adolescents. *Adolescence*, 35(138), 237-242.
- Seo M, Kang, H. S., & Yom, Y. H. (2009). Internet addiction and interpersonal problems in Korean adolescents. *Computers, Informatics, Nursing*. 27, 226–233.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7(1), 1-19.
- Shapira, N.A., Lessig, M.C., Goldsmith, T.D., Szabo, S.T., Lazoritz, M., Gold, M.S, et al. (2003). Problematic internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety*, 17, 207-216.
- Shek, D. T. & Yu, L. (2012). Internet addiction phenomenon in early adolescents in Hong Kong. *Scientific World Journal*. 2012;104304.
- Shen, C. X., Liu, R.D. & Wang, D.(2013). Why are children attracted to the internet? The role of need satisfaction perceived online and perceived in daily real life. *Computers in Human Behavior*, 29, 185–192.
- Soydan, Z. (2015). *Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile depresyon ve yaşam doyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, İ. ve Kesici, Ş. (2009). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları ve internet kullanım fonksiyonlarının problematik internet kullanımlarını yordaması*. XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı.
- Şahin, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerindeki internet bağımlılığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, N. (2014). *Ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Şeker, M., Bakış, Ç. & Dizeci, B. (2017). İnsani gelişme endeksi – ilçeler (İGE-İ) 2017 tüketiciden insana geçiş. http://ingev.org/raporlar/IGE_RAPOR_2017.pdf
Erişim Tarihi: 02-03-2019
- Taçıyıldız, Ö. (2010). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

- Tanrıverdi, S. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Tetik, B. (2015). *İnternet bağımlılığı ile dikkat süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Thatcher, A. & Goolam, S. (2005). Development and psychometric properties of the problematic internet use questionnaire. *South African Journal of Psychology*, 35(4), 793-809.
- Tok, G. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinin algılarına göre ebeveynlerinin internet bağımlılığı ile ilgili görüşleri ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Tola, D. (2003). *İlkokul 5.sınıf çocuklarında ahlaki yargı ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Tsai, H. F., Cheng, S. H., Yeh, T. L. et. al. (2009). The risk factors of internet addiction-asurvey of university freshmen. *Psychiatr Res*. 167:294-299.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK (2013). 06-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya, 2013. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866>
Erişim Tarihi: 19 Haziran 2016
- Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK (2018). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2018. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819>
Erişim Tarihi: 22.02.2019.
- Türkoğlu, S. (2013). Ergenlerin problemli internet kullanımları ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Umucu Alpoğuz, D. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.

- Ünal, M.H. (2015). *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Xin, M.,Xing, J.,Pengfei, W., Houru, L.,Mengcheng, W. & Hong, Z. (2018). Online activities, prevalence of Internet addiction and risk factors related to family and school among adolescents in China. *Addictive Behaviors Reports*.7,14-18.
- Wang, W. (2001). Internet dependency and psychosocial maturity among college students. *Int. J. Human-Computer Studies*, 55, 919-938.
- Weidman, A. C., Fernandez, K. C., Levinson, C. A. , Augustine, A. A., Larsen R.J. & Rodebaugh, T. L. (2012). Compensatory internet use among individuals higher in social anxiety and its implications for well-being. *Personality and Individual Differences*, 53, 191-195.
- Yaman, K. (2017). *Ergenlerde anne baba algısı, uyum düzeyi ve problemlili internet kullanımı*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi. İstanbul.
- Yang, C. K. (2001). Sociopsychiatric characteristics of adolescents who use computers to excess. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 104, 217–22.
- Yang, S. C. & Tung, C. J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*. 23, 79-96.
- Yavuzer, H. (2000). *Ana-baba ve çocuk* (13 Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yellowlees, P. & Marks, S. (2007). Problematic internet use or internet addiction? *Computers in Human Behaviour*, 23,1447-1453.
- Yen, J. Y., Yen, C. F., Chen, C. C., Chen, S. H. & Ko, C. H. (2007). Family factors of internet addiction and substance use experience in taiwanese adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(3).
- Yılmaz, A. (2000). Anne-baba tutum ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160-172.
- Yılmaz, A. (2000). Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin, gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler.Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, B. M. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme eğilimlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*.
<http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/115.doc>
 Erişim Tarihi: 29 Haziran 2016

- Yılmaz Sarkın, S. (2012). *Çocuğa yönelik aile içi şiddetin ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin iletişim becerileri ve özgüven düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Yılmaz, Y. (2007). *Anne-baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarısı ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yiğit, Z. (2015). *13-18 yaş aralığındaki ergenlerde, problemleri internet kullanımı, öz anlayış ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Young, K.S. (1996). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology & Behaviour*, 1(3), 237-244.
- Young, K. S. & Rodgers, R. (1998). The relationship between depression and internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 1(1), 25-28.
- Young, K. S. (1998) Center for internet addiction. internet addiction test (IAT). http://www.netaddiction.com/resources/internet_addiction_test.htm.
- Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2016
- Young, K.S. & Rodgers, R. C. (1998a). The relationship between depression and internet addiction, *CyberPsychology and Behavior*, 1(1), 25-28.
- Young, K.S. & Rodgers, R. C. (1998b). Internet addiction: personality traits associated with its development. *The Annual Meeting of the Eastern Psychological Association*.
- Young, K. (1999a). The research and controversy surrounding internet addiction. *Cyber Psychology and Behavior*, 2, 381–383.
- Young, K. (1999b). Internet addiction: symptoms, evaluation and treatment. In L. VandeCreek & T.Jackson (Eds.), *Innovations in Clinical Practice: A Source Book*, 17 (pp. 19–31). Sarasota, Florida: Professional Resource Press.
- Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with internet addicts: Treatment outcomes and implications. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(5), 671-679.
- Young, K.S. (2009). Understanding online gaming addiction and treatment issues for adolescents. *The American Journal of Family Therapy*, 37(5), 355- 372.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik çağı. ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar* (7. Basım). İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

- Yücel, Y. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise öğrencilerinin problemli internet kullanımının sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

EKLER

Ek 1.Kişisel Bilgi Formu

Açıklama

Sevgili Öğrenci,

Size sunulan bu formda okulda ya da diğer ortamlarda sıkça kullandığınız internet ile ilgili sorular yöneltilmektedir. Bu soruları dikkatlice okuyarak, sizin için en uygun yanıtı veriniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Fikri PEKEL

I.BÖLÜM Kişisel ve İnternet Kullanımına İlişkin Bilgiler
1- Cinsiyetiniz: () Erkek () Kız
2- Sınıfınız: () 5 () 6 () 7 () 8
3- Annenizin eğitim durumu nedir?
() Okur yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans-Doktora
4- Babanızın eğitim durumu nedir?
() Okur yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans-Doktora
5- Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?
() 0- 1000 TL () 1000-1500 TL () 1500 – 2000 TL () 2000-3000 TL
() 3000-4000 TL () 4000-5000 TL () 5000 TL ve üzeri
6- İnternet kullanıyor musunuz? () Evet () Hayır
Not: Eğer cevabınız "Hayır" ise, aşağıdaki soruları cevaplamayınız.
7- İnternete genellikle nereden / nerelerden bağlanıyorsunuz?
() Evden () İnternet kafeden () Okuldan () Cep telefonumdan () Diğer
8- Günde ortalama kaç saat internet kullanıyorsunuz?
() Hiç () 1 saatten az () 1 ila 3 saat () 3 ila 5 saat () 5 saat ve üzeri
9- Ne kadar zamandır interneti kullanıyorsunuz?
() 1 yıldan az () 1-2 yıl () 3-4 yıl
() 5-6 yıl () 7-8 yıl () 9 yıl ve daha fazla
10- İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?
() Müzik dinleme () Ödev yapma () Oyun Oynama () Araştırma yapma
() Film İzleme () İletişim kurma(Facebook, e-posta, instagram, twitter vb.)
() Başka(Lütfen belirtiniz):.....

Eğer internette oyun oynamıyorsanız lütfen 11. soruyu cevaplamayınız.

11- İnternette en çok hangi oyunları oynarsınız? Lütfen aşağıya isimlerini yazınız.

--

Ek 2. İnternet Bağımlılık Ölçeği

Aşağıdaki sorularda, size en uygun şıkkı işaretleyiniz.	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Çoğunlukla	Çok sık	Devamlı
1. Ne sıklıkla planladığınızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz?	0	1	2	3	4	5
2. Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?	0	1	2	3	4	5
3. Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?	0	1	2	3	4	5
4. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?	0	1	2	3	4	5
5. Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?	0	1	2	3	4	5
6. Ne sıklıkla okula devamınız internette dolaylı olumsuz etkilenir?	0	1	2	3	4	5
7. Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?	0	1	2	3	4	5
8. Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikayet eder?	0	1	2	3	4	5
9. Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?	0	1	2	3	4	5
10. Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internette girersiniz?	0	1	2	3	4	5
11. Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?	0	1	2	3	4	5
12. Ne sıklıkla internetsiz hayatın, sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?	0	1	2	3	4	5
13. Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kinci konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?	0	1	2	3	4	5
14. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır?	0	1	2	3	4	5
15. İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?	0	1	2	3	4	5
16. Kendinizi ne sıklıkla internetteyken "yalnızca birkaç dakika daha" derken bulursunuz?	0	1	2	3	4	5
17. Ne sıklıkla İnternette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?	0	1	2	3	4	5
18. İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?	0	1	2	3	4	5
19. Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?	0	1	2	3	4	5
20. Ne sıklıkla internette olmadığınızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlırsınız?	0	1	2	3	4	5

Ek 3. Anne Baba Tutum Ölçeği

ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ		HİÇ BENZEMİYOR	BENZEMİYOR	BİRAZ BENZİYOR	TAMAMEN BENZİYOR
Sevgili Öğrenciler, lütfen aşağıdaki soruları kendi anne ve babanızı düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışına ne kadar benzediğini düşünün. Eğer TAMAMEN BENZİYORSA aşağıdaki cümlelerin sonundaki 4 numaralı kutuyu; BİRAZ BENZİYORSA 3; BENZEMİYORSA 2; HİÇ BENZEMİYORSA 1 numaralı kutuyu işaretleyiniz.					
1. Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim annem ve babam bana yardım ederler.		(1)	(2)	(3)	(4)
2. Annem ve babam büyüklerle tartışmamam gerektiğini söylerler.		(1)	(2)	(3)	(4)
3. Annem ve babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlarlar.		(1)	(2)	(3)	(4)
4. Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için, susmam gerektiğini söyler.		(1)	(2)	(3)	(4)
5. Annem ve babam bazı konularda sen” kendin karar ver” derler.		(1)	(2)	(3)	(4)
6. Derslerimden ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar.		(1)	(2)	(3)	(4)
7. Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda, annem ve babam bana yardım ederler.		(1)	(2)	(3)	(4)
8. Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onlarla tartışmamam gerektiğini söyler.		(1)	(2)	(3)	(4)
9. Annem ve babam benden bir şey yapmamı istediklerinde, niçin bunu yapmam gerektiğini de açıklarlar.		(1)	(2)	(3)	(4)
10. Annem ve babamla her tartıştığım da bana "büyüdüğün zaman anlarsın" derler.		(1)	(2)	(3)	(4)
11. Derslerimden düşük not aldığım da, annem ve babam beni daha çok çalışmam için desteklerler.		(1)	(2)	(3)	(4)
12. Annem ve babam yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verirler.		(1)	(2)	(3)	(4)
13. Annem ve babam arkadaşlarımı tanırlar.		(1)	(2)	(3)	(4)
14. Annem ve babam istemedikleri bir şey yaptığım da, bana karşı soğuk davranırlar ve küserler.		(1)	(2)	(3)	(4)
15. Annem ve babam sadece benimle konuşmak için zaman ayırırlar.		(1)	(2)	(3)	(4)
16. Derslerimden düşük notlar aldığım da, annem ve babam öyle davranır ki suçluluk duyar ve utanırım.		(1)	(2)	(3)	(4)
17. Ailemle birlikte hoşça vakit geçiririz.		(1)	(2)	(3)	(4)
18. Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığım da, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.		(1)	(2)	(3)	(4)
19. Genel olarak annem ve babam okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?		Evet ()		Hayır ()	
Eğer cevabınız Evet ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.					
Hafta içinde en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir (Pazartesi- Cuma arası)?		20.00'dan önce () 20.00 - 20.59 arası () 21.00 - 21.59 arası () 22.00-22.59 arası () 23.00 ya da daha geç () İstediğim saate kadar ()			
20. Genel olarak annem ve babam hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi? Eğer cevabınız Evet ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.		Evet ()		Hayır ()	
Haftanın Cuma ya da Cumartesi akşamları en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir?		20.00'dan önce () 20.00 - 20.59 arası () 21.00 - 21.59 arası () 22.00-22.59 arası () 23.00 ya da daha geç () İstediğim saate kadar ()			
Annen ve baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?	Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir		
21. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,	()	()	()		
22. Boş zamanlarınızda ne yaptığını,	()	()	()		
23. Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını,	()	()	()		
Annen ve babanın aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgileri vardır?	Bilgileri yoktur	Çok az bilgileri vardır	Çok bilgileri vardır		
24. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,	()	()	()		
25. Boş zamanlarında ne yaptığın,	()	()	()		
26. Okuldan çıktıktan sonra nereye gittiğin,	()	()	()		

Ek 4. İletişim Becerileri Ölçeği

İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ		Tam Benim Gibi (A)	Biraz Benim Gibi (B)	Kararsızım (C)	Benim Gibi Değil (D)	Benim Gibi Hiç Değil (E)
Açıklama: Aşağıda insan ilişkileriyle ilgili tutum ve davranış ifadeleri bulunmaktadır. Genel olarak insanlarla iletişim kurarken nasıl davrandığınızı, neler düşündüğünüzü ve neler hissettiğinizi anlatan aşağıdaki ifadelerin size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeler, “Tam Benim Gibi (A), Biraz Benim Gibi (B), Kararsızım (C), Benim Gibi Değil (D), Benim Gibi Hiç Değil (E)” karşılığındadır. Her ifadeye ilişkin beş seçenektan yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir. Lütfen her ifadeyi cevaplayınız.						
1	İnsanları anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E
2	İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.	A	B	C	D	E
3	Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim	A	B	C	D	E
4	Kişilerin, anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.	A	B	C	D	E
5	Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı vermek istemem.	A	B	C	D	E
6	Başkaları konuşurken sabırlı olur, onların sözünü kesmem.	A	B	C	D	E
7	İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissederim.	A	B	C	D	E
8	Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.	A	B	C	D	E
9	Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.	A	B	C	D	E
10	Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.	A	B	C	D	E
11	Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmazsam bile fikirlerine saygı duyarım.	A	B	C	D	E
12	İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.	A	B	C	D	E
13	Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlenmeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E
14	Yanlış tutum ve davranışlarımın kolaylıkla kabul ederim.	A	B	C	D	E
15	Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltilirim.	A	B	C	D	E
16	Dinleyenim anlamaz görüldüğünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle ifade eder, özetlerim.	A	B	C	D	E
17	İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.	A	B	C	D	E
18	Dinlerken, karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.	A	B	C	D	E
19	Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.	A	B	C	D	E
20	Genellikle insanlara güvenirim.	A	B	C	D	E
21	Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm.	A	B	C	D	E
22	Özür dilemek bana zor gelir.	A	B	C	D	E
23	Tartışma sonunda, savunduğum düşüncelerin yanlış olduğunu kabul edebilirim.	A	B	C	D	E
24	Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.	A	B	C	D	E
25	İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E
26	Çevremdekiler, insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındalar.	A	B	C	D	E
27	İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.	A	B	C	D	E
28	İletişim kurduğum kimselerden bir şeyler verdiğimi hissederim.	A	B	C	D	E
29	İnsanlara cevaplama zorlanacakları ani sorular yöneltilmem.	A	B	C	D	E
30	Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.	A	B	C	D	E
31	Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.	A	B	C	D	E
32	Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.	A	B	C	D	E
33	İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.	A	B	C	D	E
34	Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak,duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E

Kaynak: Yılmaz Sarkın, 2012

Ek 5. Bu Çalışmada Kullanılan İletişim Becerileri Ölçeği

İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ		Tam Benim Gibi (A)	Biraz Benim Gibi (B)	Kararsızım (C)	Benim Gibi Değil (D)	Benim Gibi Hiç Değil (E)
Açıklama: Aşağıda insan ilişkileriyle ilgili tutum ve davranış ifadeleri bulunmaktadır. Genel olarak insanlarla iletişim kurarken nasıl davrandığınızı, neler düşündüğünüzü ve neler hissettiğinizi anlatan aşağıdaki ifadelerin size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeler, “Tam Benim Gibi (A), Biraz Benim Gibi (B), Kararsızım (C), Benim Gibi Değil (D), Benim Gibi Hiç Değil (E)” karşılıklıdır. Her ifadeye ilişkin beş seçenekten yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir. Lütfen her ifadeyi cevaplayınız.						
1	İnsanları anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E
2	İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.	A	B	C	D	E
3	Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim	A	B	C	D	E
4	Kişilerin, anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.	A	B	C	D	E
5	Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı vermek istemem.	A	B	C	D	E
6	Başkaları konuşurken sabırlı olur, onların sözünü kesmem.	A	B	C	D	E
7	İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissedirim.	A	B	C	D	E
8	Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.	A	B	C	D	E
9	Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.	A	B	C	D	E
10	Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmazsam bile fikirlerine saygı duyarım.	A	B	C	D	E
11	Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlenmeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E
12	Yanlış tutum ve davranışlarımın kolaylıkla kabul ederim.	A	B	C	D	E
13	Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.	A	B	C	D	E
14	Dinleyenim anlamaz görüldüğünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle ifade eder, özetlerim.	A	B	C	D	E
15	Dinlerken, karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.	A	B	C	D	E
16	Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.	A	B	C	D	E
17	Özür dilemek bana zor gelir.	A	B	C	D	E
18	Tartışma sonunda, savunduğum düşüncelerin yanlış olduğunu kabul edebilirim.	A	B	C	D	E
19	İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E
20	İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.	A	B	C	D	E
21	İletişim kurduğum kimselerden bir şeyler verdiğimi hissedirim.	A	B	C	D	E
22	İnsanlara cevaplamada zorlanacakları anı sorular yöneltmem.	A	B	C	D	E
23	Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.	A	B	C	D	E
24	Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.	A	B	C	D	E
25	Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.	A	B	C	D	E
26	İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissedirim.	A	B	C	D	E
27	Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak,duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.	A	B	C	D	E

Ek 6. Ölçek Kullanma İzinleri

aba Tutumu Ölçek Kullanım İzni Hakkında - fikripek@gmail.com - Gmail - Google Chrome

/mail.google.com/mail/u/0/?ui=2&view=bt&ver=1nnj51jn5rorm&search=imp&th=15772401bf1f8606&cvd=2

Anne - Baba Tutumu Ölçek Kullanım İzni Hakkında
Gelen Kutusu x

Fikri Pekel <fikripek@gmail.com>

28 Eyl ☆

Alıcı: gure

Aysen hocam merhabalar,

Ben Fikri PEKEL, Adana ili Çukurova ilçesi Meryem Mehmet Kayhan Ortaokulu Bilişim Teknolojileri öğretmeni ve Çukurova Üniversitesi EPÖ'de yüksek lisans öğrencisiyim. Ortaokul Öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin algıladıkları anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda bir tez çalışması yapıyorum ve sizin uyarladığınız Anne Baba Tutumu Ölçeğini tezimde kullanmak istiyorum. Ölçeği kullanmama müsaade eder misiniz? Saygılar...

Aysen.Gure@ankara.edu.tr

29 Eyl ☆

Alıcı: bana

Merhaba Fikri,

Ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz. Başarılar,

Aysen Güre Duru

İletişim Becerileri Ölçeği Kullanım İzni - fikripek@gmail.com - Gmail - Google Chrome

/mail.google.com/mail/u/0/?ui=2&view=bt&ver=1nnj51jn5rorm&search=imp&th=158251b01e8dd887&cvd=1

İletişim Becerileri Ölçeği Kullanım İzni
Gelen Kutusu x

Fikri Pekel <fikripek@gmail.com>

2 Kas ☆

Alıcı: sbalci

Seher hocam merhabalar,

Ben Fikri PEKEL, Adana ili Çukurova ilçesi Meryem Mehmet Kayhan Ortaokulu Bilişim Teknolojileri öğretmeni ve Çukurova Üniversitesi EPÖ'de yüksek lisans öğrencisiyim. Ortaokul Öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin algıladıkları anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda bir tez çalışması yapıyorum ve sizin oluşturduğunuz İletişim Becerileri Envanterini tezimde kullanmak istiyorum. Ölçeği kullanmama müsaade eder misiniz? Saygılar.

Seher Balci

2 Kas ☆

Alıcı: bana

Fikri Merhaba

Ölçeğimizi kullanabilirsiniz. Yalnız sizden bir ricamiz olacak araştırmanın sonuçlarını bizimle paylaşırsanız seviniriz

Kolay gelsin iyi çalışmalar

Prof. Dr. Seher BALCI ÇELİK

OMÜ Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü PDR Anabilim Dalı

Kurupeit SAMSUN

Kimden: "Fikri Pekel" <fikripek@gmail.com>

Kime: "Seher Balci, Eğitim Fak., 5370" <sbalci@omu.edu.tr>

Gönderilenler: 2 Kasım Çarşamba 2016 14:54:36

Konu: İletişim Becerileri Ölçeği Kullanım İzni

Fikri Pekel <fikripek@gmail.com>

2 Kas ☆

Alıcı: Seher

Teşekkür ederim Seher Hocam. Tezimin sonuçlarını tabiki sizinle paylaşırım. Saygılar.

İnternet Bağımlılık Ölçeği Kullanım İzni

Gelen Kutusu x Oonemli x

Fikri Pikel <fikripek@gmail.com>

3 Eyl

Alıcı: fatih.bayraktar

Fatih hocam merhabalar,

Ben Fikri PEKEL, Ege Üniversitesi BÖTE'den 2005 yılında mezun oldum. Adana ili Çukurova ilçesi Meriyem Mehmet Kayhan Ortaokulu Bilişim Teknolojileri öğretmeni ve Çukurova Üniversitesi EPÖ'de yüksek lisans öğrencisiyim. Ortaokul Öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin algıladıkları anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda bir tez çalışması yapıyorum ve size ait olan İnternet bağımlılık ölçeğini tezimde kullanmak istiyorum.

Müsade eder misiniz? Saygılar...

Fatih Bayraktar <fatih.bayraktar@emu.edu.tr>

4 Eyl

Alıcı: bana

Merhaba Fikri,

Türkçe'ye uyarlanmış olduğum İnternet Bağımlılık Ölçeği'ni çalışmada gönül rahatlığıyla kullanabilirsin. Başarılar dilerim.

Doç. Dr. Fatih Bayraktar
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü
Mağusa/Kuzey Kıbrıs

From: Fikri Pikel [fikripek@gmail.com]

Sent: Saturday, September 03, 2016 1:55 PM

To: Fatih Bayraktar; Fikri Pikel

Subject: İnternet Bağımlılık Ölçeği Kullanım İzni

Tezim İçin Kişisel Bilgi Formu Kullanım İzni - fikripek@gmail.com - Gmail - Google Chrome

- X

<https://mail.google.com/mail/u/0/?ui=2&view=bt&ver=1nnj51jn5form&search=imp&th=156772de0d871ef7&ccid=3>

Diğer

Tezim İçin Kişisel Bilgi Formu Kullanım İzni

Gelen Kutusu x BEN x

Fikri Pikel <fikripek@gmail.com>

5 Eyl

Alıcı: keser, hafizekeser

Hafize hocam merhabalar,

Ben Fikri PEKEL, Ege Üniversitesi BÖTE'den 2005 yılında mezun oldum. Adana ili Çukurova ilçesi Meriyem Mehmet Kayhan Ortaokulu Bilişim Teknolojileri öğretmeni ve Çukurova Üniversitesi EPÖ'de yüksek lisans öğrencisiyim. Ortaokul Öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin algıladıkları anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda bir tez çalışması yapıyorum. Danışmanlığımı yaptığınız öğrencilerinizden Ceren DÖNER'in 2011 yılındaki tezinde kullandığı Bireysel Bilgi Formu'nu tezimde kullanmak istiyorum. Formda sizin isminizi gördüm ve ulaşma gereği duydum.

Formu kullanmam için müsade eder misiniz? Saygılar...

Prof. Dr. Hafize KESER <Hafize.Keser@ankara.edu.tr>

6 Eyl

Alıcı: bana

Bilgi formunu tabiki kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.

Ek 7. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98258552-20-E.112646
Konu : Fikri PEKEL'in Tez Çalışması

04.01.2017

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Çukurova Üniversitesi'nin 05/12/2016 tarihli ve 82794277-605.01/-45822 sayılı yazısı.

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Fikri PEKEL'in *"Ortaokul Öğrencilerinde Görülen İnternet Bağımlılığının Algılanan Anne Baba Tutumu ve İletişim Becerileri Açısından İncelenmesi"* başlıklı tez çalışması kapsamında Müdürlüğümüze bağlı Seyhan, Çukurova ve Yüreğir ilçelerinde bulunan ekte isimleri bulunan okulların 5., 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerine İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Anne Baba Tutum Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu'nu uygulamak isteği ile ilgili ilgi yazı ekte sunulmuştur.

İlimiz "İl Araştırma Değerlendirme Komisyonu'nun 30/12/2016 tarihli "Uygundur" raporu doğrultusunda, Müdürlüğümüze bağlı ekte isimleri belirtilen okulların 5., 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerine söz konusu araştırma çalışmasının 2016/2017 eğitim-öğretim yılında, eğitim-öğretimin aksatılmasına mahal vermeden yapılması Şubemizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet ÇALIŞKAN
Müdür Yardımcısı

OLUR
04.01.2017

Turan AKPINAR
Milli Eğitim Müdürü

Elektronik Ağ : <http://adana.meb.gov.tr>

E-posta: urge01@meh.gov.tr

Adres : Döşeme Mahallesi Mücahitler Caddesi Yeni Valilik Binası 01130 Seyhan / Adana

Tel: (0 322) 458 83 71 - 1505

Faks: (0 322) 458 83 92

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden fbe4-5ac9-3937-9237-fcfd kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı Soyadı: Fikri PEKEL

Doğum Yeri: Kırklareli / Lüleburgaz

Doğum Tarihi: 17.04.1981

E-mail: fikripekkel@gmail.com

EĞİTİM DURUMU:

2013- Yüksek Lisans – Eğitim Bilimleri – Çukurova Üniversitesi

2000-2005 Lisans – Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi – Ege Üniversitesi

1995-1999 Lise – Lüleburgaz Anadolu Meslek Lisesi

1987-1995 İlköğretim – Ovacık İlköğretim Okulu

Yabancı Dil: İngilizce

İŞ TECRÜBESİ:

2005 - 2006 Bilişim Teknolojileri Öğretmeni – Kozağaç İlköğretim Okulu – Burdur

2006 - 2007 Yedek Subay Öğretmen – Yüzbaşı Abdurrahman Özalp İlköğretim Okulu -
İğdır

2007 – 2008 Okul Müdür Vekili – Kozağaç İlköğretim Okulu – Çavdır / Burdur

2008 – 2011 Bilişim Teknolojileri Öğretmeni – Uzunsöğüt İlköğretim Okulu –
Türkoğlu / Kahramanmaraş

2011 – 2012 Bilişim Teknolojileri Öğretmeni – Yeşilevler İlköğretim Okulu – Seyhan /
Adana

2012 – 2013 Bilişim Teknolojileri Öğretmeni – Ömer Haluk Özuçak İlköğretim Okulu
– Seyhan / Adana

2013 - 2017 Bilişim Teknolojileri Öğretmeni – Meryem Mehmet Kayhan O.O. –
Çukurova / Adana

2017 - 2019 Bilişim Teknolojileri Öğretmeni - Tevfik Ayser Canbolat İ.H.O. - Karataş /
ADANA